2092. 08

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Число 1. Відень, дня 6. лютого 1915. Рік 1915.

„Буковина“ виходить поки що кождої суботи.

Редакция і Адміністрация: III. Rennweg 94, Tür 14.

Поодинокі числа по 10 сот. I. Wollzeile 11.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„Bukowena“ Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- u. Landtagsabgeordneten der Bukowina.

Redaktion u. Administration: III. Rennweg 94, Tür 14, versendet an Militär-Spitäler und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h. I. Wollzeile 11.

ВІД РЕДАКЦИЇ.

Воєнні обставини приневолили нас перенести нашу ґазету на якийсь час до Відня. Надіємо ся напевно, бо небезпідставно, що вже небавом наша ґазета зможе знов виходити в рідним краю, однак і за той короткий час, який нас ще ділить від тої щасливої хвилї, не хочемо тратити звязи з нашими краянами, хочби тільки з тими, які перебувають сей тяжкий час поза границями нашого краю.

„Буковина“ виходити ме що тижня у суботу; будемо ї висилати кождому, хто того зажадає під адресою: Redaktion der ukrainischen Zeitschrift „B u k o w e n a“, Wien, III., Rennweg Nr. 94, III. St., T. 14.

Від наших краянів надіємо ся як вже материальної то хоч моральної помочи тим, що надсилати муть нам цікаві для всіх нас вісти про наш край і наших людий а особливо про діла і житє наших хоробрих вояків, яких всї иньші ґазети подають безлїч про своїх; бо слава наших вояків, гуцульских і січових стрільців і взагалї кождого Українця се слава всіх нас, цілого нашого народу. Звертаємо ся із сею просьбою особливо до наших вояків, що перебувають по шпиталях та мають час списувати свої і своїх товаришів пригоди воєнні. Хто неписьменний, най розкаже письменному або подасть нам свою адресу, а ми вишлемо до него чоловіка, що спише его оповіданя. Най нїхто не уважає нїякої події-пригоди за маловажну, бо кожда з них цікава і варта, щоби ї записати на вічну память.

Просимо і всїх иньших, що мусїли перед ворогом покинути рідну країну, щоби списали для нашої ґазети свої пригоди і поміченя, про те, як де воріг лютував, як наші люди поводили ся, бо і тут кожда на око дрібна справа покаже, що наш нарід вірний своєму Монархови, своїй вітчинї і нациї.

Зміни мінїстрів.

(H. B.) Наш цісар чув ся спонуканим зробити зміни у двох важних мінїстерствах, а то в мінїстерстві справ заграничних і державного скарбу. Про причини сих змін розповсюднюють всякі можливі здогади, а проте здає ся тільки одна правдива і відповідає фактам. Поважний час панує в нас тепер. Розуміє ся само собою, що у такий час цісар хоче мати докола себе мужів особливо поважних і сьвідомих справи. Так само новий мінїстер заграничних справ барон Буріян як і Кербер відповідають вповнї сим вимогам. Ґраф Бєрхтольд виповняв може в часах миру своє місце цілковито; муж з елеґаньскої дипльоматичної школи і правдивий аристократ. Але у такий поважний час як теперішний вимагає сей уряд богато більше: кріпких нервів, великого досьвіду, знаня справи і докладного обдуманя. Всї ї прикмети має барон Буріян.

мінїстер державного скарбу Ексцеленция Білїнскі то майстер політичних торґів. І ся прикмета була може в спокійних часах, щоби уможливити працю боснїйского сойму і т. п., дуже цінна, але военний час вимагає богато більше: член спільного правительства мусить без огляду на свою політичну карієру і неоглядаючись на те, як политічні партиї судять про его діяльність, думати едино і тільки про інтереси династиї і держави. Повним правом можна бачити сї прикмети у д-ра Кербера, який надто є одним із найлїпших знатоків економічних стосунків Австриї, що придасть ся дуже для держави при переговорах з Угорщиною і мировых переправах.

І так наш цісар, якого мудрість і предвиджене досягнуло тепер підчас війни немов найвисший шпиль, поставив з огляду на монархію безперечно відповідних мужів на відповідне місце.

Але й ми Українцї можемо бути дуже вдоволені сими новими мужами. Барон Буріян і д-р. Кербер то два з немногих достойників, які вже перед роками старали ся пізнати докладно нашу справу а д-р. Кербером не забудьмо, що за часів его мінїстерства засновано дві перші українські ґімназиї на Буковинї, а то в Чернівцях і в Кіцмани.

Зміни на високих становисках справили нам буковиньским Українцям ще одну особлившу радість; наш принц Ґоґенльоґе, якого коротка діяльність у нашим краю для нас незабутна, приходить на одно з найвисших становиск до Відня. Він буде тому мати нераз нагоду сказати на підставі своїх досьвідів і знаня нашого краю тут за нас своє слово, а що воно буде для нас завсїгди прихильне, про се ми вповнї переконані.

Праця українських послів.

Слїдом за московским військом прибули на Буковину і до Галичини відомі московскі запроданцї-наймити Ґеровскі, Дудикевичі і т. п., а з їхним прибутком розпочала ся нагінка передусїм проти українських послів і других провідників народу, яких Москалї арештували й повивозили до Росиї. Така доля стрінула львівского митрополита ґрафа Шептицкого, нашого посла Спинула і ин., що не скрили ся загодї перед московскою ордою. Така доля ждала і всїх прочих українських послів і визначнїйших дїячів, яких московскі наймити поспиували і пошукували усюди, перетрясаючи їхнї помешканя у всїх кутиках. Не остало нашим передовим людям проте нїчо иньше, як покинути рідну стріху і шукати захисту поза домом, а далї й поза границями краю.

Але й на вигнаню не перестали думати й дбати про свій рідний край і нарід. Велика та тяжка задача спала тут на плечі не многих наших дїячів; бо то не тільки тяжкий воріг-Москаль, але й „добрі“ сусїди задумали знищити наш нїкому неповинний нарід. Що чільного не забрав Москаль у полон, те впало, особливо в Галичинї, жертвою клевет про зраду-шпіонажу, що рознесло ся по усїй державі та в що повірили загально. І треба було величезних заходів наших послів, щоби очистити наш нарід від сего найпоганїйшого закиду-пятна. Найбільшу поміч подали тут нашим послам наші українські вояки і січові та гуцульскі стрільці, що своєю хоробростию, своїми геройскими дїлами на полю битви дали незбиті докази вірности українського народу для цісаря і держави. А коли надто війна перенесла ся з української части держави й на иньше поле, тоді шило виліз зовсїм з мішка, показало ся, що не все золото, що сьвітить ся або сьвітити хоче. Сотки відзнак хоробрости наших вояків і стрільців сьвідчать про вірність Українців, яку нинї і наші відвічні вороги не сьміють вже оспорювати.

І нїхто, у кого є хоч троха клепків у голові і хоч крихітка сумлїня в грудях, не може сумнївати ся о щирій і непохитній привязанности нашого народу до Австриї, де нинї є єдине прибіжище нашого національного житя, й о тім, що ми боремо ся проти заглади нашої нациї, що є головною цілию московского ката. Що увесь наш нарід від Сяну до Серету та від Дністра по Тису йде радо у бій з московским ворогом, сему доказ наші січові і гуцульскі стрільці тай те, що навіть із занятих неприятелем околиць сьпішили українські легиї до бранки...

Сї факти переконали всїх міродайних чинників про вірність і льояльність українського загалу. Наслїдком того удало ся нашим заступникам визволити з тюрми сотки неповинно оклеветаних Українців, між якими завдяки тій обставинї, що міродайні на Буковинї чинники знають добре край і людий, було лише мале число наших людий, хоч клевет з боку галапасів народу було безлїч. Справедливо сказав проте полковник Фішер до одного редактора: „Хто сумнївае ся о льояльности буковиньских Українців, той або дурак або лайдак.“

Поборовши так ворожі нам заходи, вистарали наші посли для українських збігців всяку можливу поміч, щоби злекшити їхню нужду на чужинї.

Та на сїй моральній і материяльній опіці, котра займае наших послів безнастанно, не кінчить ся їхня невтомима праця у сїй найважнїйшій хвилї житя нашого народу. Бо рівночасно треба дбати о нашу будучність, о тривкі підвалини красшої долї Українї, яку вона окуплює, жертвуючи радо майно і кров у сїй сьвітовій війнї.

Про українську справу видано цілий ряд брошур в нїмецкій а й на иньших мовах, які розповсюджено по всему сьвітови, крім того виходять у Відни нїмецкі ґазети „Ukrainisches Korrespondenzblatt“ і „Ukrainische Nachrichten“ а й по иньших визначних часописях Австро-Угоршини й Нїмеччини тай Туреччини, ба й неутральних держав обговорює ся наша справа безнастанно й стала всему сьвітови відома і ясна...

Не треба чейже згадувати, але таки годї й замовчати, що перед у сїй величезній роботї веде успішно, як завсїгди, наш славний провідник-опікун, посол Николай Василько, який наново доказав дїлом, що він розуміє і вести уміє українську справу, як нїхто иньший, тай що у него не тільки ґенїяльна

голова, але й золоте серце, що колись заговорити безліч незвичайних дїл его в загальних і личних справах Українців.

Шість місяцїв війни.

Повних шість місяцїв кипить завзята кровава боротьба, яку накинули нам вороги і пожирає найкращий цьвіт народів. Десятки тисяч жінок втратили своїх мужів, сотки тисяч сиріт зрошує горячими сльозами землю за батьками, яких забрав їм лютий ворог. Та сльози сї падуть на голову воронів, зроджують местників і виковують завзяте. І так спішить добровільно син, щоб відімстити смерть батька, брат, смерть брата, а навіть старий батько, щоби відплатити ворогови смерть своїх синів. І так творить ся нова непереможна армія, якій не устояти ворогови.

В часї, коли в нашій державі і не думав нїхто про війну, снували вороги пляни, як би то знищити ненависних їм сусїдів, і готовили ся до скритого нападу. Вони вихали в руки сербского загорілця смертоносне оруже, яким той знищив молоде ще жите будучого володаря держави і його дорогої подруги. А коли наша держава рішила пімстити поганий вчинок, найшло ся аж сїм оборонцїв держави скритоубийників. По сторонї нашої держави, яка стала до борби за правду і справедливість стала давна союзниця Нїмеччина, а проти них оборонцї Сербії, Росія, Франція і Анґлія і їх прихвостнї Чорногора і Бельґія а вкінци ще й косоокі Японцї.

Всї сї темні духя уклали собі план розгромити Нїмеччину і Австрию і вже дїлили ся в думцї добичею. Після їх пляну мала Росія напасти на Нїмеччину і на Австрию, закидати шапками „ненависних ґерманців“ і „гнилих Австріяків“ і машерувати просто на Берлїн і Відень. Французи і Анґлїйцї знов мали через Бельґію, яка на позір не мала мішати ся до війни, або як вони кажуть мала остати „невтральною“, напасти на Нїмеччину і в той спосіб думали вони доїхати їй кінця.

Та инакше склало ся, як думало ся. Нїмеччина не чекала аж панове союзники зачнуть виповняти свої пляни. Вона звернула ся до Бельґії, щоби та позволила єї переправляти війска через свій край і обіцяла заплатити за то навіть відшкодоване. Та Бельґія, яка вже перед тим була в змові з Анґлією і Францією, не хотїла дати позволу. Тодї Нїмеччина виповіла війну Бельґії і силою здобула собі перехід, якого Бельґія не хотїла дати добровільно. Одна бельґійска твердиня падала за другою і сегодня стоїть Нїмеччина вже над морем око в око з захланною перекупкою Анґлією і посилає єї від часу до часу привіти своїми воздушними кораблями т. зв. Цеппелїнами, які зявляють ся над анґлїйскими містами, скидають там бомби і дають пізнати бундючним Анґлїйцям, що не вони й їх союзники в Берлїнї, а скорше Нїмцї будуть в Льондонї.

Французи, що мали такий апетит машерувати на Берлїн, мусять дивити ся, як Нїмцї зближають ся з дня на день чимраз близше до Парижа, від якого вони віддалені вже лише не повних сїм миль.

А Москалям, на яких силу покладали Анґлія і Франція найбільшу надію, показав нїмецкий полководець Гінденбурґ під Танненберґом, де поверх двіста тисяч Москалїв наложило головами, що не дуже порадно зачінати собі з Нїмцями.

Та бо й Австро-Угорщина, яку собі що правда маловажила Росія, але прото поставила найбільшу армію проти неї, так що наше війско мусїло нераз боротя ся проти в четверо сильнїйшого неприятеля, потрафила через довгий час здержати московску навалу завдаючи їй величезні втрати. Та перед перевагою мусїли відтягнути ся наші війска і впустити Москалїв в Галичину і Буковину. Прийшли Москалї аж під Перемишль і хотїли приступом взяти кріпость. Та надармо. Оставили після їх власних обчислень 70 тисяч трупів під мурами Перемишля і відійшла їм охота наново пробувати щастя.

Але між тим, як Москалї ввійшли у Галичину, нїмецкі і наші війска дійшли аж недалеко Варшави. Тодї Москалї зібрали ще раз величезні сили і рішили через Краків ввійти аж до Шлезку. В той сам час зачали в повнім порядку відступати союзні нїмецкі і австрийскі війска від Варшави і стали на пригіднім місци очікуючи Москалїв, які хоч поволи, але все слїдили за відступаючими військами. Прийшло до борби під Кутном, опісля Ловічом, а вкінци Лодзьом, де лиш самими полоненими стратили Москалї 80 тисяч людий. Ся сьвітла побіда союзних війск присилувала Москалїв не лише відступити від Кракова, але й покинути свій плян зі Шлезку відтяти наші війска від нїмецких. Тепер облягають Москалї вже поверх три місяцї Перемишль, але не мають вже охоти брати його приступом, а думають голодом змусити кріпость піддати ся. Та вони можуть слорше самі під мурами погинути з голоду, холоду, холери, тифу і червінки, нїж Перемишль піддасть ся.

Побачили Москалї, що не вдають ся їм їх пляни, тож взяли ся вони знов на инший спосіб. Вони постановили пробити ся через Карпати до Угорщини. Та й се їм не вдало ся. Сегодня всї переходи в Карпатах назад в наших руках і одної московскої ноги нема на угорскій земли.

Та коли всї пляни Москалїв розбивають ся на проворности наших військових провідників, союзні наші і нїмецкі війска вже близько Варшави і заняли таке сильне становище, що навіть самі Москалї признають, що не можуть здержати Нїмцїв під Варшавою.

Перед місяцем стягнули Москалї великі сили на Буковину з подвійним наміром. По перше хотїли вони через Буковину дістати ся до Семигороду і відси загрозити праве крило нашої армії, що бореся в Карпатах а заразом також хоронити своє лїве крило а по другім хотїли тим, що перенесуть борбу на румуньску границю присилувати Румунію стати по сторонї Росиї і вмашерувати до Семигороду. Не виключена також ще й трета можливість, про яку висловив ся бундючно вже ґенерал Арютїнов, який вмашерував 2. вересня минулого року до Чернівцїв: „Ми хочемо відси через Кимполюнґ до Дорна-Ватри а відти до Семигороду, щоби як можливо злучити ся з Сербією.“ Се не були пусті слова. Від того часу вся робота Москалїв стреміла до сеї цїли.

В половинї жовтня дійшли Москалї аж до ріки Серету і не могли анї руш дальше. Невеличкі військові відділи, що стояли під командою полковника Фішера не давали все спокою Москалям. Кожду патрулю що перейшла Серет переловлювали наші. А скоро Москалї де троха загніздили ся в якій місцевости, то наші зараз нападали на них. Крім того Москалї не мали також тілько війска, щоби важити ся дальше на полудне, бо по більшій части відійшли були до Галичини. По сїмох тижнях такої сїчанини, рушили наші вперед а Москалї відтягнули ся з долини Серету, опустили Чернівцї і заняли горбки по тамтім боцї Прута Наші війска ввійшли серед невимовної радости населення в Чернівцї з кінцем жовтня. Москалї дістали підмогу і робили всякі зусиля здобути назад столичне місто, яке вони собі дуже вподобали. Через пять неділь відбивали наші браві вояки московскі напади завдаючи їм великі втрати. Не один козак поплив долї Прутом зі зарабованим добром. Однак з кінцем листопада мусїли наші сили перед величезною перевагою опустити Чернівцї і подати ся на полудне. На сходї не важили ся Москалї дальше як до Серету а на заходї дійшли вони аж до Плоскої, де їм багато пакости наробили наші Гуцульскі Стрільці. На сих становищах тримали ся Москалї через штири тижнї і лише маленькі перепалки патруль псували спокій.

З кінцем грудня одержали Москалї 50 тисяч підмог і богато армат і рушили на полудне. Наші відтягнули ся на лїнію, яку вже сама природа сотворила до оборони, а то просмик Лучина, верхи гірского ланцюха Лучини і просмик Мештиканешти. Москалї пішли двома дорогами. Через Селетин і Молдаву на Лучину і через Серет, Ралівцї по карпатскім шляху на Ґурагумору, Ваму, Пожориту і Кимполюнґ проти Якобен, до яких однак треба перейти через Мештиканешти.

Великої ваги для Москалїв був просмик Мештиканешти, бо як би вони перебили ся почерезМештиканешти, тодї могли вже лекше через Якобени, Дорну і Борґо дістати ся до Семигороду. Тому всїма силами старали ся вони взяти сей просмик. Та навіть зблизити не могли ся до Мештиканешт. Бо скоро дійшли лише до Валенутної, що віддалена на сїм кольометрів від вершка Мештиканешт, нищив їх попросту вогонь нашої артилерії, якої вони не встанї були відкрити і мусїли подати ся взад. Тодї задумали вони приступом взяти Мештиканешти. Але наші війска так нищили їх карабіновим вогнем з окопів, що майже жаден не дійшов до цїли. Московскі офіцери підганяли жовнїрів револьверами, але нїчого не помагало. Та коли відбито з величезними стратами для Москалїв три напади на Мештиканешти, загадали Москалї обійти Мештиканешти і так дістати ся до Якобен і Дорної. Вони післали велику часть своїх сил через Пожориту, Брязу до Молдави, відки дорога веде на Лучину. Наші відтягнули ся відси і Москалї без борби прийшли через Лучину до Кирлибаби.

Москалї думали, що вже виграли справу, бо з Кирлибаби веде здовж Бистрицї дорога до Якобен. Вони могли також обійти наше становище коло Мештиканешт. Сею дорогою дійшли Москалї аж до Чоканешт. Та тут мусїли стати. Бо підчас коли вони машерували нїчого не сподїваючи ся дорогою, приняли їх наші, які були сховані у скалах по обох боках дороги, оловяним бобом. Вони не знали, відки се взяло ся і подали ся в кітлину коло Чоконешт, а наші за ними. Тут прийшло до завзятої борби, яка тревала кілька день і скінчила ся 21 сїчня. Москалї потерпіли величезні страти. Москалям правда прийшло в поміч піше війско і кавказскі сили, але й їх відбито.

Борба коло Кирлибаби була властиво коло Чоканешт. Страти Москалїв величезні, наколи наші страти дуже малі, бо наші стріляли по більшій части з засїдок.

Скоро Москалї побачили, що їм не вдало ся обійти Мештиканешти і дістати ся до Якобен, відтягнули ся вони скоро через Кирлибабу на Лучину. Але Лучину й так тяжко перейти, не то, як ще на дворі розпустить. Наші пустили ся в погоню за Москалями і завдали їм ще багато страт на Лучині а крім того відобрали трен і багато иньшої добичі.

Москалї ще раз пробували обійти наше війско, щоби вдарити в плечі нашому військови з Якобен і з Дорної. З Пожорити провадять стрімкі гірскі доріжки в долину потічка Колбу. Там творить Бистриця границю між Румунією а Буковиною. Лївим берегом Бистрицї провадить дорога до Дорнаватри. Але наші зміркували план Москалїв і очікували їх саме, як вони вийшли з долини Колбу. Тут стрітили Москалїв страшним вогнем, так що ті зараз завернули і пішли через праїси Джумалева назад до Пожорити. І тут мали вони великі страти, бо тут тяжко в лїтї перейти а не зимою, коли дороги слизькі і снїг по колїна. Борба над Бистрицею відбувала ся саме на румуньскій границі.

Так закінчили ся проби Москалїв пробити ся через Буковину до Семигороду, про які анґлїйскі ґазети вже наперед писали, що за 14 день Москалї будуть в Будапештї.

Москалї знов в своїх ґазетах старають ся закрити свій погром тим, що вони „хотїли лише звязати австрийске війско а тому що на Буковину прийшло 400 тисяч (?) австрийского війска, тому вони мусять покинути Буковину.“ Щаслива дорога!

Над нашою армією, яка по геройски борола ся в Сербії, дістав тепер провід архикнязь Евген, якого ми знаємо вже з Буковини, як властителя нашого черновецкого 41. полку. Наша геройска армія очікує нетерпеливо хвилї, коли вождь єї дасть наказ до поновного походу, щоби непереможною силою розгромити сербского ворога.

Не лиш на суші, але й на морю приходить ся нам бороти ся з ворогами. Та й тут не можуть нам вдїяти нїчого вороги. Французска фльота, яка пробувала зблизити ся до австрийского побережа, дістала добру научку і покинула свою даремну роботу. Французске підводне судно, що пробувало ввійти в пристань Катаро післали наші надбережні батерії на вічний супочинок на дно моря а славний командант підводного судна Лерх показав Французам, як затопляє ся ворожі кораблї і Французи дали собі спокій.

Наша союзниця Нїмеччина нагнала такого страху Анґлїйцям, що вони боять ся з своїми великаньскими кораблями вирушати з дому перед нїмецкими підводними суднами і мінами. Анґлія взяла ся в борбі з противником до таких звірских способів, що постановила голодом виморити Нїмеччину. Вона рішила не пускати нїодного корабля, який везе живности до Нїмеччини. Та Нїмеччина відплачує ся Анґлії

тим самим. Вона на велике єчудоване Англії затоплює всї корабі, які йдуть до Англії і то не на широкім мори, але на самих побережах Англії. А крім того зробила так небезпечними побережа, що Англія не може навіть післати війска Франциї на підмогу. Але котюзї по заслузї. На сьвітї все так буває, що хто під ким яму копає, сам в ню впадає. Німецкі страти на морю заплатить Англія стократно.

В сій війнї можемо також сказати, як якийсь Римлянин сказав: „Хочби сьвіт запав ся, а правда мусить побідити“, або по нашому: Правда і в морю не втоне.

Тому віримо сильно, що побіда буде по нашім боцї, бо й правда за нами. А теперішний стан війни наповняє нас надією, що наші й союзні німецкі геройскі війска очистять небавом нашу країну від ворога й ми зможемо знов вернути до нашого рідного краю, *за яким так зтужили ся; що дай Боже!*

Нова сотня Січових Стрільцїв.

В понеділок 1. лютого с. р. зложила нова сотня Січових Стрільцїв Монархови а заразом і українскій нациї присягу вірности і завзятої боротьби з ворогом аж до побіди або до загину. Величаву сю хвилю не забуде повік ніхто, хто був еї сьвідком. А прибули на те сьвято війскові і духовні достойники, посли і безлїч сьвідомих Українців та Українок до великої людової салї нового ратушу цісарскої столицї Відня. В салї, прибраній австрийскими, українськими та міскими хоругвами, устроено по серединї вівтар, при якім відправив службу божу о. мітрат др. Осип Жук. Підчас богуслуженя співав прегарно хор. гр. кат. церкви чудові твори Бортняньского, а на переміну грала войскова оркестра.

Половину салї поздовж заняла по однім боцї сотня Січових Стрільцїв під проводом свого сотника проф. др. Гірняка, а по другім боцї пів компанії „Дайчмайстрів“, другуж половину салї заповнила битком українська публика.

По службі божі мав о. декан Лежогубский гарну проповідь про значінє присяги і закінчив еї зазивом до стрільцїв, щов у бою були памятні слів українських козаків: „Добути або дома не бути.“

Відтак майор Томашівский відчитав в українскій мові присягу, а Стрільцї піднявши руки говорили еї за ним.

Генералмайор Родичевіч промовив до Стрільцїв в заступстві міністра краевої оборони, бажаючи молоденьким войовникам божої помочи і вояцкого щастя та піднїс оклик на цїсаря, який всї тричи повторили, а музика відограла гимн цїсарский. По промовах послів др. Костя Левицкого і голови боєвої управи др. Трильовского в українській та німецкій мові про велику вагу нашої борби за Австрию і Україну залунав ще раз гимн народний, а відтак „Ше не вмерла Україна“. Найглибше враженє зробив привіт, який передав новій сотнї Січовий Стрілець із Карпат зі згарищ рідних стріх, від замучених батьків, збезчещених материй і сестер та від тих братів-Стрільцїв, що впали у бою, а яких місця заповнити має власне отся нова сотня...

При звуках війскової музики дифілювала відтак нова сотня Січових Стрільцїв на ратушевій площі перед війсковими достойниками, а Українки обкидували молоденьких бойовників цьвітами, що дїйсно неначе той ніжний цьвіт підуть на зустріч суворій зимі-війнї... Згадатиб ще, що вклад сеї нової сотнї увійшло двацять трох хлопців із Буковини, яких почасти перекрадались пішки попри московскі патрулї, щоб тільки дістатись в ряди добровольців-борців за долю-волю рідного народу. Честь їм слава і побіда!

НОВИНКИ.

До шпиталїв, таборів, каварень і реставраций, де пробувають Українцї, висилати будемо нашу ґазету, скоро тільки подадуть нам докладну адресу дотичного шпиталю, табору, каварнї чи реставрациї.

Народну Канцелярию для буковиньских Українцїв *отворив Союз україньских послів на Буковинї* у Відни (III., Rennweg 94, Tür 14), куди треба звертати ся у всїх справах від 11 до 12 години особисто або писемно.

Буковиньских Українцїв просимо подати нашій редакциї свої точні адреси в своїм власнім інтересї, бо по першім будемо їм посилати нашу ґазету а по другім зможемо посередничити у вишукуваню загублених осіб і т. п.

Наші посли, що перебувають тепер у Відни, відбувають що тижня спільні наради під проводом свого голови, п. Василька, на якій полагоджують всї біжучі справи, яких тепер не мало а не одна великої ваги. У Відни є тепер посли Василько, Попович, Драчиньский, Семака, Лукашевич, Бурачиньский та Іваницкий. Посол Пігуляк урядує в краєвім видїлї, що доси був у Дорнї а тепер в Колошварі на Угорщинї. Посли др. Галїп і Лисан у війсковій службі. Посол о. Драчиньский перебув тяжку операцию небезпечного карбункулю на голові, але має ся вже лїпше, дякувати щирій опіцї посла Василька. І посол Іваницкий пролежав кілька недїль на ішіяс а посол Бурачиньский відхорував по чотиримісячнім военнім походї на ревматизм. За прочих послів знаємо тільки, що мусїли покинути своє домівство, аби не постигла їх така доля як посла Спинула, який і доси в московскій неволї помимо невгаваючих заходів около его увільненя. Оноді писав із Вятки, не споминаючи розуміє ся про те, як з ним обходять ся Москалї.

Буковиньскі Українцї, інтелїґенция і люд, заховують ся після осуду найміродайнїйших осіб з винятком кількох від давна відомих плачених московских найматів справдї взірцево, як се личить вірним синам австрийскої вітчини і україньского пароду. Заходами посла Василька увільнено вже майже всїх немногих буковиньских Українцїв, яких арештовано на підставі ворожих доносів. Остали під ключем тільки відомі московскі найманти.

На сьв. Николая зібрали ся буковиньскі Українцї, що перебувають у Відни, разом кількадесять мущин, щоби спільно пошанувати свого славного провідника, голову Союза україньских послів Буковини, п. Николая Василька в день его іменин. Наші посли Попович і Семака, а й голова україньских послів Галичини, др. Кость Левицкий, тай проф. унїв., др. Стефан Рудницкий, звеличали в сердешних словах великі заслуги посла Василька около україньскої справи в загалї а особливо підчас теперішної війни й пожелали єму як і всему україньскому народови, щоби нарік его іменини сьвятковано всенародно на щасливій вольній Українї, що дай, Боже! *Пан Василько відповів* на те, як звичайно, сьвітлою промовою, яка запала глибоко в душу всїх присутних, що провели спільно кілька годин в щирій дружній розмові, шукаючи в ній взаїмної потїхи у спільнім тяжкім горю.

Незвичайні гості з поля бою. Кілька днїв перебувала у Відни п. Олена Степанівна, студентка фільозофії у Львові, тепер кадет україньских січових стрільцїв. До сего становища дійшла п. Степанівна сьвідомою цїли працею. Віденьскі ґазети принесли довші і коротші нотатки про дївчину-кадета і розмови з нею. Особа, котра стежила від років за розвитком п. Степанівни, пише до „Дїла“: З небуденною витревалостию взяла ся п. Степанівна до працї над собою. Покінчила з відзначенєм учительску семинарию і в дуже короткім часї, добувши ґімназийне сьвідоцтво зрілости, взяла ся з жаром до університетских студий. Та рівночасно з образованєм духа вміла погодити образованє тїла і стала одною з наших найвизначнїйших рухавичок. Здїйснювала ідеал колишних Греків і отсе гармонїйне образованє, якого на жаль годї найти у нашої молодїжи, принесло не аби які вислїди. П. Степанівна, гарний примір для цїлої нашої молодїжи; вона показала своїм примірож що значить ідейність, основана на доцїльнім образованю душі й тїла. Посол Василько обдарував бодру Українку годинником і електричною лїхтарнею. А другий гість, який прибув оноді до Відня, то друга Українка, що на полю слави здобула собі також срібний медаль хоробрости, то Софія Галечко. Від одного знакомого помістила „Neue freie Presse“ таку допись: Ще з дитячих лїт знаю ту хоробру дївчину. Софія Галечко є дочкою головного касира почтової дирекциї у Львові. Ідеалом еї батька було, щоби як найкрасше виобразувати свої дїти. В ґімназиї відзначувала ся его дочка великою пильностию в науцї. Нїхто би був не думав, що ся слабосильна дївчина, яка що року мусїла їхати в купелї, буде колись бороти ся проти Москалів. Софія Галечко здала матуру з відзначенєм і почала студиювати на університетї в Ґрацу ґерманїстику. Аж тут надійшла велика історична хвиля і вона покинула все та пішла бороти ся разом зі своїми братами проти віковічного ворога України. Нарід, що має такі доньки-героїнї, не пропащий.

Увязненє проф. Грушевского. Дня 30. листопада ст. ст. арештовано в Київі проф. М. Грушевского, котрий приїхав туди з Італії. Послїдні вісти доносять, що московскі кати мають виточити нашому ученому по війнї процес о головну зраду через те, що в своїх наукових (!) працях троюдив (!) проти Росиї. Від жорстоких катів нашого народу можна всего сподївати ся, що не пошанують нашого сьвіточа науки, як не надумували ся забрати в неволю голову церкви галицких Українцїв, митрополита ґрафа Шептицкого. Жаль тільки, що оба сї визначні мужі віддали ся самі в руки московских варварів.

Відзначенє Буковинки. Панї Вера Стефановичева, подруга знаного прихильника Українцїв, президента краевої культури, п. д-ра Каєтана Стефановича, одержала від Цїсаря почесний знак І. кляси червоного хреста з военною окрасою за незвичайні заслуги около дозору хорих в Чернівцях навіть підчас першого наїзду Москалів. Панї Стефановичева показала надто незвичайну міру патріотичної відваги, відкидаючи неустрашимо запросини російского ґубернатора на богослуженє за царя, чим застидала всїх тих мущин, що за ворога молили ся. Честь патріотцї!

Военні відзнаки. З помежи многих відзнак для наших буковиньских Українцїв на поли війни зазначуємо, доки зберемо прочі, відзначенє нашого краяна, будівляного комісаря буковиньского краевого видїлу, п. Ілька Поповича, якого Цїсар надїлив за визначну службу перед неприятелем підчас першої облоги Перемишля золотим хрестом заслуги з короною на стяжцї медалю хоробрости. Наш краян був також ранений відломком шрапнелї в голову, рана загоїла ся, але спричинена тим нервова неміч приневолила его шукати відпочинку в Ловранї коло Абациї.

З поля битви довідуємо ся, що учитель Остап Попович із Каменої, який служив капралем при 36. полку краєвої оборони, ранений у битві під Тарновом, дістав ся 21. грудня 1914 в полон; таке саме лучило ся ще передом комісареви і надпоручникови Олександрови Кобилянському. Надучитель Кошка і учитель Лавар ранені.

Полягли на полю слави з Буковини крім иньших надучитель Фрундза, учитель Шлемко і учитель Сїбик. Вічна їм память!

Буковиньскі власти перенесли свій осїдок тимчасом до Колошвару на Угорщинї, тільки президент краю лишив ся в Дорнї. Ґраф Меран, що вже в часї мира дав безлїч доказів своеї справдї батьківскої печаливости для нашого нещасного краю поводить ся підчас війни справдї по геройски, бо турбує ся безнастанно єдино долею нещастем навіщеного бідного народу. Митрополит Репта в Колошварі а консисторскі радники у Відни. Оноді приїхав із Чернівцїв секретар митрополита Нищук, що остав там, із зазивом російского ґубернатора до митрополита, щоби вернув домів, инакше Москалї настановлять свого владику. Митрополит мав відповісти, що не може вернути, бо він хорий!

Зміни в намісництвах. По князеви Гогенльогім іменований намістником Трієсту президент Каринтиї барон Фріс-Скене, який так щиро заняв ся україньскими збігцями, а на его місце іменований президентом краю в Каринтиї радник двору др. ґраф Льодрон-Лятерано.

Ческо-німецку згоду задумав зробити відомий у нас бувший посол, проф. унїв. Скедль, а то з поминенєм послів ческих і німецких; гадав удати штуку, над якою розбивають собі стілько голов голову. Гадав, але не вдав; бо коли ся велика тайна немногих товаришів д-ра Скедля вийшла на яв, нїхто на неї не хоче згодити ся.

Москалї вивезли зі Львова польского посла Брайтера і кількадесять *Українцїв-інтелїґентів* та безлїч дорогоцїнних річий.

Товарискі сходини буковиньских Українцїв відбувають ся що четверга вечером в реставрациї „Pilsner Urquell“ на Habsburgergasse, куди повинні заходити наші краяни, панї і панове, аби провести кілька хвилин серед своїх, порадити ся і потїшати ся взаїмно.

Як Москалї господарують в Чернівцях.

Чернівцї, 10. січня (через Маморницю.)

В „Neue freie Presse“ пише очевидець: „Богато гірше терплять мешканцї від другого російского наїзду, який настав 27. падолиста минувшого року, як підчас першого. Москалї були очивидно дуже люті, що їх так довго не пускали назад до міста. З великою лютостию кинули ся просто на мешканців, що мусїли богато перетерпіти, нїм прибув ґубернатор. Але не гадайте, що пан Євреїнов заказав своїм жовнїрам рабувати склепи і приватні доми.

В пятницю 27. падолиста м. р., показала ся в Чернівцях, так около 3-ої години, перша патруля. Бувший румуньский радний міста др. Гостюк і волоскі панотцї Бежан і Шандру передали російскому командантови місто і просили его о охорону і пошанівок позіставших бідних мешканців. Комендант обіцяв се і пішов з ними до ратушу. Підчас того вмашерували до міста дві сотнї Москалів. Кого лиш здибали, того обрабували і збиткували ся над ним. А одному навіть здерли всю одїж, хоч був великий мороз.

Аж до 1. грудня тревало рабівництво і то не лише по приватних домах, але й по склепах на Головній і ратушевій улицї. Не меньше як до 15 склепів, які були позамикані, вдерли ся Москалї і повиносили все, що лиш в них було. І сумно виглядають склепи; вистави пороскидані, шиби розбиті, а в серединї все понищене. Пізнїйше, розуміє ся на приказ ґубернатора забито вікна дошками, щоби хоч трохи затаїти розбої.

На 1. грудня прибув до міста бувший ґубернатор Євреїнов зі своїми знаними секретарями братями Ґеровскими, які зараз засїли в краєвім правительстві. Ґубернатор іменував лїкаря Ромуна, д ра Бодию посадником, а д-ра Гостюка его заступником, але зараз спімнув, що се все лише тимчасово, бо покличе бувшого посадника, Волоха д-ра Боканчу назад до Чернівців. І так стало ся. Дня 12. сїчня зявив ся в місті др. Боканча і заняв наново уряд бурмістра.

Перша робота пана Євреїнова була, наложити 50.000 рублїв контрибуциї на жидівских мешканців. Він сказав, що се тому, бо Жиди, як Москалї забирали ся з Чернівців, зневажили росийску хоругов. А що в місті дуже мало хто лишив ся, а особливо дуже мало Жидів то не було й гадки зібрати тілько гроший Кілька жидівских мешканців зібрало ся і пішли до ґубернатора, щоби ему вияснити їхне положене. Але він не хотїв нїчо про то й чути і приказав зараз обсадити військом і запечатати божницю, а депутациї приказав, зібрати тілько гроший, як він казав, бо инакше буде ще острійше поводити ся. Та мимо всяких заходів, не могли Жиди й до сегодня зібрати жадної квоти, а зібрали всего на всего 2938 корон.

І знов пішла депутация до ґубернатора, аби ему заявити, що більше годї їм дати. Але ґубернатор не хотїв приймити сего а настав на своїм.

Щось нового, що характеризує Євреїнова, то росийский склеп, який находить ся в домі буковиньскої щадниці. Євреїнов приказав зібрати всї зрабовані товари і отворити крамницю, де продають поживу і иньше. Сим склепом завідує міска управа. Одна половина доходів призначена для росийского червоного хреста, а друга для бідних християнських мешканців. Але з сеї другої половини остає дуже мало що, бо надто богато „урядників“ побирає велику плату за свій „труд“. Коли вже утворили крамницю із зрабованих склепів, появили ся плякати, на котрих стояло: „Я чув, що дехто вдирає ся до склепів і краде. Щоби сему запобічи, приказую, щоби всї склепи, де нема властителя, запечатати. А хто вломить ся до середини, того судити ме военний суд.“ Але ся осторога наспіла вже за пізно. О безпеченьство не дбає полїция, а горожаньска сторожа, яка носить на рукаві біло-червону ленту. На чолї сеї горожаньскої сторожи стоїть фотоґраф. Запроваджено ще новину, що кожда фіра, яка вїзджає до міста, мусить платити рогатку. Як першого разу, так і тепер видають міскі паперові грошї так пильно, що рідко де видно австрийскі банкноти.

Настрій в Чернівцях.

Вигляд міста дуже сумний, а настрій між мешканцями ще гірший. Люди, що лишили ся в місті, боять ся Москалїв так, що навіть нїхто не показує ся на улицю. Рано ще видко людий в місті, бо мусять виходити на купно, але по обідї місто завмирає. Правда, електричні вози їдуть аж до 4-ої години по полудни, але дуже мало в них пасажерів. Улиць нїхто не чистить, так, що снїг лежить в місті на кілька метрів. Ратуш також запустїлий, лише часом поодинока постать заходить і виходить, щоби довідати ся про прикази ґубернатора для міских верховодів. Що днини появляють ся плякати з новими розпорядками. Сумно виглядає ратуш, без великого орла, який зняли Москалї Будинок робить вражіне тулуба без голови.

Москалям здаєть ся, що вони цїлком певні, а може лише так вдають. Вони забрали всї почтові скринки і стерли всї написи на урядах і публичних домах. За то розсїли ся на почті, зробили телефонічне получене з Роспею, а потяги з Жучки йдуть правильно до Львова. Офіцири мешкають в приватних домах, де що ночи гуляють. Правда, залога міста дуже мала, але досить велика, аби нагнати людям страху. Крім правильного війска видно також на дорозї доньских козаків зі списами і величезними кучмами. На сї постатї страшно й глянути, і їх то особливо дуже боять ся; де лише появлять ся, всї уступають їм з дороги. Коли щось купують, то нїколи не платять і нїхто від них плати й не жадає, бо кождий рад, як їх не бачить. Скарги нїчого не помагають, бо командант виразно сказав, що не має над ними сили. Часописи не вільно читати, хочби й росийскої, так, що нїхто й не догадує ся, що в сьвітї почавши від 27. падолиста 1914 стало ся. Часом приходять люди з поза кордону до Чернівців, але нїчого не вповідають, бо боять ся, аби їх не арештовано. Послїдними днями були Москалї дуже нервові, війска приходили і виходили, але ми не могли нїчого догадати ся. Ходить чутка, що наші здобули Варшаву, а Мо калї цофають ся назад. 18. грудня сьвяткували тут іменини царя. На кождім домі мусїла висїти росийска хоругов, а вікна мали бути осьвічені, за несповнене сего наказу грожено смертию У всїх церквах відбули ся служби, а на вечір був в домі ґубернатора бенкет, що скінчив ся великою піятикою. В послїднім часї отворили властителї склепів, що вернули назад до міста, свої крамниці. В цїлім місті отворені лише три реставрациї, а дві найбільші каварнї тепер пусті і порожні. Образ престолонаслїдника Карла Франца Йосифа, що украшав каварню „Habsburg“, здоймили з стїни московскі полїцаї.

Московскі жарти.

„Neues Wiener Journal“ подає, як пише „очевидець“, оттакі події з Чернівців, що представляють росийске військо у дивнім сьвітлї.

*

Росийский ґенерал Арютїнов промовляє до зібраних черновецких мешканців, що місто належить вже до Росиї і підносить оклик на царя, заразом бе нагайкою людий, щоби знимали капелюхи. Кілька мінут пізнїйше торгує ся з представниками міста за контрибуцию. Католицкий парох подає при тім ґенералови папироску, але ґенерал відповідає; „Дякую, я не курю в присутности сьвященників.“ Отже бити неповинних людий не гріх, але перед сьвященником курити, то гріх.

*

Одного разу крали чотири Москалї в міщанина дві корові і продали їх різникови за 20 рублїв. Властитель побіг плачучи за коровами до міста. По дорозї здибає тих Москалїв „Чого плачеш, Швабе?“ кричать на него Москалї. Міщанин оповідає свою біду. „Дай нам 20 рублїв, а дістанеш назад свої корови. Міщанин дає всї грошї, що мав, і по тім ідуть всї пять до різника. Москалї жадають назад корови, але різник каже, що купив собі їх. Москалї нуж его нагайками й говорять: „Ти ледащо, купуєш крадені корови!“ Різник просить, щоби віддали ему хоч грошї. Але на дармо. „За то, що хотїв нечесне добро купити, не дістанеш і копійки, сказали й вернули міщанинови назад корови, забравши від обох по 20 рублїв.

*

У коршму входять росийскі жовнїри і жадають від Жида гроший, горівки і дївчат. Перестрашений Жид відповідає, що гроший не має, бо бідний, горівки не дає, бо не вільно еї продавати, а дївчат нема, бо не має дїтий. Москалї присягають на конець, щоби їм дав хоч горівки. Дрожачою рукою подає їм Жид фляшку. Один з Москалїв наливає і подає Жидови. Пий! каже. Але Жид не хоче пити. Москалї думають, що горівка затроєна, бють Жида, але він все таки не хоче пити. Оден з Москалїв питає на конець: „Чому не пеш?“ — „Бо я ще сегодня не молив ся,“ відповідає Жид. „То моли ся!“ По м литві пе Жид першу порцию горівки, по тім перший стакан руму, відтак першу шклянку пива, а на послїдку шклянку вина. Непривиклий Жид ушив ся. „Гуляй, Жиде!“ приказують Москалї. А Жид гуляє, гуляє, аж паде утомлений на землю. Москалї регочуть ся й виходять. Єму слїзки, а їм сьмішки!

*

Одна Жидівка мала заощаджених 4800 корон, і пильнує їх, як ока в голові. Нїхто про се не знає. Одного дня приходять до неї Москалї. Зі страху ховає скоро свій скарб у піч, цїлих 4000 нових банкнотів і 800 срібних корон. Москалї входяаь і кричать: „Маеш грошї?“ — „Не маю!“ — „Маеш горівки?“ — „Не маю!“ — „Ну, то хоч загрієш ся“, і хотять затопити в печи. Нараз чути розпучливий крик. Москалї знають, що се значить, перешукують піч і находять грошї. А баба зійшла з розуму...

*

На театральній площи перед памятником Шілера мають росийскі жовнїри свій танець. Довкруги кола повно людий. У середину кола вступає груба кухарка, подає козакови папіросу тай запрошає его до танцю. Козак глянув на кухарку з горда і каже: „Ти дранко, твій чоловік боре ся проти ворога, а ти не встидаеш ся і хочеш забавляти ся з ворогами?“ Сказав, сплюнув і пішов.

*

В ратуши засїдане, бурмістр читає міскому комендантови Кірієнкови протокол про рабунки росийских жовнїрів. Він слухає і обіцює, все полагодити. Нараз отворяють ся двері і в комнату вбігає паня з розбитим замком, кладе его з слїзьми в очах на стіл. „Чи се також війна?“ друть на шматки мої перскі килими, розбивають на кавалки фортепян і зривають шідлогу?“ Міский командант встає, кланяє ся низенько і каже: „Madame, c'est la guerre!“ („Пані, се війна!“) Чемні розбійники.

*

Оден московский капітан входить до склепу, де торгують шкірами, закуповує дуже богато і каже зробити рахунок на корони, але платить рублями на велику шкоду купцеви. Той і каже до капітана: „Пане, я трачу при сїм куниї 50 процент, бо ви менї кажете числити рубель по 3 короні і 66 сотиків.“ Москаль шось воркотить, починає шукати по кишенях і витягнувши 27 копійок, дає їх купцеви і каже: „Маеш, абись не нарікав.“

Виплати за побрані військом коні і худобу.

Виплати за доставлені коні переводить ц. к. Міністерство скарбу (департамент X). Треба предложити квіт ц. к. староства або уряду податкового і подати докладно свою адресу. Коли нема поквітованя (пр квіт лишив ся дома), треба внести прошене до тогож міністерства і подати, кілько і які коні військо взяло, день і число відділу чи імя дотичного офіцира. Ц. к. Міністерство, чи то відбираючи квіт чи на внесене прошеня, зажадає вияснення (від краєвої Дирекциї скарбу в Дорнаватрі), а відтак повідомить сторону про можність виплати.

О скілько ходить о відшкодованя военні за шкоди спричинені війною — за движимости, хати і т. д., то інтересовані можуть за все те допоминати ся аж по війні.

Грошї за худобу, яку наше військо підчас мобілїзациї набуло в населеня, виплачує за оказанем квіта староства або податкового уряду та по ствердженю тотожности особи міністерство війни у відділї XI кождої пятницї від години 4 по полудни. Для поданя пояснень і ствердженя ідентичности особи інтересованого засїдає посол Іля Семака в дотичній комісиї.

О виплату за худобу, пашу, хліб у випадках, де інтересований має в руках тільки потверджене військове або не може виказати ся взагалї нїяким потвердженем, мусить сторона внести письменну просьбу до Міністерства війни (віддїл XI).

В поданю треба наведені стороною факти виказати віродостойно через подане імен офіцирів або підофіцирів, які худобу чи пашу і хліб від петента перебрали. Колиби се не було можливе, вистарчить означене дотичного полку.

Коли староство реквірувало для війска худобу, а дотичний староста або комісар перебуває з причини війни також між утїкачами у Відни або недалеко Відня, було би вказаним, щоби інтересовані звернули ся до него о виставленне потвердженя. Потверджене на доставу худоби, паші чи хлїба мусїло би одержати печатку старости.

Потвердженя громади поки-що не вистарчають. Впрочім референтови віддїлу XI Міністерства війни не ходить о якусь форму, тільки о виказане віродостойности наведених в поданю фактів. Хто не в силї удостовірити поданих фактів, не може числити на виплату.

Після інформаций, поданих референтом, покликані властиво до виплат за худобу інтендатури дотичних корпусів. Міністерство війни тілько для вигоди утїкачів обняло виплату. І в інтендантурах згаданих корпусів знаходять ся списи, кілько в котрій громадї взято для війска худоби. Може бути що з деяких громад подані там також списи імен доставців. В даним раї Міністерство також виплатить відшкодованя.

Іля Семака.

За редакцию відповідає: Юрій Сербинюк.

З друкарнї І. Н. Верная. Відень. IX. Canisiusgasse 8.

Число 2. Відень, дня 13. лютого 1915. Рік 1915.

„БУКОВИНА“
виходить поки що кождої суботи.

Редакция і Адмінїстрация:
III. Rennweg 94, Tür 14.

Поодинокі числа по 10 сот.
I. Wollzeile 11.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“
Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- und Landtagsabgeordneten der Bukowina.

Redaktion u. Administration:
III. Rennweg 94, Tür 14,
versendet an Militär-Spitäler und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.
I. Wollzeile 11.

Подяка Цїсаря.

Наш Цїсар видав таке письмо до президента мінїстрів:

„Любий ґрафе Штірґк!

Оглядаючи час пів року, від коли ми стоїмо в борбі, яку нам накинули ворожі наміри наших противників, згадую вдячним серцем жертволюбність, яку показали мої вірні народи в сїм тяжкім часї.

Одушевлені достойною, поважною певністю, показали вони, що вповнї доросли до великих вимог часу, доказали наново сьвітло свій високий патріотизм і свої з давен давна випробовані державно-горожаньскі чесноти шляхотною готовостию, висилаючи своїх синів під хоругов, приноровляючи ся вирозуміло до потреб воєнного часу, опікуючи ся щиро жертвами боротьби.

Сей благотворний досьвід скріпляє Мою певність, сильно основану на довірію до жвавости Моєї оружної сили, випробованої знов так славно в геройских дїлах.

Під проводом Моєго правительства, що так тепер як і передом згідно з Моїм угорским рядом старає ся підчинити всї сили спільній всїм нам цїли, постоїть населенє й на далї сильно майном і кровю за дорогу вітчину. Я певний того, що по окінченю війни, якої тяжкі тягарі воно радо готове двигати до кінця, найде в мирі, добутім за помочию Всемогучого, нагороду за всї труди, терпіня і небезпеки борби доконаної вірно і витревало.

Приказую Вам подати отсе до відома населеня з виразом Моєго сердешного признаня і Моєї подяки.“

Відень, дня 4. лютого 1915.

ФРАНЦ ЙОСИФ в. р.
ШТІРҐК в. р.

* * *

Отакими сердешними словами висказав наш Монарх всїм Своїм народам признане і подяку немов батько своїм дїтям за те, що сповнили свій сьвятий обовязок, обороняючи рідну землю від ворога, що напосїв ся єї загарбати в свої ненаситні руки на те, аби закувати у тяжкі кайдани синів сеї вільної країни, що під опікою свого Цїсаря-Батька жили кождий своїм житем. Отсе обходить особливо нас Українцїв, яких воріг рад би змести з лиця землї, бо наш національний розвиток в Австриї коле его чим раз дужше в очи, тому що їзза него не замерло доси й житє наших братів за кордоном...

Монарха згадує зі щирим жалем і болем про великі жертви крови і майна, які понесли вже доси его народи в страшнім бою, до якого приневолили его ворожі пляни наших сусїдів-противників... І наш і так бідний у земскі добра нарід поніс розмірно найбільші жертви, але він поніс і знесе й на далї їх радо; бо щож дорожше для народу як его національне житє?

Наш Цїсар певний того, що наше славне війско, яке докопало вже доси такі геройскі дїла, виборе нам побіду над захланним ворогом.

На сїй твердій підставі опирає наш миролюбивий Цїсар Свою відраду-надїю, що наша побіда принесе нам мир, який винагородить всїх нас за всї наші великі жертви, що дай Боже!

Найже ся надїя кріпить і нас до дальшої завзятої борби, бо велика єї мета-цїна, найбільша зі всїх, бо се будуча доля нашого народу!

Воєнний перегляд.

Нїмеччина й Анґлїя.

Найострійший вираз приняла до тепер війна між Нїмеччиною а Анґлїєю. Завязала ся боротьба на житє й смерть. Анґлїя напосїла ся голодом виморити Нїмеччину тим, що замкнула всякий довіз живности. На се відповіла знов Нїмеччина, що підводними суднами затоплювала анґлїйскі і французскі кораблї саме коло побереж Анґлії і Франциї. Зі страху перед нїмецкими підводними суднами видали анґлїйскі морскі власти тайний наказ своїм торговельним кораблям, щоби уживали, як зближають ся до побереж, хоругвів непримішних до війни держав і позамазували всї написи, які показують, що то анґлїйский корабель. На се оголосила Нїмеччина, що води навкруг Анґлії і Ірляндиї як також цїлий анґлїйский канал належить до воєнної области і від 18. лютого кождий купецкий корабель, який зайде у ті води буде вона нищити, без огляду, чи можна буде вратувати залогу і пасажерів. І для кораблїв непримішних до війни держав заходить небезпека у воєнній области, бо з огляду на те, що Анґлїя на 31. сїчня зарядила надуживати відзнаки непримішних держав, може лучити ся, що удар вимірений проти ворожого корабля, може поцїлити корабель непримішної держави. Корабельна їзда на північ шетляндских островів і в східній области балтийского моря як також полоса 30 морских миль ширини вздовж нідерляндского побережа не загрожена. Що Нїмеччина виконає свою погрозу, про се нїхто не сумнївае ся. Око за око, зуб за зуб, отсе тепер гасло Нїмеччини в боротьбі з Анґлїєю.

Своєю постановою лучила Нїмеччина Анґлїю в саме серце. Вона перерізала жилу анґлїйского житя-торговлї, бо ледви чи який корабель відважить ся заїхати до Анґлії. Деякі корабельні лїнії застановили вже рух а другі вже на тій самій дорозї. Цїни средств поживи підносять в Анґлії з дня на день. Своєю постановою підорвала Нїмеччина що правда також торговлю непримішних держав з Анґлїєю, але як вони не здобули ся на рішучі кроки проти Анґлії, яка своїми протизаконними постановами пошкодила і шкодить далї торговлї непримішних держав, то мусять тепер вибачити й Нїмеччинї.

В Франциї і Фляндриї.

У Франциї, де противники лежать проти себе в окопах нераз лише на 50 метрів, йде й боротьба нераз, щоби здобути один окіп, то знов, щоби відбити неприятельский напад. Та про то принїс останний час Нїмцям дві важнїйші побіди а то під Суасон і Маєсіж, чим їм вдало ся зближити ся до кріпости Вердену, що стоїть по дорозї до Парижа.

Від середи тамтого тижня кипить завзята боротьба на фляндрийскім побережу. Гарматний гук глушить а населенє з страху немов побожеволїло. Втїкає з одної місцевости до другої, то знов назад. Головно перші три дни мусїли Нїмцї багато терпіти від анґлїйских корабельних гармат, які при острілюваню місцевостий Вестенде, Міделкерке і Маріякерке понищили богато домів і поубивали велике число горожан. Коло Нюпорту відбував ся завзятий бій також при співучасти анґлїйских кораблїв. Підчас коли союзники напали на Нїмцїв, які стоять коло Ломбартзіде, пішли вони також в напрямі Вестзіде, куда доходили вже їх передні сторожі, одначе по кількадневній боротьбі таки не могли взяти сеї місцевости. Заняти Вестенде і Міделкерке додають собі союзники багато сил. Тяжка боротьба чекає їх під Остенде і Маріякерке. Анґлїйскі кораблї з'являли ся також кілька разів коло Цебріґґе, де находить ся пристановище нїмецких підводних суден, але по кількох вистрілах нїмецких надбережних батерий віддаляли ся, не пробуючи бомбардувати міста.

Не меньше завзята борба провадить ся у повітрю. Що дня з'являють ся ворожі лїтаки над Зебріґґе і скидають бомби. Тодї дрожить часто повітре від гарматних вистрілів проти лїтаків. Населене крім вічного страху тяжко бідує. Хлїб має лише тодї, як нїмецке війско відступить їм дещо. В западній Бельґії було тихо а від понедїлка чути гук гармат також і з моря. І борба в повітрю була завзятїйша, як колинебудь. В найблизшім часї треба сподївати ся великих подій.

Нїмцї під Варшавою.

Завзята борба провадить ся тепер під Варшавою, в Карпатах і на Буковинї.

Нїмецкі війска підійшли вже так близько під Варшаву, що в містї чути вже гук гармат. Після вісток польских ґазет розбили Нїмцї одно містечко під Варшавою на порох. Нїмецкі лїтаки чим раз частїйше з'являють ся над Варшавою. Анґлїйскі ґазети пишуть, що Нїмцї приготовляють ся до сильного нападу на росийскі становища, які хоронять місто. Москалї посилають чимраз більше запасних війск в борбу. Борба мусить бути дуже завзята, бо що години привозять великі маси ранених до й так вже переповнених шпиталїв. Польскі збігцї вповідають, що Нїмцї побудували за собою сильні величезні укріпленя, нагромадили тут багато модерного военного матеріялу а всї важнїйші становища получені желїзницею. Найбільше впадає тут число панцирних потягів і панцирних автомобілїв, котрі Нїмцї стягнули поза фронтом.

Які розміри прибирає борба під Варшавою вповідає одна італїйска ґазета після вістий з Петербурга про борбу під Боржімовом: З мочаристої долини Равки напали Нїмцї на росийскі окопи під-

Болїмовом і Боржімовом. Після певних вісток боре ся там на простори 17 кільометрів сїм нїмецких дивізий, які підпомагає 100 батерий артилериї. Сто пять тисяч вояків перейшли до приступу на просторі 11 тисяч метрів а підпомагало єю повінь людей шість сот вогняних гирл кріпостної і полевої артилериї. Французкі ґазети аж тепер приходять до съвідомости, що Нїмцї хочуть здобути Варшаву і кажуть, що се було би великим ударом для Москалїв. Так думаємо і ми і віримо, що вже назадовго прийде той удар.

Найновійші вісти кажуть, що Нїмцї прірвали ся в кількох місцях через росийский фронт. Коло Серпцу полонили кілька сот Москалїв.

Боротьба в Карпатах.

Замір прірвати ся через Карпати з більшою силою цїлковито не вдав ся Москалям. Сегодня їх не лише нема на Угорщинї, але й всї переходи в Карпатах в руках союзних нїмецких і наших вийск. Союзні вийска відбивають з тяжкими втратами для ворогів всї напади і здобувають по завзятім бою майже що дня богато полонених і военного матеріялу, якого не встигають Москалї забирати з собою.

Борба в Карпатах має всї ознаки гірскої вийни й сполучена з великими трудностями. І хоч неприятель має лїпше становище, не минає й дня, щоби союзні вийска не заняли нового становища неприятеля і не відбивали его напрасних нападів. І так приносить справоздане ґенерального штабу, що наші заняли по завзятім бою місцевість на північ від переходу Волівця. Через Воловець йде желїзниця з Мункачу до Стрия. Заняте сеї нової місцевости показує, що наші посунули ся дальше на галицкій земли. Завзяті напади ворогів відбили союзні вийска між просмиками Дукля а Ужок, що має велике значіне, бо всьо вказувало на то, що Москалї по пораженю на Буковинї хотїли продерти ся в сїм місци. До тепер полонено в Карпатах поверх 10 тисяч Москалїв.

На Буковинї.

На Буковинї веде ся також завзята борба, в якій наші хоробрі вояки бють безпощадно неприятеля і відбирають одну місцевість за другою. Москалї втїкають без голови тими самими дорогами, якими прийшли. В Кімполюнґу обійшли наші несподївано Москалїв, побили їх на голову, взяли 3.800 Москалїв в полон і здобули дві тяжкі гарматї, шість муніційних возів і багато иньшого матеріялу. Тепер наші вже з одного боку в Ґурагуморі, з другого в Радівцях і Плосцї. Росийский штаб втїк до Чернівцїв, а ґубернатор Євреїнов опустив Чернівцї. Ми маємо певну надїю, що незадовго не стане московскої ноги у нашім рідним краю.

Новійші вісти кажуть, що наші вийска дійшли вже аж по Сучаву. У вівторок рано коло одинацятої години ввійшли наші патрулї до Сучави серед великого одушевленя населеня, яке обіймало з радости жовнїрів і цїлювало. На головних улицях міста кипить житє. Місто прибране съвяточно. Москалї відтягають ся до Чернівцїв. В Радівцях лишили вони 200 могамеданьских вояків, щоби здержували наших, а в Гатнї 30 Черкесів. Та наші скоро зломлять сей опір. Після певних вісток ґубернатор Єреїнов з цїлим своїм штабом і ґарнїзоном втїк до Новоселицї.

Боротьба Туреччини з ворогами.

В часї, коли Нїмеччина й Австрия заїхали в ребра московскому медведеви, показує й третий союзник, Туреччина, що й вона не дармує. З одного боку здержує вона росийску навалу на Кавказї, з другого знов нападає на морю на росийскі кораблї, які хоч числом більші втїкають як навіжені. Недавно тому здибав оден турецкий корабель штири росийскі коло Батуму. Росийскі кораблї не лиш що не зачіпили борби, але втїкли як заяцї до пристани, яку турецкий корабель обсипав градом ґранат. Турецка фльота обстрілювала також Ялту, де в поблизькости находить ся лїтна резиденция царя. Сими подвигами показала турецка фльота свою висшість над росийскою.

В походї проти Єгипту прийшли Турки аж до суецкого каналу і перейшли его вже, хоч в малій скількости. Для анґлїйских кораблїв зайшла поважна небезпека, бо укріпленя, які поробили Анґлїйцї для оборони каналу, показали ся недостаточним. Свій похід проти Єгипту провадить Туреччина з великим спритом і обережністю.

З полудневого поля вийни нема нїяких вістий.

Послїдні вісти.

Наше вийско на Буковинї, яке дійшло вже до ріки Серету і заняло місто Серет, по дорозї до Чернівцїв. Число полонених день в день збільшає ся. В Карпатах відбили союзні вийска ворожі напади коло Дуклї з величезними втратами для Москалїв.

Хто завинив вийну?

Наше мінїстерство заграничних справ видало книжку, в якій зібрані всї дипльоматичні письма, що тичать ся теперішної вийни.

Тут є докази на те, як наша монархія старала ся удержати мир.

Ґраф Берхтольд заявив 27. липня 1914, що Австро-Угорщина не хоче забрати нїякий край, скоро вийна буде вести ся тільки межи нами а Сербією. Далї заявив, що не нарушить ся нетикальности і незалежности Сербії; що готов розправляти з Росиєю про інтереси, які дотикають еї і нас; що готов ждати, аби Сербія сповнила наші жаданя пізнїйше, коли вона зверне нам військові кошта; що готов, пристати на посередництво Анґлії, коли Росия відкличе мобілїзацию і що в такім разї і Австрия відкличе мобілїзацию.

Але Росия не хотїла пропустити нагоду, стати заступницею Сербії і се, що вона вмішала ся до справи, тай росийска дволичність завинили вийну.

Росия хотїла для себе і для Сербії загарбати частини Австриї, Франция Альзацию і Льотарингію, а Анґлія вбити торговлю і промисл Нїмеччини. Отсе були заміри сеї розбишацкої трійки.

З росийскої думи.

Дума зібрала ся 2. с. м. в Петроградї. Президент думи Родзянко, витав присутних на ґалериї представників росийских союзників і сказав, що Росия буде бороти ся доти, аж вороги не приста нуть на мир, який Росия захоче. Відтак забрав слово мінїстер заграничних справ Сазонов. Про его промову можна сказати: Бріхня на брехни їде і брехнею поганяє, бо спихає всю вину за вийну на Нїмеччину і Австрию, хоч Росия вже на весні м. р, збирала свої вийска. Цїкаве для нас з его промови хиба те, що одною із причин вийни є украіньский рух в Галичинї, який по его думцї піддержували гроші з Нїмеччини. Очивидно судить після того, що кацапска кириня наймлена за рублї. Дальше промавляв президент мінїстрів Ґоремикін і підніс братне зближене межи Москалями і Поляками тай надїю на пановане Росиї на Чорнім мори...

Відтак промавляли ріжні посли, розуміє ся всї „по указу“ і ухвалили провадити вийну аж до побіди, лише не сказали чиєї...

Про устуи промови Сазонова за украіньский рух пише „Neue Freie Presse“: „Росийский мінїстер заграничних справ говорив, начеб царска заборона пити горівку не обовязувала дорадників корони. Украіньский рух в Галичинї, говорив він, викликаний нїмецкими грішми. Дивна річ, що стілько людий, які знають, де живе украіньский нарід в Галичинї, оповідають, що бачили там частїйше рублї нїж марки. Правдива причина украіньского руху є, що в австро-угорскій монархії кождий нарід може жити своїм житем і може мати від держави средства потрібні до свого розвою... А Росия завдала народови, який числить майже 30 мілїонів душ, стілько горя і витиснула стілько слїз, що аж дух запирає, коли мінїстер перед лицем істориї, що виповідає про сї звірства, сьміє ще говорити, що нїмецкі гроші викликали украіньский рух в Галичинї.

† Михайло Павлик.

Сумною вісткою приходить ся нам подїлити з нашими земляками. Михайло Павлик помер. Серед найгірших ворогів України, в серцї еї галицкої частини, замкнув 16. сїчня с. р. на віки очи оден з найкращих еї Синів. Скінчив ся послїдний акт траґедиї-житя Борця, за правду, за найвищі людскі ідеали, за кращу долю свого народу, Борця за найвищий національний ідеал — Самостійну Україну.

Національний і культурний розвиток житя украіньского народу в Австриї за послїдних чотири десятки лїт, зріст і поширене украіньскої національної ідеї не мож розлучити нїколи з імям Павлика. Тим то Він для нас великий і тому так болючо відчуваємо ми Его втрату.

З Павликом пішов у могилу символ чесноти, чоловік чистого як сльоза характеру, в якого не було нї злоби нї пороку, символ правди і любови. І сї власне чесноти були причиною, що він, як наша приповідка каже: Не зазнав щастя з малку аж до останку. Одинокою Его розрадою була съвідомість, що зерно, яке він сїяв, зійшло і принесло стократні плоди. І тому він все був духом добрий, на старости лїт був молодий душею, і своєю твердою вірою і ідеалїзмом вмів поривати людий. Нїяке нове дїло не почало ся без Павлика. І як лиш почала ся вийна, то Павлик пізнав, що прийшов слушний час, що тепер або нїколи не сповнять ся Его і всїх Украіньців мрії — мрії Вільної України. Він горячо підпирає думку злуки всїх Украіньців в сїм поважнім моментї, входить до спільної „Національної Ради“, по кілька разів денно розпитує, кілько „Сїчових Стрільців“ зголосило ся і тїшить ся як дитина і вірить в упадок царату, з під котрого руїн як Фенїкс засяє — Самостійна Україна. І ся віра і надїя не покинула Его певно аж до смерти. Бо як Москалї зближали ся вже до Львова і коли одного дня сильно гремїли гармати, Павлик сказав: „Чи чуєте, як вони вигравають визвольну пісню України?“ І саме в передодню великої історичної хвилї, якої він так хотїв побачити, перетинає люта смерть нитку Его житя подібно як і Шевченка, який вмер в передодни знесеня кріпацтва, за що він боров ся цїле своє житє. Хай же будуть сї два історичні моменти доброю ворожбою для долї України!

Поставити українську справу на широкий европейский ґрунт, прорізувати Україні вікно в Европу, отся девіза великого учителя Михайла Драгоманова була провідною ідеєю дїяльности Павлика. В спілцї з своїм товаришом Франком лупали вони камінну скалу. Мозольна то праця була. Та вони не зневірили ся. Нїчо і нїхто не міг їх спинити. Вони не слухали глуму, не чули насьмішок. От, от, ще оден удар і крізь щілину засьвітить золоте сонце-воля, аж тут опускають сили каменяра і Він засипляє на віки, одначе з вдоволенем, що Єго робота не була даремною і що є вже люди, які докінчуть почате дїло.

В политичнім житю належав він до радикальної партиї, якої основателем був Драгоманов. Але як коли небудь розгоріли ся политичні пристрасти до того степеня, що могла з того вийти шкода для народної справи, то тодї то безпристрастне слово Павлика все приводило рівновагу.

З Павликом втратила українська суспільність не лиш народного робітника і письменника, але також і учителя политичного думаня. Бо як би не Драгоманов, Павлик і Франко, то хто знає, де би українська справа сегодня стояла.

Душевна і тїлесна мука підкосила ще бодре житє. Нїхто не заплакав, мало хто супроводжав на місце вічного супочинку. Не видко було Єго приятелїв, нї Єго соколят-Стрілців, на яких вид Він молодїв.

Та вони прийдуть, прийдуть соколята, героями прийдуть на Твою могилу, Великий Учителю, і зложать на Твоїм гробі грудку землї, зрошеної кровію українських орлів, що летять визволяти спільну нам матїр з кайдан — Матїр-Україну!

Пером хай буде Тобі земля! Вічна Тобі память!

Лист з Софії.

Густа мрака майже що дня вкриває і так не дуже тепер привітну Софію. Улицями страшне болото. Десь колись блисне сонце, а відтак знову мрака і сїче, сїче... Рух малий, житя столичного міста майже не видко. Там не там перебїжить повозка, задзвонить від часу до часу трамвай, перейде гурток офіцирів і тихо. Лише о 12-ій годинї в південь зарують ся улицї людьми. Се урядники з ріжних урядів, робітники та ученики з шкіл спішать хто до дому, хто на обід. В той час реставрациї переповнені людьми, а відтак знову тихо аж до вечера. Лиш частина урядників та кущів сидить по обідї в каварнях та пильно перечитує военну хронїку. Війну й тут відчувають всї; всї нею живуть, дишуть, они скрізь на дневнім порядку. Відчувають еї торговцї, відчуває населене, відчуває вже й військо. Війна висить над Болгариею і кождої хвилї еї сподївають ся. З ким війна буде, проти кого вирушить славна на весь сьвіт болгарска армія? Побачимо. Але одно певно можна сказати: Проти нас нїколи! Болгария з нами, она з цїлою рішучостию з нами. Се знають не одні з наших ворогів, з сим числять ся они і мусять числити ся. Болгария вміє бути вдячною, вміє цїнити і розріжнити приятелїв і ворогів, а найголовнїйше, вміє оцїнювати стан справи. Македонїя і Сілїстрия — се рани завдані Росиею і ворогами, але се також і надїя, надїя, яка мусить сповнити ся... Підчас послїдної балканьскої війни Болгари, після осуду найкращих знавців военного дїла, були в такім користнім положеню, що за пару днїв мали покінчити раз на все з Сербіею і Грециею, та щоб ратувати свою дорогу столицю, они цофнули ся, втрачуючи частину краю і мусїли згодити ся на некористні умови. Се розуміє кождий Болгарин і тому Болгария не може бути байдужною на теперішний хід війни.

Сї справи розяснюють народови ґазети і книжки, в яких отверто говорить ся, що час показати сьвітови Росию і ворогів в такім сьвітлї, в якім они були і тепер є, значить в сьвітлї підлих троюдників і ворогів! Вся публична думка є проти Росиї і Сербії і проти їх союзників! Є, розуміть ся, і в Болгариї москвофіли, але їх робота мізерна і нужденна, вони не мають впливу між масою!

Се найлїпше показало ся при нарадах народного сойму. Правительство ставило до ухвали ріжні внесеня, між ними багато справ військових і всї внесеня переходили більшостю голосів. Опозицию провадять социялїсти, радикали, демократи і народна партия, а найбільше бувші міністри Малїнов, Такев і Ґешов. Між социялїстами є дві струї, ширші социялїсти і тїснїйші. Сї послїдні тримають з нами, перші з Росиею. Видко рубель має силу, як навіть бувші оборонцї свободи і волї не стидають ся тепер ставати в оборонї нагайки і Сибіру. Щасте, що тих „ширших“ социялїстів мало і їх нових „наук“ нїхто не хоче слухати!

Становище Румунії, а ще найбільше румуньскої брукової преси, Болгари осуджують як найострійше. Они просто вірити не хотять, щоб Румунїя пішла коли небудь проти Австриї, бо такий крок не був би мудрий і для Румунії користний. Найкраще було би, як би Румунїя тепер не мовчала, а пішла проти Росиї і забрала Бесарабию, на що й Болгария згодила би ся і виробила би собі Румунїя таким способом вплившве становище на Балканї. А то може стати ся, що Ромунїя колись проснеть ся і побачить себе росийскою ґубернїею! Росийска робота до сего пре і румуньскі державні мужі повинні се зрозуміти!

*

Тутешна австрийска кольонїя сьвяткувала сего року разом навечере Нового Року в сали міского касина. Всї они зійшли ся отсї заточенцї рідного краю, що не судила їм доля брати участь в борбі проти нахабного ворога, і всї они в сей час, як нїколи, почули ся рідними братами, великою родиною. І витали они Новий Рік горячо і побожно і всї їх думки, всї бажаня зливали ся в одну велику молитву: Великий Боже, дай силу побідити ворога!

Тверда, непохитна надїя злила ся з мілїонами сердець у рідним краю і говорила голосно: Най живе Новий Рік, най жве побіда!

*

Чи буде се на місци, коли згадаю тут про гріб нашого великого духового провідника Михайла Драгоманова? Може й нї, але побачивши Єго могилу, згадавши Єго великі заслуги і брак его духа в той рішаючий для нас час, треба згадати! Треба згадати, щоб нам всїм і Єго землякам у Софії, так червонїло лице зі стиду, як менї червонїло, коли побачив той нужденний гріб, що ховає у собі великого сина України. В самім кутику ширшого цвинтаря на протестантскій частинї, на самім краю, стоїть маленький хрест з старою заржавілою бляхою, на якій мало що виднїє напись; Михаилъ Петровичъ Драгомановъ 1841—1895. В головах стоїть невелике висохле вже дерево, в ногах гарний кипарис. Кругом гробу старі похилі штахети, на серединї густий, густий барвінок. На штахетах висять ще три цїлком заржавлені вінки. Гріб зрівняв ся давно з землею і чоловік, що перший раз хотїв би его шукати, не найшов би нїколи. Гріб показав менї сторож цвинтаря. — Тут були вже Українцї і говорили, що заберуть Драгоманова на Україну — казав сторож. Так, так, повторяв я і жаль і соромно було менї за себе, за Українців, за нас всїх, а найбільше за рідню Петровича, що жие у Софії. Нїчого! Всї мовчали і тлїнні останки великого Українця лежать далеко, далеко і забуті, нїким непомітні...

Г. Г—ий.

НОВИНКИ.

Архикнягиня Зита жена престолонаслїдника Карла Франца Йосифа привела на сьвіт сина. Малий архикнязь здоровий і сильний. Архикнягиня Зита занимала ся, підчас коли еї муж перебував в головній квартирі, всякими справами военної опіки. До послїдної хвилї відвідувала вона хорих і ранених жовнїрів. Материньске щасте, що усьміхає ся архикнягинї в теперішнім тяжкім часі, найде певно радісний відгомін в цїлій державі. Христини відбули ся в середу по полудни.

Память пок. Михайла Павлика обходити муть Українцї у Відни торжественною академією у вівторок 16 с. м. о 10-тій годинї рано в салї „Palast-Kinotheater“ VIII. Josefstädterstrasse.

Найвисшою постановою розвязав цїсар сойм Боснії і Герцоґовини.

З нагоди родин в цїсарскім домі вислав голова Союза українських послів Буковини п. Николай Василько на руки оберстгофмайстра принца Лобковіца телеґрафічно желаня буковиньских Українців. На се одержав посол Василько таку депешу: „Їх ц. і к. Високости пан Архикнязь Карло Франц Йосиф і павї Архикнягиня Зита дякують Вашій Всечесности найсердечнїйше за желаня, приязно висказані в імя буковиньских Українців. З найвисшого наказу — Лобковіц, ґенералмайор.“

Поміч населеню Буковини, яке потерпіло від московского наїзду, буде удїляти в околицях, увільнених від ворога буковиньска рада культури. Президент рады культури п. посол Кастан Стефанович мав у сїй справі конференциї з міродайними чинниками у Відни, між иньшими і з послом Васильком. Наші люди най звертають ся о поміч з повним довірем до сего щирого приятеля Українців, який в тій цїли буде об'їзджати Буковину.

Легітимациї до повороту на Буковину буде можна діставати аж під конець другого тижня, тому що їзза военних подій годї скорше вертати до краю.

Др. Іван Пулюй, радник двору і сенїор професорів нїмецкої политехнїки у Празї обходив 2 с. м. свої 70 уродини, дізнавши численних доказів пошани з боку тов. і др. Славному землякови шлемо щире Многалїта!

Проти грози голоду. Нарада австрийских і угорских міністрів, що відбула ся 11. с. м. в Будапештї, видала такий вислід, що в нашій державі є доста хлїба аж до нових жнив, скоро люди будуть обходити ся з ним ощадно. Оба правительства зарядять в сїй справі, що треба. В Нїмеччинї не тільки що списано всї засоби збіжа, але й видано строгий наказ, кілько хлїба мають продавати кождій родинї від числа голов. Так приготовляють ся обі державы, щоби запобічи ворожим заходам, що хотять нас вимарити голодом, коли вже не годні нас побити.

Буковиньске правительство і деякі иньші уряди вернули назад на Буковину. До Селегина вернуло вже староство і обняло урядоване. Жандармерия сповняє в увільнених місцевостях службу Після вісток з Чернівців приготовляють ся росийскі власти до відїзду. Ґубернатор Євреїнов опустив вже місто.

Анї одної часописи в українській мові. Московска ґазета „Русскія Ведомости“ пишуть, що тепер не виходить анї одна українська ґазета в Европі. Всї українські ґазети в Росиї як „Рада“, „Маяк“, „Українська Хата“, „Літературно-Науковий Вістник“, „Дзвін“, „Рідний Край“, „Сяйво“, „Рілля“, „Згода“, „Наша Кооперація“, „Україна“, „Записки“, „Молода Україна“ і „Днїпрові Хвилї“ застановлено в початком війни, в Галичинї й Буковинї по занятю Москалями перестали також виходити українські часописи й в Австриї, так що для дїяльности Українців лишає ся хиба Америка. Даремна радість. В Австриї виходять таки українські ґазети, хоч вправдї без відома „Русских Ведомостей“. Крім нашої часописи виходить у Відни „Діло“, „Свобода“, „Вістник Союза для визволеня України“ а маємо певну надїю, що незадовго і на українській території пічнуть наново виходити українські часописи і попливе українське житє, але не під московским обухом!

Найлїпший лїк проти москвофільства то самі Москалї. Куда вони перейшли, там вже й з сьвічкою не найдеш москвофіла. Бо аж тепер переконали ся наочно селяне, як та кого Москалї думають увільняти з ярма. Вони поувільнювали всїх волів з ярма, всї корови з воловодів, не забули також і на вівцї, кури, гуси і качки, геть від усього поувільнювали вони мужиків, навіть від хлїба. Се відчули тепер аж надто добре наші селяне на Буковинї. В селї Рогізнї під Чернівцями пішли селяне скаржити ся до коменданта, щоби салдати перес.али вже їх „увільнювати“, бо вони далї з голоду погинуть. Комендант казав їх приарештувати, як шпіонів, тут пару день Москалї над ними немилосердно збиткували ся. Та закушав і сьвященник-москвофіл московской ласки. І его „увільнили“ Москалї від сїна, збіжа, дорогоцїнностий і гроший, за якими шукали навіть в евангелію в церкві, а на конець дали такого прочуханця, що він сам не знає, як опинив ся аж у Відни. Та тепер певно дїтем і внукам буде заказувати, щоби не залицяли ся до Москалїв. Москалї уміють і „вивисшати“ людий. Нотара Кузнярского з Садагури зробили спершу бурмістром а опісля повісили разом з жінкою. І Румунам показали вони свою приязнь. Коло Глїбокої зробили вони концепіста букошиньского правительства Микитовича шпіоном і повісили. Та се лише дещо. Всього і на половій шкірі не списав би.

У „Польскім Колї“ парляментарних послів зайшла кріза. Дотеперішний голова, др. Лео, арік ся сеї почести. Єго місце має заняти власне що спенсіонований міністер Біліньскі, хоч не є послом Зміняють навіть клюбові статути, щоби вробити его головою, бо надїють ся від его хитрости і впливів, що в Галичинї буде, як бувало.

Витревалість українських ополченців. В розмові з співродітником нїмецкої віденьскої ґазети „Райхспост“ вповідає оден штабовий офіцир так про витревалість наших ополченців: „Було то недавно тому в Карпатах. Я стояв на чолї батайьону, що складав ся з українських ополченців другого поклику, які повтїкали перед Москалями до Угорщини зі східної Галичини. Були се люди в віці від 42 до 50 лїт, уоружені ґверами Веридля в унїформі угорскої інфантериї. З сими людьми доконав я найтяжшого дїла в моїм житю. Ми мусїли в найгіршій непогоді машерувати три днї

і три ночи. Для спочинку мали ми всего 10 мінут на годину маршу, а потім дальше. У сім марші не було нїчого більше їсти крім того, що хто з собою мав, а про то не сьмів ні офіцир ні вояк опустити свого відділу. Можете собі представити, як менї було на душі, провадити сих людий поганими і недоступними гірскими доріжками. Як третого дня позволив я батайльонови назбирати бураків з поля коло дороги, то багато розплакали ся з радости. Четвертого ранку могли ми вкінци довше відпочати. Я довідав ся, що бракує всего 7 людий. Та 4 прийшли ще підчас спочинку і просили, аби їм простити, що вони спізнили ся. Були то старші люди, які третої ночи вимлїли по дорозї. Та послїдним напруженем сил добили ся вони таки до батальону, хоч знали, що їх може чекати тяжка кара. Я похвалив витревалість їх товаришів і не казав їм нїчого. По кількагодиннім відпочинку зробили ми четвертого дня дальше 21 кільометер.“ Так описує витревалість і пожертвованє наших ополченців чужий чоловік. Хто бачив, як завзято і в яких прикрих обставинах бороли ся наші ополченцї на Буковинї, той ні хвилини не буде сумнївати ся про правдивість оповіданя штабового офіцира.

Румуньскі москвофіли. Росия всїма способами напосїла ся підюдити Румунію до війни з Австриєю. А що гріш лакома річ, найшли ся в Румунії людцї, яких рублї так заслїпили, що вони не бачуть небезпеки, яка грозить їх державі зі сторона Росиї, що зрабувала Румунії Бесарабию і угнїгає там півтора мілїонів Румунів а тровдять нарід проти Австриї і пруть до війни з нею. Догідним часом до вибуху ворожнечі вважали вони, хвилю, як Москалї вмашерують до Семигороду. Та саме на румуньскій границї Москалї дістали такого бобу, що і румуньскі москвофіли потратили геть голови і раді вже направити те, що наброїли. Та вже найвищий час, щоби їм втворили ся очи і вони пізнали росийску приязнь і любов до Румунів, яку вони показали найкраще на буковиньских Румунах.

З обложеного Перемишля дістав посол Василько летаком вислану вартку з поклоном від буковиньского вояка Евгена Купчанка.

Погибло 24 тисячі душ підчас послїдного землетрясеня в Італії.

Болгарія покликала частину резервових офіцерів на вправи, щоби обзнакомити їх з новими реформами, які заведено в армії на підставі досьвідів в теперішній війні.

Сербский замах. На військову сторожу поріхівні в Софії вистрілив незнакомий чоловік з револьвера і зранив жовнїра в пяту. Часописи здогадують, що були то сербскі аґенти.

При острілюваню Ялти затопила турецка фльота один росийский панцирний пароплав.

Тайний наказ анґлїйских морских властий, щоби анґлїйскі кораблї уживали відзнак непримішних держав, викликав велике обуренє в непримішних державах. Шведскі і голяндскі ґазети згідні в тім, що ся постанова Анґлії, яка сьвідчить про єї слабосильність супроти Нїмеччини, готова цїлковито знищити непримішне до війни мореплавство. Сей крок Анґлії подібний до кроку збанкротованого чоловіка, що хоче себе ратувати тим, що фальшує підписи на векслях, або до злочинця, що під фальшивим іменем і з фальшованим пашпортом хоче уйти рук справедливости.

Страшний вибух складів муніциї в Берестї Литовскім. Польскі ґазети доносять з Варшави, що в росийскій кріпости Берестї Литовскім вилетїли 4 магазини з муніциєю в певітрє. Поверх тисячу людий убитих або ранених. Причина вибуху доси невідома.

Золото в нутрі когута. В одної мужички в Тиролю купила перекупка когута, але що він не хотїв їсти продала вона его дальше. Новий властитель зарізав когута а на своє зачудованє найшов в нутрі золоту десятикоронївку.

Звір не мама. В понедїлок пізно в ночи найшов желїзничний робітник в передїлї другої кляси пакунок, через який капала кров. Він отворив пакунок і найшов в ґазетовім папери труп новонародженого хлопчинки, якому звірска мама ножем відобрала житє. Робітник повідомив зараз поліцию а та випитувала кондукторів, чи вони не запримітили, хто всїдав з тим пакунком. Лїкар взнав, що дитину замордовано перед 10 годинами.

З-за океану.

З листа селянина-еміґранта до посла Василька.

Акрон Огайо 5. XII. 1914.

...Раді-би ми довідати ся, як Вам і нашій родинї поводить ся в такім тяжкім часї. Ми живемо під американьским правительством так, як було перед війною, супокійно, лиш нема тепер доброї роботи, бо фабрики майже поставали, і тому в Америцї є дуже богато народа без нїякого занятя, і декому, хто не має зложених гроший, прийдеть ся тяжко перебувати сю зиму

Ми, хоч далеко за морем, але проте не забуваємо про наш рідний край і стараємось всїми силами чимсь помогти нашим нещасним братам у нашій рідній країнї, котрих найгірший ворог вигнав з-під рідної стріхи. Ми не можемо станути з оружем в руцї проти наїздників і катів нашої рідної мови і вільної країни. Всї ми охотно поїхали-би, лиш коли-б нам можливо, бо всї зголосили ся в конзулятї і чекаємо, коли він нас покличе. А довідуємось із ґазет, що в нашій Галичинї і Буковинї горить страшна боротьба із проклятим кацапом, і ми всї американьскі Українцї желаємо нашим героям сьвітлої побіди над проклятим катом, а йому цілковитого погрому.

Се та наша вістка, якої в сім часї чекаємо.

Тут було писано по ґазетах, що в нашій державі бракує вати до завиваня ран та що можна її посилати лиш у великій скількости. Наш один, Равлюк, післав і чекаємо, чи то може дійти, а як дійде, то ми всї будемо помагати кілько зможемо.

Тепер ми Вас дуже красно просимо, як дістанете сей лист, довідати ся про наших родичів, чи жиють та де проживають, чи може не виходили зі села, та як виглядає наша зелена Буковина, чи дуже поруйнована, бо ми не мали листа від 1. серпня, і не знаємо, що є з ними, ми пишемо до дому, але нема кому нам відписати. І ми оба брати до Вас, наш щирий приятелю, удаємось з нашою щирою просьбою, щоби нас потїшили і довідали ся про нашу родину.

Тепер, дорогий наш і щирий заступнику, желаємо Вам на Ваші імянини всього добра, довгого житя і щастя і високого достоїнства серед нашого народа, який зірве і поломить кайдани, та встане наша стара мати Україна. Нехай пробудить ся із сну наша українська самостійна держава, чого ми сотки лїт чекаємо.

Желаємо Вам веселих сьвят Різдва Христового. І просимо Вас сердечно, не забудьте за нас повідомити нас на нашу просьбу.

Тепер поздоровляємо Вас сердечно і поклін до Вас низенький, як до рідного батька.

Бувайте здорові! З поважанем оба брати Тодор і Микола, сини Танасія Берника із Бергомету*)...

*) Дослівний передрук; поправлено тільки інтерпункцию і правопись. — *Ред.*

Оповістки.

Відзначене Українця. Цїсар надав ротмістрови жандармериї Яковови Яськевичеви ордер желїзної корони третої кляси на стяжцї медалю хоробрости.

Чуємо про наріканя, що дехто не одержав нашої ґазети. Не вже маємо ще дошукувати адрес панів, що не ласкаві їх нам подати. Котрі знаємо, на ті висилаємо, а хто не одержав, най реклямує, розуміє ся, коли хоче, колиж не ласка, най вибачає...

До шпиталїв, таборів, каварень і реставраций, де пробувають Українцї, висилати будемо нашу ґазету, скоро тільки дістанемо докладну адресу дотичного шпиталю, табору, каварнї чи реставрациї, що сим просимо.

Народну Канцелярию для буковиньских Українців отворив Союз українських послів на Буковинї у Відни (III., Rennweg 94, Tür 14), куди треба звернути ся у всїх справах від 11-ої до 12-ої години особисто або писемно.

Буковиньских Українців просимо подати нашій редакциї свої точні адреси в своїм власнім інтересї, бо по першім будемо їм посилати нашу ґазету, а по другім зможемо посередничити у вишукуваню загублених осіб і т. п.

Посьвідки на поворот до Буковини.

Побідний похід нашого війска на Буковинї зближає хвилю, коли ті, що то їх вигнала доля поза границї краю, зможуть вернути в рідні сторони, до чого і для особистої охорони мусять мати легітимациї. Щоби улекшити нашим людям поворот до краю, виєднала українська Парляментарна репрезентация розпорядок Міністерства внутрішних справ з 12. падолиста 1914 ч. 15.624. Розпорядок сей дає українській Парляментарній репрезентациї право видавати посьвідки (легітимациї), що мають таке значінє і таку правну силу як легітимациї видавані властями. Головною цїлию посьвідки є ствердити, що єї посідач є Українцем і льояльним австрийским патріотом.

Зголошувати ся о такі посьвідки треба Буковинцям до Буковиньскої Народної Канцелярії (Wien III, Rennweg 94, T. 14.) Українські збігцї з Буковини, що мешкають в Відни, можуть зголосити ся особисто або й писемно, а збігцї, які мешкають поза Віднем, можуть зголосити ся письменно. В письменнім зголошеню треба подати опис особи т. зн. відповідь на отсї питаня:

Імя і назвиско:
стан (чим є):
де пробуває на Буковинї:
куди їде:
рік уродженя:
якого росту:
яке лице:
які очи:
які уста:
який ніс:
особливші ознаки (коли які є):
чи їде з родиною і якою (прим. з жінкою, або з жінкою і 2 дїтьми і т. п.).

Хто незнаний особисто нашим послам, має подати, хто посьвідчить, що він є Українцем. До письменного зголошеня треба долучити в марках 1 К на кошта пересилки. Збігцї, які мешкають в українських кольоніях, прим. в Вольфсбергу, Ґмінд і др., не потребують зголошувати ся о посьвідки, бо в своїм часї дістануть всї посьвідки від місцевого староства.

Буковиньска Народна Канцелярия.

В послїдній хвилї

наспіла вістка про величезну побіду Нїмців над Москалями над мазурскими озерами. 26 тисяч Москалїв полонено, здобуто 20 гармат, 30 машинових карабінів і багато материялу.

Провідник по Відни.

Мінїстерства:

Мінїстерство внутрішних справ — I. Wipplingerstrasse 7 і I. Judenplatz 2.
Мінїстерство просьвіти — I. Minoritenplatz 5.
Мінїстерство торговлї — I. Postgasse 8.
Мінїстерство зелїзниць — I. Elisabethstrasse 9 і I. Nibelungengasse 4.
Мінїстерство війни — I. Stubenring 1.
Мінїстерство краєвої оборони — I. Babenbergstrasse 5 і I. Nibelungengasse 10.
Секция маринарки мін. війни — III. Marxergasse 2.
Мінїстерство рільництва — I. Liebiggasse 5.
Мінїстерство публичних робіт — IX. Porzellangasse 33.
Мінїстерство скарбу — I. Himmelpfortgasse 6—8.
Спільне мінїстерство скарбу — I. Johannesgasse 5.
Мінїстерство судівництва — I. Schillerplatz 4.
Мінїстерство заграничних справ — I. Ballhausplatz 2.
Мінїстерство „для Галичини“ — III. Rennweg 1.
Президия Ради Мінїстрів — I. Herrengasse 7.

Банки та фінансові інституциї:

Бук. Банк Краєвий — I. Schottengasse 6—8.
Бук. Каса ощадности — I. Schottengasse 6—8.

Запомогові комітети:

Український запомоговий комітет містить ся в VII. Bez., Langegasse 5, парт. дв. 6. — **Міска централя для збігців** — II. Zirkusgasse 5, **а бюро для виплати датків на харч** — Prater-Venedigsaal. — **Централя для вишуканя збігців (Zentrale für Vermisste)** — Zirkusgasse 5.—**Зголошеня родин резервістів о підмоги державні** Industriehaus, III. Heumarkt 12. — **Запомоги для жінок резервістів** удїляє ся—II. Zirkusgasse 5.

Українські інституциї:

Буковиньска Народна Канцелярия тай **Редакция і Адміністрация „Буковини“** — Wien, III. Rennweg 94, ч. дверий 14.

Українська Національна Рада, Редакция і адміністрация „Дїла“ і **„Ukr. Korrespondenzblatt“, Читальня „Просьвіти“, Народний Комітет, „Просьвіта“, „Сїльский Господар“** — Wien, VIII. Zeltgasse 3—5, Mezzanin. — **„Союз визволеня України“, Редакция** „Вістника Союза В. У.“ та „Ukrain. Nachrichten“ — Wien, VIII. Josefstädterstrasse 79, II. сходи, ч. дв. 19, II. пов. — тамже: **„Українська боєва управа“. „Ukrainische Rundschau“,** Редакция і Адміністрация XVIII., Gersthoferstrasse 68.

Тов. „Дністер“ при ул. Langegasse 5, дв. 6, що четверга між 4—5 год. по пол.

Дирекция „Карпатиї“ в бюрах товариства Universale, Wien, I. Schottenring.

Жіночий комітет для опіки над раненими укр. жовнїрами — I. Wollzeile 25, I п.

Українська ґімназия — III. Radetzkystrasse 2.

Українська семинария і народна школа—VIII. Albertgasse 20.

За редакцию відповідає: Юрій Сербинюк.

З друкарнї І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.

Число 3. Відень, дня 20. лютого 1915. Рік 1915.

„БУКОВИНА“
виходить поки що кождої суботи.

Редакция і Адміністрация:
III. Rennweg 94, Tür 14.

Поодинокі числа по 10 сот.
I. Wollzeile 11.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“
Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- und Landtagsabgeordneten der Bukowina.

Redaktion u. Administration:
III. Rennweg 94, Tür 14, versendet an Militär-Spitäler und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.
I. Wollzeile 11.

Визволенє Буковини.

I.

Буковина визволена з московскої неволї від Бистрицї по Прут! Чернівцї знов наші! Отсї радістні вісти подав нам наш ґенеральний штаб, а телеґраф рознїс їх по усему сьвіту. Ми вже не бездомні. Наша рідна країна вже не стане в московскім ярмі. Воріг наш відвічний не панує вже в нашій власній хатї. Єго наймити а запроданцї-зрадники свого власного народу не вганяють вже більш за вірними синами України. А їхнї помічники не радїють вже більш, що ненавистні їм Українцї пропащі...

„Живем, живем своїм житем!“ Отся побідна пісня дзвенить нинї з нашої груди грімкійше чим колинебудь. Лунає вона вже й по той бік Черемоша-Прута із сердець наших братів-Галичан і понесе ся, се наша віра-надїя, все далї по Сян і ще дальше аж гень тудн в сторону Днїпра...

Ми вірнмо в се тим більш, що тримісячні страждання, які перебув наш нарід підчас другого московского наїзду на наш бідний край, збільшить завзятє нашого жвавого війска, що бачило кілько горя, лиха, слїз і крови йде слїдом за диким катом-Москалем.

Тому усї буковиньскі Українцї прилучать ся цїлим серцем до подяки, яку наші посли зложили хоробрим визволенникам.

Голова Союза українських послів Буковини, посол Василько, післав іменно до командантa нашої хороброї армії на Буковинї, п. ґенерала, барона Пфлянцера, таку телеґраму:

„Вашій Екецеленциї висказуємо, я і моя партия, тронуті і урадовані, бажаня щастя і горячу подяку за те, що хоробра австрийска армія заняла знов нашу любу рідну країну.

Мое і моїх товаришів житє було присьвячене поборюваню заходів нашого відвічного ворога, що бажав закрасти ся до душі нашого українського народу, вірної славній династиї і величній монархії. Здавало ся майже, що те, що не вдало ся підлим заходам, могло би здїйстнити ся задля переможної сили ворожого війска; себто поневолене гарної Буковини а тим то й нашої дорогої Гуцульщини. Нам остала ся тільки надїя на поміч Божу, хоробрість нашої армії і сьвітлу розвагу еї проводирів.

І ми Богу дякувати не розчарували ся. Дякувати Богу і завдяки славній збруї під проводом Вашої Ексцеленциї ми вже не бездомні. До того прилучає ся ще й радісне чутє, що скромна, але жертволюбна поміч наших рідних Гуцулів доказала своє. В сім піднесенім настрою остає Вашої Ексцеленциї покірний Союз українських послів Буковини.“

На те наспіла така телеґрафічна відповідь:

„За дуже почесну для мене ґратуляцию прошу Вашу Всечестність приймити мою найпокірнїйшу подяку і передати еї й Союзови українських послів Буковини. Заразом висказую бажане і надїю, щоби гарна Буковина і еї вірне Цїсареви населенє не дізнало більш нїякого допусту. Ґенерал кавалериї барон Пфлянцер.“

Воєнний перегляд.

Величезна побіда Нїмців над Москалями у восточній Прусиї.

Нїмецкий напір на росийскі становища коло Варшави хотїли Москалї ослабити натиском у восточній Прусиї і в Карпатах. Та забули сердеги, що вони з Гінденбурґом в мазурскнх озерах мають до дїла. По девятьох днях завзятої боротьби не могли Москалї оперти ся нїмецкому війскови і пустили ся на втеки. Та від Гінденбуґа не так легко втїчи. Треба лишати заліг. Сорок гармат і тринять машинових карабінів крім иньшого военного матеріялу лишили Москалї на полю битви а числа полонених не можна ще переглянути. В кождім разї, звіщає бюро Вольфа, винесе число їх далеко поза пятьдесять тисяч. Знов мазурскі озера! Не дурно Москалї хрестять ся, як згадують мазурскі озера або Перемишль. Що число убитих і ранених буде в найлїпшім разї таке як полонених, про се нема що й говорити. Вистарчить прочитати справоздане нїмецкого ґенерального штабу, де говорить ся, що лише незначні решткн знищеної армії втїкли на схід в лїси Сувальків і Авґустова, але й сюди пішли за нпми в погоню побідні нїмецкі війска. І так лиш в самих мазурских озерах проковтнула земля від кровавих днїв серпня до сегодня двацять корпусів царского війска. Висшість нїмецкого проводу і завзятість та витревалість нїмецкого жовнїра віднесли побіду над московскою ордою.

На просторі від Тільзіту до Йоганісбурґа перестала істнувати десята росийска армія, нестало й слїду з так бундючно заповідженого нападу росийского вождa проти восточної Прусиї а останки женуть Нїмцї на Таврогґен.

Военна добич Ґінденбурґової побіди росте з дня на день. З першу подав нїмецкий ґенеральний штаб 26 тисяч полонених, 20 гармат і 30 машинових карабінів, опісля зросло число полонених на 50 тисяч і 40 гармат, а сегодня подає Головна Боева Управа, що число полонених виносить 67 тисяч, число гармат 71 і 100 машинових карабінів. Крім сего здобуто 3 лязаретні потяги, лїтаки, 150 повних муніційних возів, рефлектори і багато навантаженнх, запряженних возів. Нїмцї не лише вигнали Москалїв з восточної Прусиї, але заняли погранича ґубернїй Сувальків і Ломжі.

На побиті кольони під Колном напали Нїмцї наново на північ від кріности Ломжі.

На півночи Висли випала борба під Плоцком і Рацьонжом в користь Нїмців. Три тисячі Москалїв полонено. Більша часть ґубернії Плоцку в північнім порічю Висли в нїмецких руках. В Польщі над полудневою Вислою тихо.

На полю битви в восточній Прусиї був присутний також нїмецкий цїсар Вільгельм, якого з великим одушевленем витали побідні війска. В телеґрафічній вістцї про геройску зимову борбу на Мазурах хвалить цїсар спритність проводу і каже: Мою радість такого чудового успіху пригноблює вид такої колись чудової полоси, яка була довший час під ворогом. Без нїякого людского почутя знищив або спалив ворог у своїй люти майже останнїй дім і послїдну стодолу. Наш гарний мазурский край пустинею. Пропало таке, чого не дасть ся направити. Але я думаю, що кождий Нїмець зі мною згідний, як обіцяю, що що лише людска сила встанї, все зробить ся, щоби з руїн видвигнути нове житє.

В Карпатах.

Завзяті проби прірвати карпатский фронт коло Дуклї також не вдав ся Москалям. Союзні війска не лише відбивали успішно сильні московскі напади, але й викивали Москалїв з кількох становищ, в яких вони лишили тисячу двіста непохоронених трупів. Втрати Москалїв під Дуклою обчислюють военні знатоки найменше на пятьдесять тисяч убитими й раненими.

На полудне від Мармарошу перейшли наші війска через просмик Яблонницю заняли місцевости Вижницю, Кути й Косів а заразом й Надвірну відпираючи неприятеля в сторону Станїславова. По дводневнім завзятім бою взяли наші у вівторок перед вечером і Коломию. На полудни від Коломиї коло Ключова і Мишина, де від 15. тревала борба силували ся Москалї по отриманю підпомог за всяку цїну затримати місто у своїх руках. Сильними нападами хотїли вони здержати наші сили. Кілька разів приходило ся відбивати їх напади по обох боках дороги, при чім наша артилерия завдавала неприятелеви великі втрати. В 5. годинї у вівторок вдало ся загальним нападом виперти Москалїв з їх послїдних становищ перед містом, хоч вони сильно боронили ся, і разом з утїкаючими Москалями заняти місто. Міст на Прутї немали вже часу знищити. Дві тисячі полонених і кілька машинових карабінів впали у наші руки.

В Карпатах аж до околиць Вишкова йде завзята борба. Полонено нових штири тисячі сорок Москалїв.

На Буковинї.

Наш ґенеральний штаб принїс вістку, що наша кінnота заняла Чернівцї. Москалї, видно, втїкали в поспіху, бо лишили багато провіянту і муніциї. Москалї втїкли на Новоселицю і не стали на Жучцї, як се вони з початку говорили.

Альбанцї проти Сербії.

Сербске пресове бюро звіщає, що Альбанцї виринули в околици Охріди, де слабші сербські,

сили мусїли відтягнути ся. Вижину Чія-Яссан на захід від озера Охріди заняли Альбанцї. В Руїні і Раящї йде борба. Християньске населене з Родоґези, Лини і иньших місцевостей утїкає до Струґи. Підчас бою упало 30 Сербів убитими і раненими. Коло Прізренду здержали Серби Альбанцїв.

Японїя і Америка?

„Франкфуртер Цайтунґ“ доносить, що північноамериканьский амбасадор в Пекінї висказав бажане, щоби Японїя полагодила мирно свої справи з Хіною, бо инакше заострять ся безперечно японьско-американьскі відносини. Японїя мусить у своїм власнім інтересї показати сьвітови, що вона має мирні заміри,

В полудневій Хінї розрухи принимають чимраз більші розміри. Хіньскі піддані опускають росийску державну область.

Біду собі купили тай за свої гроші.

Дорого мусять тепер заплатити Анґлїя, Франция і Росия за поміч Японїї проти Нїмців. Занятем Кіянчав не вдоволила ся Японїя. Вона заняла ще й Шантунґ, хоч повинна була і Кіянчав віддати Хінцям. Та сим хотїла зробити Японїя перший крок до сповненя своїх задушевних бажань. Зараз по сїм поставила вона цїлий ряд жадань, де накидає себе опікуном для Хіни до тої міри, що Хінцї мали би дістати навіть японьских офіцерів до свої армії. Як би Японцям вдало ся сповнити свої заміри, то тодї вони одинокими панами Сходу, чим би найбільше була діткнена Анґлїя, Росия й Франция. Та Японїя знала вибрати хвилю. Франция годить ся на все, як лише Японїя пішле війска на поміч Французам, Росия потребує знов гармат і мунїциї а Анґлїя знов мовчить, бо еї нїмецкі підводні судна так забили голову, шо й третої не розбере. А Японїя тимчасово покликає вже війска, узброює кораблї, висаджує війска на хіньскім побережу і готовить ся до війни, до якої може вже в коротцї прийти, бо Хінцї й слухати не хочуть про японьскі домаганя. По цїлім краю розкинено відозви, де взиває ся кождого Хінця, щоби вправляв ся в оружю, бо треба стати незадовго до борби з ворогами, якими крім Японїї ще Москалї, Анґлїйцї і Французи, що за японьску поміч хочуть заплатити хіньскою шкірою.

Державне запровіянтованє буковиньского населеня перед другим приходом Москалїв.

Вибух війни діткнув головно господарске житє Буковини, найбільше на схід висуненого коронного краю монархії. Одиноке желїзниче полученє Буковини з західною Австриєю, що веде через Галичину, відтяли Москалї. Другим полученем се цїсарска дорога через Карпати, що йде з Угорщини через високі карпатскі просмики на Буковину.

Як вибухла війна, то з одного боку не можна було спроваджувати більше товарів з Росиї, а з Румунїї також не можна було через заборону вивозу нїчого дістати. Желїзнича лїнїя з заходом була перервана і купецкі круги, які уладили свою орґанїзацию через Галичину, не могли кинути ся. До того причинило ся у великій мірі також те, що вороги заняли Чернівцї і господарскі сили, які тут були, перестали дїлати. Одна часть купців втїкла на захід а друга не так скоро могла призвичаїти ся до нових економічних відносин.

Заходила небезпека, що Буковина буде відтята від заходу і зайде сильний брак всїх потрібних річей.

Зараз як лише почала ся дорожнеча, краєвий президент Буковини ґраф Меран пізнав небезпеку, яка грозить буковиньскому економічному житю, як не сотворить ся нової економічної орґанїзациї. І він скоро, як завсїгди, найшов спосіб, як сему зарадити. Він сотворив новий економічний систем, в якім держава заосмотрює своїх піддaних потрібними средствами до житя, то знов відбирає аґраріям господарскі продукти і їх відповідно збуває. Короткий опис сеї орґанїзациї, най пояснить еї суть.

Краєве правительство Буковини з осїдком в Дорнї купець-гуртівник. Всї купецкі аґенди веде осібний віддїл. Поодинокі староства і більші міста філії. Гуртівник закуповує товари на заходї, роздїлює їх відтак філіям а ті ставлять їх до ужитку конзументів. Щоби гуртівник знав, кілько замовляти, збирають філії порученя і відсилають до централї, яка маніпулює дальше. Оден примір: На Буковинї потрібно цукру. Крамарі і конзументи удають ся до своєї громади. Там збирають замовленя. Платити не платять зараз. Зібрало ся замовлень н. пр. на один ваґон, то громада телеграфує до Дорної а відти доставляють желїзницею ваґон цукру. Цукор дає ся до маґазину і тепер аж приходять поодинокі конзументи, виказують ся замовленями, платять свою пайку, яка на них припадає, а маґазінер видає товар.

Правительство замовляє все за готівку і робить то в той спосіб, що повіряє маніпуляциї банкови, який залагоджує касові справи. Желїзничі стациї платять гроші за товар лише тому банкови а всї касові інтереси залагоджує банок сам, так що правительство з касовими аґендами немає до дїла. Але тому що конзументи платять аж по одержаню товару а правительство при замовленях товару сейчас платить, зарезервувало воно для сеї цїли певний кредит, який зложило в банку. При закупнї готівкою дістає правительство передусїм більші рабати, так що може товар таньше продавати. Впрочім правительство старає ся купувати як найтаньше. Воно жадає від лїферантів з заходу оферт і платить такі цїни які платив би великий гуртівник на его місци.

Дещо коштувало таньше як підчас спокою. І так на початку сїчня 1 kg муки платив ся 48 с., цукор 92 с. і багато більше примірів можна би навести. Одно варто тут піднести. Кава марки „Сантос“, яка підчас спокою коштувала пересїчно 4.20 корон, коштувала з початком сїчня 3.30 корон.

Передше мололи на Буковинї зі 100 kg збіжа 70 kg муки. Правительство завело однакову муку на 80 kg. Ся мука показала ся дуже доброю на мішаний хлїб. Заразом перебрало правительство продаж власних рільничих плодів Буковини. Але не посилало їх на захід, а уживало їх для поживи в краю.

Крім чисто купецких справ скуповувати і роздїлювати товари, мусїло правительство постарати ся й о перевіз. Не легка то справа перевозити таку велику скількість товарів по 80 кільометрів довгій дорозї, що веде через 1100 метрів, часто завіяний і непрохідний просмик. Треба було уладити цїлу перевозову систему. Денно їхало з Дорни більше як 400 фір, щоби перевозити сї товари з Угорщини. Очевидно, що одна пара коний не могла двигати тягару через 16 годин без перестанку. Тому правительство уладило так, що до половини дороги тягнула одна пара коний а від половини друга. Сим способом дуже улекшено перевіз.

Самозрозуміло, що се дїло не зродило ся одного дня. Богато було треба дечого направляти і богато перешкод усунути. А що тепер ся справа йде гладко, се треба завдячити тому, що нема тут бюрократичного (урядничого) систему. Всяка писанина від низших до висших інстанций знесена.

Цїле се дїло безперечно заслуга президента краю ґрафа Мерана, який дав почин до него. Адмінїстрацийні власти працюють тут рука в руку з желїзницею. Лїнійний комендант буковиньскої желїзничої сїти на Буковинї, надінспектор Рислер, що одночасно є управителем торговельного віддїлу буковиньскої управи руху провадить взірцево всї справи перевозу. Президент краєвої ради культури д-р Стефанович був при сїм дїлі рішаючим дорадником в господарских справах. Всї чинники працюють тут рука в руку.

Дбайте про хлїб!

Мінїстер рільництва видав відозву до рільників у Австриї, в якім сказано:

З тяжким трудом удало ся за помочию старинї, жінок і дїтий зібрати минулого року хлїб з поля і засїяти хоч почасти озимину. По зимовім відпочинку зближає ся весна і наповняє всїх журбою, як обробити поле без найсильнїйших рук. А від сего-річної весняної працї залежить багато більше ніж коли небудь доси. Від того, що зродять наші ниви залежить сила війска і житє народу. Безлїч робучих рук боре ся з ворогом. У двоє ба й ще більше спочиває тепер працї на плечах тих, що остали дома.

Перед усїм не сьміє стояти й клаптик яко-тако урожайної землї облогом. Хто не годен все сам обробити, най винайме або шукає співника. Сїяти треба передусїм те, що може служити чоловікови на пожиток. Де пшениця і жито не достигають вчасно або де земля пісна, там сїяти ячмінь і овес, бо й се тепер хлїб. Біб і фасулї родять ся й на гіршім полї.

Де погода і земля пригожа сїятиб і ярину на полях, щоби нею годувати ся й торгувати перед жнивами. Кождий і найменьший городчик коло хати засївайте яриною!

Цукрових бураків не треба, бо цукру є у нас великі запаси.

Воєнні спомини.

Дня 1. серпня м. р. десь коло третої години досьвіта збудив мене присяжний, пукаючи в вікно, і сказав, щоби я зараз прийшов до гром. канцеляр'ї, зник в сумраку, так, що менї не було можливо его де-що спитати. Видко, було сьпішно ему. Я чим скорше зібрав ся і йду. По дорозї здибаю людий, що кудись кваплять ся, жиди витягають вози і пакують ся в дорогу, хоть то була субота, якась стара жінка голосить по дорозї мов за вмерлим, людий збирає ся все більше, ходять мовчки, нї про що не питають ся, навіть не здоровлять ся, а я потонувши в гадках, також нїчого не питав ся, але відчув, що стало ся щось незвичайного. Прийшов до канцеляр'ї, застав там повно людий, яким писар підписував войскові паси і відсилав їх до Коломиї. Від того почув я, що заряджено загальну мобілїзацию, та що маю ще тої самої днини зголосити ся в командї постерунку жандармериї до ляндштурми. Я був тодї що лиш по кількамісячній службовій відпустцї з причини недуги і ще не чув ся зовсїм здоровим, але не гадав відтягатись від военної служби, бо уважав не лиш за свою горожаньску повинність, але также зі взгляду національного своїм сьвятим обовязком виступити оружно проти Москаля, відвічного ворога нашого народу.

Тої днини не йшли люди в поле, а повбирали ся съвяточно і з музикою відпроваджали рокуючих до войська до кождого потягу, а відтак нас, старший ландштурм, що мали стерегчи границю. Взагалї досьвітне отупінє уступило якомусь великодному настроеви, хоть можна було бачити також зажурені лиця жінок, що остали ся з дрібними дітьми і не було в них кому зібрати хлїб з поля. Та люди клакою обробляли поле тих, що пішли на войну і не дали пропасти працї.

Ландштурму употребляло ся як реґулярного войська. Ми в Бесарабії здобули кілька сїл, де відтрмцували, звичайно в неділю по службі, віча і роздавали українські відозви, щоби склонити нарід на сторону Австриї. Ми попалили московскі чардаки (пограничні касарнї) і понищили телеґрафічні та телефонічні получени, а дотичні апарати забрали з собою. При сій роботї помагали нам і люди, рубаючи граничні і телеґрафічні слупи собі на паливо; очивидно тїшили ся, що прийшла пора волї і хотїли чим-тим віддячити ся свому гнобителеви — Москалеви.

В місяць нашого побуту на границї, прийшла велика сила московского войська, якому нас горстка людий не могли довго устояти і по вісїмгодиннїй перепалцї відтягнули ми ся під заслоною ночи ґлїбше в край. Ми шукали захисту то в Галичинї, то на Буковинї в тяжко доступних місцевостях, куди нам люди з околичних сїл приносили їсти і давали знати, де обертає ся непріятель. Так минув нам знов один місяць.

Нарештї не видячи иньшого виходу з нашого критичного положеня, зібрав ся ввесь ландштурм пограничний і наддністряньский з Буковини і Галичини, і під проводом одного вахтмайстра з Карапчева, який на висше заряджене в мужицкім одїню дістав ся до нас, пробували ми прокрастись або й перебитись через московский обруч, що нам і пощастило.

По сїй сторонї Прута підстрілювали та ловили ми московских козаків, ішли то вперед, то цофались в зад, як коли треба було, машерували й на Угри. Пізнїйше, по першій окупації Чернівців, щось до два місяцї тримали Москаля за Прутом і Черемшом, а в кінци мусїли знов уступити великій навалї ворожого войська.

За час московского напливу наш укр. нарід страх натерпів ся від него, може навіть більше як Жиди. Але вони роблять крик по ґазетах, а наші сараки терплять тай мовчать і съвіт про їх нужду не знає. Впрочім вони навіть не мають можности свою кривду съвітови оголосити. Наша інтелїґенція від Прута аж до Днїстра, що не встигла або не мала спроможности утечи перед Москалями, вже пів року страшно бідує.. В селах занятих Москалями нема анї сїрника, нї нафти, нї мила, нї соли, як се донїс екзекутор Піх з Заставни. То коби вже раз вигнати Москаля з краю, аби тим освободити тих нещасливих з крайної нужди, голоду і холоду.

Впрочім сей наплив московский не буде на будуче без корисного впливу на дальший національний розвій укр. народу, бо наш нарід пізнав тепер добре, що то за люди ті Москалї, гидить ся їх учинками і не дасть ся більше баламутити московским наймитам про „одинъ народъ, одинъ языкъ“. І правительство пізнало погубну роботу кацапів і не буде більше з ними обходити ся в рукавичках. Так, що ми Українцї можемо по войнї сподіївати ся краснюї будучности, що дай Боже!

В кінци не можу не спімнути, що ще перед першою окупацією Черновець, оден Полякчо принїс вістку з відтам, що військова команда заарештувала всїх Українських послів. Менї се не могло помістити ся в голові, аби щось подібного правда була, знаючи прецїнь добре змагане наших послів і української ідеї. Та ландштурмісти були повірили сїй злобній вістцї, бож прецїнь від жандаря її почули, і тяжко відказували на послів. „Ади мо! Ми їх вібираем, а вони нас запродують!“ Се щире обурене съвідчить ясно про непохитну лояльність нашого українського народу супроти Цїсаря і держави. Та небавом потім мали наші вояки нагоду наочно переконати ся про підлу брехливість поширеної вїстки, увидївши послів: віцемаршалка о. Драчиньского і Лукашевича, які разом з нами їхали через гори, та почувши, що власне Москалї пошукують за нашими послами, щоби всїх їх запроторити на Сибір, як се й зробили з послом Спанулом,

Іполїт Омельский.

Як Москалї втїкали з Чернівців.

З Маморниці пишуть до одної нїмецкої ґазети:

В сій хвили Москалї вже забрали ся з Чернівців. Ще лише з того боку Прута тянуть ся російські вози тай трохи салдатів, що хоронять сї вози. Все йде на Садаґуру тай Магалу.

Вже 8. с. м. дістала чернівска залога приказ покинути Чернівцї. Зараз почала ся метушня між московскими офіцерами і жовнїрами. Вона дуже занепокоїла населене. Офіцери слали через ґубернатора Евреїнова щораз нові жаданя до магістрату. То давай їм підводи, то хлїба, то знова одежі. Люди не знали, що то все має значити, аж пізнїйше довідали ся від балакливійших офіцерів, що то Москалї беруть ся відтягати з Чернівців. Страх огорнув мешканців міста, бо нїхто не сподївав ся чого доброго з тої утечі. Люде поховали ся по домах, нїхто й носа не важив ся вказати на вулици. Лиш хто мусїв, той зі страхом виходив з дому. Вулицї і так порожні ще більше опустїли.

В середу 10. с. м. заалярмовано московську чернівську залогу. На вулицях залупотїли вистріли з крісів. Вони були знаком для залоги. В ночи вдарив на тревогу дзвін, що його причіпили були Москалї на „одваху“. Чисте беголовле охопило Москалїв. Як дурні вганяли вони вулицями. Куди не поступи, всюди чути московську погану лайку. Найперше забрали Москалї своїх ранених і хорих а опісля відмашерувала піхота. Салдати, де лише подибали який віз зараз забирали его з собою.

Все тягнуло ся в напрямі Жучки. Хоть як спішили ся Москалї, то все таки не забули розбити кілька більших склепів, та позабирати, що їм під руки попало.

В четвер рано рушили насамперед вози з припасами (трен), а за ними богато гармат, що стояли перед тим на дорозї, що веде до Тарашан. Будинок краєвого правительства окружили зі всїх сторін московскі жандарі. Кілька годин виносили з відтам ріжні куфри та паки, а опісля весь той набір враз з урядниками Евреїнова під сильною ескортою потягну в через міст на Прутї на той бік.

Перед тим довго щось радили ся ґубернатор з посадником Боканчом. Опісля явив ся Боканча в магістратїї, заявив, що він і ґубернатор опускають місто, але зажадав, щоби населене заховувало ся спокійно і не робило нїяких демонстраций. Найстрашнїйша була ніч з четверга на пятницю. Вже з вечера вганяли козаки на конях та наказували, щоби до рана нїхто не важив ся виходити на вулицю. Попри козаків вганяли ся і жандарі, тай не в одного прохожого забрали послїдний сотик, що мав при собі. Навіть одежу з хребта зривали, не помогла нї просьба нї мольба. Вся карність до крихти пропала, тай навіть не було кому поскаржити ся, не було де правди шукати.

В пятницю рано ще лише коло правительства метушили ся. Евреїнов мабуть в ночи втїк з своїми секретарями Ґеровскими. Вкінци вирушила і решта війска, але воно крутило ся по всїх вулицях, так щоб не мож було пізнати, що вони втїкають.

В містї страшна непевність, найріжнїйші вістки розходять ся. Всї очікують нетерпеливо австрійского війска. Ходять поголоски, що коло Тарашан відбував ся великий бій, кажуть, що Москалї щораз перевозять на той бік Прута своїх раненних.

Вже і Бокончa забрав ся з Чернівців, а управу міста передав Д-р. Гостюкови. Він старає ся з'орґанїзувати горожаньску сторожу, щоби охоронити добро горожан.

Кажуть, що Москалї забирають ся також зі східної части Буковини і йдуть в напрямі Новоселиці. Навіть говорять, що і з Коломиї зачали Москалї забирати ся. (Коломия вже в наших руках.)

Отсе подали ми за одною нїмецкою ґазетою, але тепер зазначуваємо, що Москалї знова вернули до Чернівців але знов скоро опустили місто.

НОВИНКИ.

Шевченківске съвято у Відни ухвалили урядити у як найвеличавійший спосіб представники культурних товариств з усїх українських земель. Комітет під проводом голови посла Кивелюка і его заступника посла Поповича розпочав уже роботу і є надія, що се наше народне съвято випаде відповідно до его особлившої ваги у сей історичний час. Завзиваємо всїх буковиньских Українців і Українок, особливо съпівучих, щоби сповнили свій патріотичний обовязок, беручи живу участь в пробах хору і др. працях.

Нового мінїстра державного скарбу д-ра Кербера привитав Союз українських послів на Буковинї такою телеґрамою: „Союз українських парляментарних і соймових послів Буковини ухвалив на нинїшнїм засіданю одноду шно привитати Вашу Ексцеленцию покірно, памятаючи з вдячностю прихильне розуміне і успішне попиране змагань українського народу на Буковинї підчас колишньо дїяльности Вашої Ексцеленциї та пожелати Вашій Ексцеленциї щастя з нагоди поновного покликаня до ради корони.“ Голова Николай Василько. — На се найшла від Его Ексцеленциї така відповідь: „Дякую Вашій Всечесности і Шановному Союзови українських парляментарних і соймових послів з Буковини за любі желания т прошу мати переконане, що мої симпатиї для Вашог рухливого народу не поменшали, хотяй мій новий круг дїланя точки стичности значно зменшів.“ Кербер в. р.

„Українська Культурна Рада.“ Під такою назвою завязав ся у Відни з представників галицьких і буковиньских культурних товариств комітет, що має дбати про українське шкільництво і народну просьвіту на еміґрациї а заразом покласти підвалини до будучої автономії українського шкільництва в Австриї. Комітет складає ся із 3 секций по 20 членів, а то секциї: І. народного шкільництва, ІІ. середного шкільництва, а ІІІ. народної осьвіти. Головою комітету є віцепрезидент палати послів, проф. Юріян Романчук, а заступником голови з Буковини посол Омелян Попович. До президиї входить еще з Буковини посол Ілія Семака; до І. секциї посли Попович і Іваницкий, до ІІ. посол Семака і проф. Володимир Федорович, а до ІІІ. о. проф. д-р Григорій.

† **Михайло Кисанович,** учитель в Чернівцях, посол на сойм краєвий і заступник члена краєвого видїлу, упокоїв ся у Відни 13. лютого 1915 на 39. році житя по довгій грудній недузї. Покійник дав свого часу почин до еманципаційного руху учительского стану, який за помочию прихильних учительству посольских кругів видвигнув бук. учительство до степени поважного політичного чинника. Супроти противників учительства і демократичної румуньскої партиї виступав все і всюди скрайно непощадно, супроти Українців був впрозумілий і до злагоди за для мирного пожитя готов. Покійний видавав довгі лїта „Lehrerzeitung“ і „Wahrheit“ тай редаґував румуньску ґазету „Foaia poporului“. В помершім тратить бук. учительство і румуньска демократична партия сьмілого і вмілого дїяча. В біжучій війні і перед нею виступав остро проти панрумуньскої аґітациї.

Пером ему земля!

З поля битви. У московский полон попав резервовий офіцир Іван Гошовский, професор ґімназиї в Кіцмани.

Свою погрозу проти Анґлії починає Нїмеччина вже виповнити. В послїднім часї затопили вони 3 анґлійскі а оден французский корабель. Америка дуже остро запротестувала проти постанов Нїмеччини, яка і кораблям непримішних держав заперла доступ до Анґлії. Одначе по виясненю з нїмецкого боку подобріла.

Посол Спинул на Сибірі, майже тисяча миль від нашої границї, в тунґузькім рибацкім селї, де підчас его послїдної пятиденної їзди санками панувала страшна студінь, бо 45 степенів. Там примістили его і товаришів, яких Москалї вивезли разом із Черновець, по мужицких хатах. Таке саме ждало і всїх наших послів, за якими Москалї так пильно шукали по всїй Буковинї. Щоби не впасти жертвою нелюдских ворогів, а дбати і в сей претяжкий час за наш нарід, мусїли наші посли покинути занятий ворогом рідний край, до якого повернуть, скоро тільки наше жваве війско прожене остаточно ворога поза

границї Буковини, чого по дотеперішних славних наших побідах надіємо вже небавом. За впаволене посла Спинула із московскої неволї неустанні роблять ся заходи.

Вже знов кидають бомби. Недавно тому був у Софії баль, якого учасниками було коло тисячу найвисших кругів софійскої інтелїґенциї. Коло першої години в ночи наступив страшний вибух серед балевої салї. Якийсь незнакомий кинув через заперті двері, в яких він прорубав дїрку, ручну ґранату до салї, яка вибухла з величезним гуком коло жінки болгарского президента міністрів Радославова, родин Рачо-Петрових, бувшого міністра війни Боядієва і теперішного міністра війни Фічева. Надпоручника Боядієва, сина бувшого міністра винесли в крови з салї, де він по кількох хвилях помер. Так само померла донька міністра Фічева в наслїдок тяжких ран. Всего ранено тяжко 10 осіб, між ними близьку своячку президента міністрів Радославова, доньку й зятя міністра війни Фічева і посла Бракалева. По справчикови пропав слїд. В Софії всї тої думки, що замах виконав Серб, та що сей замах стоїть у звязи з замахом на порохівню в Софії. Ромуньска ґазета „Діміняца“ пише, що замах приготовила московска рука, яка сягає за Дарданелями. Як Росия буде вживати таких способів, то Ромунїя скоро переконає ся, що єї місце поруч з тридержавним союзом.

Наші Гуцульскі Стрільцї так дали ся в знаки Москалям, що вони між собою вповідають, що в горах є таке військо, яке носить ся в постолах і коротких сукманах, стріляє не знати відки, а як стріляє, то нїколи не хибить. Сего війска Москалї дуже боять ся. А має їх бути вповідають 10 тисяч. На голову команданта (?) визначили Москалї навіть нагороду.

Українські ґазети у Відни. У Відни виходять тепер крім давно тут істнуючого місячника „Ukr. Rundschau“ отсї українські ґазети: „Буковина“, „Дїло“, „Свобода“, „Вістник Союза визволення України“, „Ukrainisches Korrespondenzblatt“ і „Ukrainische Nachrichten“. Кожда з них виходить раз на тиждень. [Адреси редакций подаємо між оповістками.

Борба в повітрю, про яку писали повістярі як про „пяту оружну силу в будуччині“, провадить ся вже сегодня. Не раз і не два відбувала ся вже така борба. Літаків уживають в теперешній війні для розвідин. І так трапляло ся вже, що як лише літаки вказали ся над ворожими становищами здіймали ся сейчас ворожі літаки і починали борбу. І так вповідають нїмецкі ґазети, що перший раз до борби в повітрю прийшло на 18. падолиста в Франциї в околиці Амієн. Один з нїмецких літаків, що здіймили ся на розвідини липив ся в наслїдок своєї малої скорости по заду і вже був близько своєї цїли, як побачив нараз 300 метрів над собою ворожий літак. Французкий летун спустив ся низше і з недалекої віддали почав обсипувати нїмецкий літак стрілами з машинового карабіна, які поцїлили більше разів нїмецкий літак а три кулї перелетїли понад голову летуна. Тодї нїмецкий офіцир, що все їде з летуном і розвідує ворожі становища, почав обстрілювати Француза і за третим вистрілом лучив так добре его машину, що літак летїв якийсь час з спущеними крилами а відтак впав на землю. Від того часу борба у повітрю повторяла ся часто. Летуни везуть з собою не лиш машинові карабіни, але й малі армати. Чого то ще не видумав людский розум!

Трицять мілїоновий нарід „нїмецка інтриґа“. Під таким заголовком появила ся статя в „Берлінер Таґблят“ з під пера д-ра Евґена Левицкого, в якій він каже, що Сазонов, говорячи про українство в Галичинї, як „нїмецку інтриґу“, не згадав комусь то про трицять мілїонів російских Українців, які вважають себе осібним народом і за те їх переслїдують. Російский міністер заграничних справ приймов в противенство з найповажнїйшими людьми в державі, а то з членами царскої Академії Наук, які ще в р. 1905 на бажане міністерского комітету виказали, що українська мова, се самостійна мова і що єї початки сягають в передтатарску добу 11. і 12. століття. Невже-ж „нїмецка інтриґа“ зайшла аж до кімнат учених і царскої російскої Академії Наук і вплинула на таких учених як Шахматов, Корш і др.? Та панови Сазонову ходить о що инше. Він хоче, щоби Українців скрізь переслїдували так як в Росиї. І тому звертає ся він в такий спосіб до Нїмців. Ми, Українцї користали багато від нїмецкого народу. Ми черпали пригорщами з его культури, як се між иншим робила й Росия. Але що национального руху не сотворить нїяка політична інтриґа, як також национального житя, що вийшло з власної сили народу не знищить нїяке насильство, про се найлїпше свідчить український национальний рух в Росиї, який перевидїв Сазонов шукаючи чужих жерел.

Доповняюча сотня Українських Січових Стрільців, про яких святочне записяжене ми згадували в послїднім числї нашої часописи вирушила сего тижня в поле. На двірци зібрав ся численний гурток Українців на їх прощане. Сердечно прощали Стрільців д-р Кирило Трильовский, ред. Весоловский, відпоручник Стрільців-дайчмайстрів, які з музикою вупроваджували наших Стрільців. Герман і заступниця жіноцтва яка закінчила свою мову: До побаченя в Київі! Серед сьніву патріотичних пісень рушив потяг і лише хусточки маяли ще якийсь час. Вже потяг зник з очей а з него долїтали ще тихі згуки: Не тїш ся враже, сотня поляже, тисяч натомість стане до борби!

Оповістки.

Чуємо про нарікання, що дехто не одержав нашої ґазети. Не вже маємо ще дошукувати адрес панів, що не ласкаві їх нам подати. Котрі знаємо, на ті висилаємо, а хто не одержав, най реклямує, розуміє ся, коли хоче, колиж не ласка, най вибачає...

До шпиталїв, таборів, каварень і реставраций, де пробувають Українцї, висилати будемо нашу ґазету, скоро тільки дістанемо докладну адресу дотичного шпиталю, табору, каварнї чи реставрациї, що сим просимо.

Народну Канцелярию для буковиньских Українців отворив Союз українських послів на Буковинї у Відни (III., Rennweg 94, Tür 14), куди треба звернути ся у всїх справах від 11-ої до 12-ої години особисто або писемно.

Буковиньских Українців просимо подати нашій редакциї свої точні адреси в своїм власнім інтересї, бо по першім будемо їм посилати нашу ґазету, а по другім зможемо посередничити у вишукуваню загублених осіб і т. п.

Пошукує уч. Юрія Гаврищука з Роґожешт, що служив при 22. реґ. в Чернівцях а відійшов в поле десь 20. жовтня із 3. батальоном до Галичини — Микола Єремійчук, однорічник при 22. полку кр. оборони в Leoben (Steiermark).

Посьвідки на поворот до Буковини.

Побідний похід нашого війска на Буковинї зближає хвилю, коли ті, що то їх вигнала доля поза границї краю, зможуть вернути в рідні сторони, до чого і для особистої охорони мусять мати легїтимациї. Щоби улекшити нашим людям поворот до краю, виєднала українська Парляментарна репрезентация розпорядок Міністерства внутрішних справ з 12. падолиста 1914 ч. 15.624. Розпорядок сей дає українській Парляментарній репрезентациї право видавати посьвідки (легїтимациї), що мають таке значінє і таку правну силу як легїтимациї видавані властями. Головною цїлию посьвідки є ствердити, що єї посїдач є Українцем і льояльним австрийским патріотом.

Зголошувати ся о такі посьвідки треба Буковинцям до Буковиньскої Народної Канцелярії (Wien III, Rennweg 94, T. 14.) Українські збігцї з Буковини, що мешкають в Відни, можуть зголосити ся особисто або й писемно, а збігцї, які мешкають поза Віднем, можуть зголосити ся письменно. В письменнім зголошеню треба подати опис особи т. зн. відповідь на отсї питаня:

Імя і назвиско:
стан (чим є):
де пробував на Буковинї:
куди їде:
рік уродженя:
якого росту:
яке лице:
які очи:
які уста:
який ніс:
особливші ознаки (коли які є):
чи їде з родиною і якою (прим. з жінкою, або з жінкою і 2 дїтьми і т. п.).

Хто незнаний особисто нашим послам, має подати, хто посьвідчить, що він є Українцем. До письменного зголошеня треба долучити в марках 1 К на кошта пересилки. Збігцї, які мешкають в українських кольоніях, прим. в Вольфсберґу, Ґмінд і др., не потребують зголошувати ся о посьвідки, бо в своїм часї дістануть всї посьвідки від місцевого староства.

Буковиньска Народна Канцелярия.

В послїдній хвилї.

Нїмцї здобули Таврогген. Межи Коломиєю а Надвірною йде завзята борба.

Серби острілювали безборонні міста як Мітровіцу і Землїн гарматами.

На Землїн вистрілили Серби майже 100 стрілів з тяжких гармат — ушкодили богато домів, між иншим головну почту.

Ранено богато цивільних осіб а двоє дїтей убито.

На 17 с. м. острілювали вони Мітровіцу.

Команда балканьских сил зарядила коротке острілюване Білгороду з тяжкої гармати і переказала парляментарем сербскому головному вождови, що на будуче на острілюване неборонених міст відповість також бомбардацією.

Зміна кабінету міністрів в Ромунії?

З Букарешту доносять, що в тамошних політичних кругах говорять голосно про зміну в кабінетї міністрів. До кабінету мали би в війти крім Братяну, ще великі приятелї Австриї і Нїмеччини Карп і Марґіломан.

Провідник по Відни.

Міністерства:

Міністерство внутрішних справ — I. Wipplingerstrasse 7 і I. Judenplatz 2.
Міністерство просьвіти — I. Minoritenplatz 5.
Міністерство торговлї — I. Postgasse 8.
Міністерство зелїзниць — I. Elisabethstrasse 9 і I. Nibelungengasse 4.
Міністерство війни — I. Stubenring 1.
Міністерство краєвої оборони — I. Babenbergstrasse 5 і I. Nibelungengasse 10.
Секция маринарки мін. війни — III. Marxergasse 2.
Міністерство рільництва — I. Liebiggasse 5.
Міністерство публичних робіт — IX. Porzellangasse 33.
Міністерство скарбу — I. Himmelpfortgasse 6—8.
Спільне міністерство скарбу — I. Johannesgasse 5.
Міністерство судівництва — I. Schillerplatz 4.
Міністерство заграничних справ — I. Ballhausplatz 2.
Міністерство „для Галичини“ — III. Rennweg 1.
Президия Ради Міністрів — I. Herrengasse 7.

Банки та фінансові інституциї:

Бук. Банк Краєвий — I. Schottengasse 6—8.
Бук. Каса ощадности — I. Schottengasse 6—8.

Запомогові комітети:

Український запомоговий комітет містить ся в VII. Bez Langegasse 5, парт. дв. 6. — **Міська централя для збігців** — II. Zirkusgasse 5, **а бюро для виплати датків на харч** — Prater-Venedigsaal. — **Централя для вишуканя збігців (Zentrale für Vermisste)** — Zirkusgasse 5. — **Зголошеня родин резервістів о підмоги державні** Industriehaus, III. Heumarkt 12. — **Запомоги для жінок резервістів** удїляє ся — II. Zirkusgasse 5.

Українські інституциї:

Буковиньска Народна Канцелярия тай **Редакция і Адміністрация „Буковини“** — Wien, III. Rennweg 94, ч. дверий 14.

Українська Національна Рада, Редакция і адміністрация „Дїла“ і **„Ukr. Korrespondenzblatt“, Читальня „Просьвіти“, Народний Комітет, „Просьвіта“, „Сїльский Господар“** — Wien, VIII. Zeltgasse 3—5, Mezzanin. — **„Союз визволеня України“, Редакция** „Вістника Союза В. У.“ та „Ukrain. Nachrichten“ — Wien, VIII. Josefstädterstrasse 79, II. сходи, ч. дв. 19. II. пов. — тамже: **„Українська боєва управа“. „Ukrainische Rundschau“,** Редакция і Адміністрация XVIII., Gersthoferstrasse 68.

Тов. „Дністер“ при ул. Langegasse 5, дв. 6, що четверга між 4—5 год. по пол.

Дирекция „Карпатиї“ в бюрах товариства Universale, Wien, I. Schottenring.

Жіночий комітет для опіки над раненими укр. жовнїрами — I. Wollzeile 25, I п.

Українська ґімназия — III. Radetzkystrasse 2.

Українська семинария і народна школа — VIII. Albertgasse 20.

За редакцию відповідає: Юрій Сербинюк.

З друкарнї І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.

Число 4. Відень, дня 28. лютого 1915. Рік 1915.

„БУКОВИНА“ виходить поки що кождо суботи.

Редакция і Адміністрация: III. Rennweg 94, Tür 14.

Поодинокі числа по 10 сот. I. Wollzeile 11.

БУКОВИНА

Видає „Союз україньских послів на Буковинї“.

„BUKOWENA“ Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- und Landtagsabgeordneten der Bukowina.

Redaktion u. Administration: III. Rennweg 94, Tür 14. versendet an Militär-Spitäler und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h. I. Wollzeile 11.

Визволенє Буковини.

II.

Лиш той, хто сам був жертвою ворожого наступу, може спочувати ту незмірну радість, яка огортає кождого Буковинця, що він в певній мірі знов став повновартним австрийским горожанином.

Близько перед шість місяцями появила ся перша залога в Чернівцях і з малою перервою були Москалї не лиш панами столицї краю, але заляли ввесь край, так що аж просмик Мештиканешти— який Фішерові жандарми і збиранина ополченцїв-добровольцїв зробили в своїм мудрім предвидженю укріпленим заборолом—міг доти здержувати їх перевагу, доки монархія не могла через утяжливі семигородскі просмики післати таку силу, що не лише могла устояти московскій перевазї, але й вкінци увільнити нашу улюблену вітчину від сих орд. Бо то не ворожа армія, яка хоть би по части держала ся воєнних звичаїв і обичаїв, які й так вже в сїй війнї стали занадто брутальними, перейшла через нашу бідну Буковину, але цїла сила палїїв, що вийшли на воєнну добич. І тому під їх панованєм наше населенє мусїло перетерпіти велике й страшне горе й муки.

Хто мав средства і нагоду завчасу втїчи, той опустив край; а тих, що там лишили ся, при нашім повороті до дому або не застанемо, бо їх взяли як заложників, а нї то просто усунули як полїтично підозрілих. Тих знов, що Москалї лишили, обчистили до сорочки. Оттак виглядає наша вітчина тепер.

Я випереджую подїї: забезпечене сильними австрийскими силами лїве крило і заняте Коломиї дають, як менї бачить ся, запоруку, що ми остаточно назад здобули свою вітчину. Що за величезна робота, се для всїх тих, що на заходї не бачили воєнного страховища, стоїть перед австрийским правлїнєм, як воно хоче назад направити ту моральну і матеріяльну шкоду, яку понесло населенє Буковини. Тепер, коли в найдальшім закутку монархії скінчила ся для Австриї щасливо ся фаза війни, може повним правом кождий Буковинець вказати, покликаючи ся на війскові власти, які шість місяцїв оперували в сїм краю, на однодушний і жертволюбний патріотизм багато народностей сего краю. Україньскі Гуцульскі Стрільцї і ромуньскі леґіонери характеризують спільну любов двох народів для цїсаря і держави, які в мирних часах часто з собою рівалїзували на культурнім поли. Кілько покусам устояли Українцї і Ромуни в сїм пограничнім краю а яке гарне було ними заняте становище. Очевидно треба не забути, що Буковина тїшить ся від півтора десятки лїт головно доброю австрийскою адмінїстрациєю і добре обдуманою опікою. І тепер, в сей найбільше критичний шмат часу, який ся провінция перебула від єї прилученя до Австриї, не опустив чоловік, який має найзнаменитші здібности австрийского урядника—кров династиї бє в єго жилах— анї на годину край і чував в єго найдальшім закутку, щоби в хвилї побіди австрийского оружа сейчас стати в поміч населеню.

Перед кілька тижнями відвідав серед невимовного одушевленя населеня наш престолонаслїдник край—він міг сам переконати ся, що за дорогоцїнний камінь в австрийскій коронї буковиньска мішанина народностей. Через росийску інвазию попукав троха сей дорогоцїнний камінь; дати єму назад єго передший блеск, се не легка задача. Але я не сумнїваю ся нї хвилинку, що теперішний краєвий шеф Буковини, ґраф Меран, має до сего потрібну сильну волю серце і енерґію.

Посол Николай Василько

*

Fremdenblatt пише: „Чернівцї знов в наших руках; далї цїла Буковина увільнена від жорстокого, рабівницкого ворога. Москалї почували себе такими безпечними в Буковинї, що перед кілька днями прислали навіть осібне адмінїстрацийне розпорядженє для Буковини так званому ґубернаторови Чернівцїв. Але покищо ост ане ся робота Москалїв остала даремного запопадливістю. Буковина по більшій части очищена від Москалїв і скрізь витають овацийно наших жовнїрів, як давно очікуваних освободителїв.

Немилосердно лютував воріг в сїм краю і можна собі представити докладний образ московскої методи „увільненя“. Без ріжницї народности, релїґії і пола витерпіло населенє Буковини всї страховища нелюдскої війни. Рабунки, плюндрованя і знасилуваня, се сьвідоцтва росийскої цівілїзациї, яку анґлїйска преса назвала першою в Европі. Та до радости, яка сповняє нашу душу, що прогнано безпощадного ворога з Буковини, приходить також глубоке співчутє і отвертий сум до пожалованя гідного краю, який мусїв тілько страшного перетерпіти. Обовязком чести Австриї буде, поробити всякі кроки, щоби помочи навіщеним Москалями краям і привести їх до поновного розцьвіту і більшого добробиту.

Neue Freie Presse пише з нагоди увільненя Чернівцїв: „Чернівцї зняло вчера наше війско. Чому вражає нас ся вістка так яковось і чому чекали ми кілька тижнїв на ню так нетерпеливо? Чернівцї майже пограничне місто і саме крок, яким вирвано єго з рук жорстокого ворога, як також блеск походу на найдальшім сходї монархії, вони вливають в нас потребу кликнути на цїлий сьвіт, що кождий крок землї, яку здобули наші предки і яку історія прилучила до сеї держави, ненарушимий, як повірене добро, яке теперішність має передати будучности. Увільненє сего міста від неприятеля, який ширив страх на Буковинї і якого безсоромні дїла є слїдами дороги, яку він перейшов, се з війскового боку популярна побіда а з полїтичного конечність. Австрийский горожанин мало склонний до святочних заяв, бо поєдинчість єго внутрішного єства звертає ся проти всего, що не виходить з серця скромними словами. Повздержливість сильного вислову чутя не спиняє нас одно пізнати і знати, що наше житє залежить від того, аби нїчо з складу нашої монархії не відпало. Ми не провадимо заборчої війни, але ми не маємо нїчого й стратити і мусимо боронити судьбою призначеного посїданя до крайного. Монархію замешкують всякі народи, а їх окремішність, якій нема пари в сьвітї, має особливі закони захованя, після яких мусить стосувати ся також полїтика. Національні держави се поєдинчі утвори а національномішані нї; національним державом сприяє вже сама природа, національномішані держави мусять се надоложити з більшою увагою острійшим і чуткійшим імпульсом житя і не сьміють стерпіти, щоби була заквестіонована приналежність хочби найменшої частини.

Поворот нашої армії до Чернівцїв се війсковий вираз сеї полїтичної думки. Ми глядимо радо на се, як наші вояки гонять неприятеля поза границю і сповняють так волю народу, що не хотїв би нїчого дати на поталу з нашої области. Чернівцї лежать майже на краю ворожого нам сьвіта, який тягне ся відти аж до Великого Океану. Утеча Москалїв назад у свій край, до якої присилували їх наші полководцї і вояки, покаже державам потрійного порозуміня, що монархія скорше не спочине, аж доки не буде вільна земля збита копитами козацких коний. Чернівцї дали надїю східній і середній Галичинї і не можна собі подумати миру, доки не сповнить ся найвищого обовязку супроти населеня невизволеної ще области, яка стогне під насильством ворога. За цїлість монархії і охорону єї границь пішли тисячі на смерть. За удержанє держави потерпіли тяжко сотки тисяч, мілїони покинули свою родину і рідну стріху. Мілїярди коштує ся війна. Чудово глянути, як охочо зносить всї тягарі населенє, яке найкращим чудом між богато чудами сего часу. Нїхто не передчував, що в нїм містить ся а любов до него, почутє бути з ним в звязи, міг кождий пізнати, хто вже скорше не відчув єго майже несьвідомої доброти. Відень у війнї, монархія у війнї, се такі пережиті хвилї, які би ми бажали передати так пізнїйшим поколїням, як наша душа їх приняла. Жертволюбности всїх верств не сьміє ся розчарувати. Чернівцї знаком, що армія слухаючи приказів полководцїв, стає заразом сильним знарядом народолюбної полїтики і не допустить до сталих змін границь. Злочинні руки, які хотїли нарушити їх на Буковинї, відбито.

Ексцеленция Ґраф Меран.

Краєвий президент Буковина Д-р Рудольф ґраф Меран одержав власне гідність дїйсного тайного радника Єго Величества Цїсаря. Із сеї нагоди відійшла на єго адресу від наших послів телеґрама, яка оцїнює так влучно великі заслуги сего щирого опікуна нашої країни, що покищо всякі дальші виводи з нашого боку злишні.

Ось вона:

„Союз україньских послів соймових і парляментарних на Буковинї квапить ся зложити Вашій Екселенциї найщирійші желаня враз із виразом глубокої пошани. Він перенятий тою сьвідомостию, що супроти пануючого на Буковинї настрою в виду Вашого примірного труду около піднесеня краю —

труду, повного найкрасшого зрозуміня для потреб населеня і натхненого благородною прихильностию для нашої тїснїйшої вітчини — се желане е тільки частиною-звеном у ланцюху загального одушевленя.

Невмістним було-б, звертати ся у сю пору до Вашої Екселенциї з просьбою зберегти й на далї нашій нациї ту щиру прихильність, оказану так щедро самим дїлом; хтож-би именно посьмів сумнївати ся о тім, що нїяка сила не годна вплинути на непохитну будову Ваших переконань, спочиваючу на підвалинах зелїзної Вашої волї? Ось для чого буковиньский люд вижидае зі найспокійнїйшою певністю у душі дальших плодів збудованої на таких сьвітлих засадах дїяльности Вашої Екселенциї,

Хотьби яка тяжка праця й не ждала в теперішню хвилю наше буковиньске правительство: завдяки мудрости Наймилостивійшого Монарха і опираючись на безмежнім Єго до Вашої особи довірю, Ваша Ексцеленция легко подолають й найтяжший труд. У кождім напрямі сего круга дїяльности й на кождім кроцї Вашій Ексцеленциї стати у поміч—се наш сьвятий обовязок.

Николай Василько.

Воєнний перегляд.

Остаточний вислїд побіди на Мазурах.

По скінченю переслїдуваня розбитої московскої армії зросло число полонених поверх сто тисяч, число здобутих гармат на **300**, не вчисляючи тяжких гармат, які Москалї потопили в озерах, або позакопували. Дотепер викопано 16 тяжких гармат. Числа машинових карабінів і иншого военного матеріялу нїмецкий ґенеральний штаб навіть не подае вже. Найбільше діткне Москалїв з цїлого пораженя втрата такого великого числа гармат, машинових карабінів і муніциї, якої брак вони дуже відчувають. Втрату в людях можуть вони вирівняти, хоч вже не першорядними силами, але страту гарматного матеріялу ледви чи дасть ся в часї, коли в росийскій артилериї взагалї слїдно брак муніциї, виповнити.

При переслїдуваню неприятеля мають Нїмцї дальші успіхи. Москалї поставили в околици Ґродна на борзї зліплені сили, щоби ратувати, що вдасть ся вратувати. Та тим лише збільшили свое пораженє.

Під Варшавою.

В північній Польщі посувають ся Нїмцї також вперед. Велике значінє мае се, що нїмецке праве крило, яке операє ся на Вислу посунуло ся з Плоцку на схід до Вишоґроду. Вишоґрод лежить саме проти устя Бзури в Вислу, так що праве крило на північ Висли зближае ся чимраз близше до продовженя лївого крила, яке стоїть в просторі Равки і Бзури.

Після найновійших вістей взяли Нїмцї приступом укріплене місто Прасниш здобули 30 гармат і взяли поверх 10 тисяч Москалїв в полон, одначе мусїли перед московскою перевагою, яка йшла з сходу і полудня опустити місто і вставити ся на захід і північ.

В полудневій Польщі взяли Москалї укріплену місцевість перед Болїмовом, Моґїлн. Москалїв було пять разів більше як Нїмцїв.

Борба під Станїславовом.

Москалї відтягнули ся від Коломиї і Надвірної і уставили ся до борби на горбках коло Станїславова, де ведеть ся завзята борба, бо Москалї не хочуть пустити Станїславова. Та наші війска борять ся там успішно і посувають ся чимраз близше до міста. За неділю і понеділок полонили наші 10 офіцирів і 3338 вояків під Станїславовом.

На Буковинї тихо.

Борба в Карпатах.

Великий вплив на борбу мае погода, головно в горах. По кількох сухих днях падае в Карпатах знов ба снїг, ба дощ, до того часом ще густа мрака, яка унеможливляе навіть гарматну борбу, яка на деяких місцях, де битва устала, е одинокою ознакою борби.

Москалї мають в Карпатах першорядні сили. Головно сибірскі полки бють ся завзято, так що лише жвавість і відвага наших вояків встанї здержати їх напади. Коло Дуклї відбили наші всї напади Москалїв, які мали тут великі страти. Тепер провадить ся борба на місци. Земля розпустила і дала можність обом сторонам окопати ся. Москалї не пішли нї на волос дальше.

Завзята борба йде на північ Вишкова, де вже наші відбили недавно напад Москалїв, які використали заверуху, щоби дібрати ся до наших становищ.

Перед пару днями напали Москалї на наші становища коло Ужоку. Боі закінчили ся в нашу користь. Багато Москалїв полонено.

Нїмеччина виконує погрозу.

Від 18. до тепер виносить число затоплених анґлїйских кораблїв **21**. Гарне число за такий короткий час. 25 корабельних лінїй застановили взагалї їзду. В пристанях шведских стоїть сїм кораблїв зі збіжем для Анґлії, але не важуть ся виїзджати. В американьских пристанях стоять також кораблї з военним матеріялом для Анґлії.

Острілюванє Дарданелїв.

Від кількох днїв острілюють анґлїйскі і французскі кораблї Дарданелї, але роблять небагато шкоди. Цілию сего острілюваня е здобуте Константинополя. Та се не легка річ. Бо крім фортів хоронять ще й міни Константинополь, а крім того ще й велика армія. Привести міни сплавами до експльозиї, як се задумують Анґлїйці, пуста робота.

Хіни відкинули домаганя Японії.

Після певних звісток Хінці відкинули домаганя Японців. Японія зарядила загальну мобілїзацию.

У Франциї.

В Фляндриї глушить грохіт гармат, але не анґлїйских кораблїв, а нїмецких тяжких гармат, які острілюють Ломбартціде.

В Шампань і Воґезах посунули ся Нїмцї вперед.

Памяти М. Павлика.

Заповіджена академія на честь Михайла Павлика відбула ся в неділю 14. лютого с. р. Велика саля кінотеатфу „Palast-Kino“ на Josefstädterstraße була повна Українців і Українок, між ними з буковиньских послів пп. Василько і Попович.

По десятій годинї промовив насамперед голова „Головної Української Ради“, якого заступником був М. Павлик, посол д-р Кость Левицкий. В довшій промові представив політичну і культурну роботу Павлика. Хор відспівав укр. національний гимн. Відтак слїдувала дуже гарно уложена і прочитана бесїда заступника голови „Г. Укр. Ради“, Миколи Ганкевича, який з'ясував політичні і культурні ідеї, за які боров ся і терпів Павлик. По відспіваню похоронного псальму промовив посол д-р Кирило Трильовский про відвагу Павлика, з якого обставав за новочасними ідеями і про его зрозуміне для загально-національних справ, з окрема для „Укр. Січових Стрільців“. Хор відспівав австрийский гимн народний, по чім проф. Богдан Лепкий висолосив свій вірш про смерть народного робітника.

Промовляли ще пані Северина Кабаровска від укр. жіноцтва, бувший посол Стефан Новаковский в імени селян, Андрій Жук за Українців а Михайло Білик в імя молодіжи.

При звуках пісні „Не пора!“ розходять ся українські збігці, віддавши покнін щирому народному робітникови. Сам факт, що в се „люте время“, коли день-у-день вмирають тисячі людий, відчула уся громада свій обовязок супроти смерти одної одиниці, сьвідчить про значіне сеї одної душі, Михайло Павлика, якого цїну показала вповнї аж его втрата . . .

Ґенеральний консул Гейнце.

Детеперішний нїмецкий консул у Львові п. Едвард Гейнце удостоїв ся сими днями рішенем цїсаря Вільгелма вивисшеня на ґенерального консула.

Се відзначене підчас війни викликало у всїх кругах, що мали стичність з ґенеральним консулом, найбільше вдоволене. . . .

Від часу московского наїзду на Львів урядує нїмецкий консул у Відни; дїловодство консуляту перетяжене безмірною силою справ.; ґенеральний консул про то далї працюе у малім наймленім льокали, не тратячи нї охоти до тяжкого занятя, нї давної ввічливости до партий. Всїм звісно, що ґенер. консул Гейнце неабиякий знавець наших українських відносин в Галичинї й на Буковинї; черпав він свої відомости з безпосередного жерела, не зважаючи на трудности далеких подорожий аж по самі межі обох країв, щоби тілько з власного досьвіду пізнати тамошний люд і его положене. — Український нарід витае для того з особлившою радістю вістку про відзначене п-а ґенерального консула, желаючи ему й надалї найкрасшого успіху.

В виду такого настрою серед українского населеня віднесли ся посли Д-р Кость Левицький і Николай Василько телеґрафічно до п. ґенерального консула Едварда Гейнце отсими словами: Именоване Вашої Всечесности ґенеральним консулом, яке наступило Найвисшим рішеням Вашого сьвітлого Монарха, викликало серед українського загалу Галичини й Буковини велику радість.

Маемо собі за велику честь, в імени наших парляментарних клюбів як і в імени нашім переслатя Вашій Всечесности найщирійші желаня. Д-р Кость Левицкий.— Николай Василько.

„Адін язик, адін народ“.

Від півсотнї лїт проповідують нам московскі наймити отсе, що нїбито наша мова а московска одна, отже що й наш нарід з московским один і тойсам. Але всї кацапскі ґазети „Слово“, „Наука“, „Червоная Русь“, „Галичанинъ“, Русское Слово“ і др. в Галичинї, а „Буковинская Зоря“, „Родимый Листокъ“, „Православная Буковина“, „Буковински

Вѣдомости“, „Русская Правда“ і „Народная Воля“ на Буковині, всї отсї за московскі рублї друковані і даром розкидувані кацапскі ґазети, писали по нашому, хоч примішували більше чи меньше московских слів. А робили вони се тому, щоби наші люди розуміли їх мазанину, бо колиб були писали по московски, тодї наш нарід був би не розумів і не читав їхнїх ґазет. Отсим дали самі московскі наймити найкрасший доказ, що наша мова а московска не одна, отже вже тому наш нарід не один і тойсам, що московский.

Але саме тепер показали і самі гиріошні Москалї, що наша мова а московска не однакова, отже що й наш нарід відмінний від московского. Ото російский ґубернатор (щось таке як наш президент краю) у Львові а й у Чернівцях дав наказ, що не вільно друкувати й продавати, ба навіть мати й читати нїякі книжки і ґазети у нашій українській мові. Чомуж се не вільно, а вільно друкувати, продавати, мати і читати московскі книжки і ґазети? Таж кацапи кажуть, що наша мова а московска одна і та сама? Колиж так, той газети і книжки друковані по українськи чи по московски однакові. А коли Москалї забороняють наші книжки і газети, то самі признають що наша українска а їхня московска мова не одна і та сама, отже сьвідчать про те, що їхнї московскі запроданцї наймити брехали і брешуть, але говорять про „Адін язик і адін народ.“

Що се бріхня доказ на те ще й той заказ российских губернаторів у Львові і Чернівцях, яким забороняють навіть писати листи ба й говорити прилюдно один до одного по нашому.

Книжки, газети, листи і розмови в усяких инших мовах навіть у польскій і волоскій дозволяють тимчасові московскі губернатори у Львові і в Чернівцях, тільки в нашій не вільно нікому нїчо друкувати, писати, ба й читати і говорити. А ся заборона має єдину ціль, щоби нашу мову вбити, аби вона пропала зовсїм зі сьвіта божого, аби ми від неї відвикли, відрекли ся, відцурали ся, хоч ми еї виссали з матерної груди, почули і навчили ся еї із солодких уст нашої мами, що нас на сьвіт привела, солодкими звуками нашої рідної мови до сну колисала.

Вирвати нам сей найдорожший скарб із нашої груди і накинуми нам силою свою московску мову, отсего бажають наші люті вороги-Москалї від давна, щоби була у нас одна московска мова й аби був один тільки московский народ.

Але що не вдало ся московским наймитам за півсотнї літ зробити просьбою, те не вдіють тепер і ніколи й самі Москалї грозьбою. У нас і в них не буде ніколи одної мови, ми з ними ніколи не будемо творити один народ. А щоби московскі злодії, що вкрали нам навіть назву „руский“, не дурили наших і чужих, що в нас і в них одна „руска“ мова та що ми й вони один „руский“ нарід, мусимо ми відречи ся сеї споганеної ворогами назви й називати себе Українцями а нашу мову українскою. Се буде живий доказ, що у нас і в них не одна мова, що ми й они не один нарід.

НОВИНКИ.

До повороту на Буковину не треба посьвідок з боку наших послів, бо поличщо не пускають ще до краю а скоро буде вільно вертати, то вистане пропуск Віденьскої полїциї а зпоза Відня пропуск дотичного старовства. Тому просимо не звертати ся до „Буковиньскої Народної Канцеляриї“ о леґитимациї; бо не буде їх видавати. Скоро вже буде вільно вертати до краю, будуть зелїзниції видавати і карти на безплатну їзду. Коли се буде можливе, про се повідомимо в нашій ґазеті.

Его Ексц. ґраф Меран відповів на ґратуляцию наших послів такою телеґрамою: „Дуже тронутий такими теплими бажанями, прошу Вашу Всечестність і Хвальний Союз приняти мою найсердеч їйшу найщирійшу подяку і запевнене, що я — певен підмоги хвального Союза на услугах дорогої батьківщини — буду зі всїх сил старати ся, щоби по мисли Найвисшої відозви співділати при направі военних шкід у так страшно спустошеній ворогом Буковинї.“

Дбайте за хлїб! Садїть що мога бараболї. Щадїть насїнє! Сїйте не густо. за те обробляйте добре ріллю і не скупіть гною. За пашу дбайте лиш остілько, оскілько еї доконче для власної худоби; все проче засїкайте хлїбом! Але не забувайте також на олїй і на конечну потребу лену і конопель. Господарі й господинї, не забувайте, що покищо годї буде привезти до краю чогонебудь, отже треба мати в сего всебе дома. Тому слухайте щирої поради сеї і ради культури в краю, яка вас спомагати ме зі всїх сил. Повинуйте ся й громадскому начальству, якому з найвисшого наказу повірено опіку над рільничими працями. Дбайте про хлїб насущний а Бог нагородить вашу працю добрими жнивами.

Справи Українцїв в Німеччинї заступає відомий публїцист Дмитро Донцов. закордонний Українець, якого наша суспільність знає з его численних виступів в пресї і зборах проти Росиї і еї політики супроти Українцїв. Для інформациї німецкої, голяндскої і скандинавскої преси видає Донцов „Вісти укр. пресового бюра“, що приносять все цікаві вісти, оперті на достовірних жерелах. Німецка преса почала вже широко користати з „Вістей укр. пресового бюра.“ З під пера п. Донцова вийшла також по нїмецки обширна книжочка: „Українська державна ідея і війна з Росією“, про яку висказало ся з похвалами багато знатних мужів Німеччини, між иньшими Ґрінберґ, Шмоллер і Бернацік. Адреса „Вістей у. пб.“ Berlin W 62, Bayrertherstraße 8.

„Хай живе Австрия! Хай живе Україна!“ В листі одного офіцера, професора учительского семинара в Галичинї, др. В. Ґ., находить ся такий уступ з галицких боїв: Московскі ряди близко перед нами. Серед свисту куль йдемо вперед. Нараз, як ми зблизили ся на неповних 600 кроків від неприятеля, бачимо, що там дїєть ся щось незвичайного. Москалї ділять ся на дві части. Лїва повіває білого хусткою і біжить до нас а права далї острілює нас. З наложеними баґнетами пускаємо ся проти лївого крила Москалїв. Менї здає ся, я був першим, що став перед ними. Молодий росийский поручник виступає і подає менї руку. Українцї були то, що чекали лиш на добру нагоду, щоби віддати ся! Взаїмні поздоровленя, привитаня, питаня і відповіди. Я промовив коротко до „ворожих“ братів про Австрию, еї задачу на сходї, про Україну.... Я не говорив довго. Голосними окликами: „Хай живе Австрия! Хай живе Україна“ перервали мене так полонені як і наші. Се все не тривало і десять мінут. Зараз по сїм почало праве крило Москалїв, яке очуняло ся згодом, стріляти на нас. Ми прилягли до землї і почали відстрілювати ся. Москалї почали відступати. Сей спомин остане найкращою хвилею в моїм житю. (У. пб.)

Наші вояки про нашу ґазету. Яку втїху зробила наша ґазета нашим воякам на чужинї, на поли бою та по шпиталях, про се маємо від них вже богато писемних заяв. Ось на показ один такий власноручний лист одного вояка, що справив нам велике вдоволенє: „Високоповажаний Союз українських послів.“ Звертаю ся з щирим серцем і з низеньким поклоном до вас, щирі заступники буковиньского українського народу, як до рідного отця і цїлої родини. Я син рільника, Тодора Іванчука, з Руского Банилова з Буковини. Є знаходжу ся уже пятий місяць в Аґрамі у шпитали. Менї тут дуже тяжко, бо в цїлім шпитали є лишень два з Буковини і два з Галичини і так немаю з ким розмовити ся, а читати також не, бо нема української ґазети, лише самі хорвацкі, нїмецкі і ческі. Аж на 20./II. загріло сонце і на мое ліжко, з котрого пятий місяць не можу устати, бо як ческа „сестра“ принесла менї українську часопись „Буковину“ то здавало ся менї, що моя мама приходить до мене, про котру вже 6 місяців нїчого не чув, чи жие ще, чи замучив може еї лютий воріг. Тому то менї ваша ґазета така мила і я прошу вас сердечно, присилайте менї еї І прошу вас дуже може маєте яку українську книжку, то пришлїть менї еї, бо менї тут дуже навкучило ся, здоровіщі грають у карти або чим иньшим забавляють ся, а я лише можу лежачи читати, і то не маю що. Кінчу писати і прошу вас, не забудьте на мою просьбу. Поклін мій до вас низенький як до рідного батька. Останьте з Богом в щастю і здоровлю з поважанем Николай Іванчук.

Подяка президента Буковини для Румунії. Президент Буковини ґраф Меран зложив в телеґрамі до президента міністрів Братяну подяку для Румунії за те, що вона так гарно обійшла ся з утїкачами з Буковини підчас інвазиї Москалїв.

Не виморять нас вороги голодом! Даремна радість ворогів, що захотїли голодом нас виморити. В нас досить хлїба аж до нового збору. Ми не будемо їсти колачів нї булок, не будемо їсти чистого пшеничного або житного хлїба. Будем щадити муку, їсти мішаний хлїб, военний, і нам стане хлїба. Так, як і в Німеччинї взяло правительство сю справу в свої руки, щоби нїхто не робив нїяких надужить і щоби всякі спекулянти не підшрубовували цїни хлїба. Про дотичне розпоряджене напишемо в слїдуючім числї.

Відважний редактор. В однім з чисел московскої ґазети „Реч“ писало ся, що так звану „австрийску орентацию“ межи росийскими Українцями засудила сама українська преса вже перед війною. Та надїя „Реча“, що зі зрозумілих причин нїхто не поважить ся противорічити еї, завела. Бо ото колишнїй редактор закритої московским рядом часописи „Український Студент“ написав лист до редакциї „Речи“, в якім покликує ся на прихильну Австриї статю і відносить, що твердженя „Реча“ не відповідають дійсности, що тичить ся бодай его орґану. (У пб.)

Новий росийский мінїстер просьвіти проти Українцїв. Перед кількома днями почали ся в Петербурзї курси для учителїв, які мають помагати москвщити нарід в Галичинї і на Буковинї. (На Буковину можуть вже забуть московскі „освободителї“! прим. Ред.) При святочнім отвореню курсів виголосив новий мінїстер народної осьвіти ґраф П. Іґнатєв мову, в якій звертає ся остро проти Українцїв і висказав ся про потребу обмосковленя Галичини. Всї росийскі ґазети, навіть і лїберальна „Реч“ витають початок урядованя ґрафа Іґнатієва. (У. пб.)

Школи для українських дїтий, що пробувають в ріжних місцевостях Долїшної Австриї, отворяють за помочею правительства. В сих школах учать після буковиньских українських книжок, які є на складї в ц. к. видавництві шкільних книжок. Вчать також нїмецкої мови на загальне бажане родичів.

Проти духової культури. В „Курері Польскім“ читаємо вістку з Станиславова: „Книгарня Гайклера в руху. Сконфіскувано тільки всї українські книжки. Отсе повторяло ся по цїлій Галичинї і Буковинї скрізь нищено українскі книгарнї і біблїотеки. Ворог передовсїм не хотїв, щоб вільна українська книжка дістала ся в руки Українцям — салдатам і офіцерам росийского війска. Бо в початку війни, як тільки росийскі війска дістали ся до Галичини, українські вояки облягали українські книгарнї і розкуповували ріжні українські книжки. Жовнїри питали головно за Кобзарем Шевченка й творами Руданського. Оповідають, що один вояк купуючи „Кобзаря“ в книгарнї Наукового Товариства ім. Шевченка, сказав: „Отсе маємо йти на Перемишль. Хто знає чи буду жив. Так нехай ляжу разом з Кобзарем“.

Росийско-польский леґіон. Як доносить „Реч“ (ч. 17.) в київскім бюрі польского леґіону почали вже приймати добровольцїв. Орґанізацийний комітет польського комітету складає ся з сих осіб: Президент ґенерал інфантериї Сьідзїньскі члени: ґенералмайори Стемпковскі, Шимановскі, Балїцкі, ґраф Боель, Плегер і Садзевич і підполковник Горчиньский. З 2. лютого доносить ґазета росийских чорносотенцїв „Новое Время“, що й у Вильнї осїло бюро для вербоване польских леґіонів. (У. пб.)

„Говоріть до мене по польски!“ Так відозвав ся до депутациї учительок Українок ґраф Бобріньский, коли вони прийшли до него клопотати ся в справі українського шкільництва. Говорила провідниця депутациї очевидячки по українськи, але розгнїваний ґраф не хотїв чути „мазепиньскої“ мови. „Не розумію, як се панї не вміє по росийски, нехай панї говорять до мене по польски!“

Росийскі ґазети проти прилученя Галичини. Подібно, як Куропаткін, виступає проти проекту прилученя Галичини до Росиї й ґазета „Колокол“. Ся ґазета просто жахаеть ся сього прилученя і нападає на „Новое Время“ за аґітацію в сїм напрямі, називаючи роботу „Нового Времени“ — роботою „для пруского короля“. Але послухаємо виводів „Колокола“: „Ось яке щастячко пропонує нам „Новое Время“: $3^1/_2$ міліона Ляхів, $1^1/_2$ міліона Юдів, мало не $^1/_2$ міліона Німцїв плюс що найменше 2 міліони найлютійших ворогів Росиї—Мазепинцїв, за горстку-небільше міліона нїби то тягнучих до Росиї галицких малоросів, — гарний, нема що казати, „дарупочок“! Щоб дати собі раду з сим осячим гнїздом, що дихає чисто звірячою ненавистю до Росиї і всього „русского“, нам забракне Толмачових. Нехай добре памятають про се ті „русскіе“ люде, що знають Галичину лише з фантастичних оповідань заводових брехунів в роді Верґунів, Оробців, Ґеровських і т. п. Писав се „Колокол“ далеко ще перед війною, саме в тім часї, як Росия потаємно мобілізувала сибирські корпуси, а „Новое Время“ підготовлювало росийське суспільство до війни, манючи его Галичиною.

Котюзї по залузї. Вже й самі Москалї пізнали ся на всяких запроданцях і називають Верґунів, Дудикевичів Ґеровских і и., як се ми на иншім місци подали, заводовими брехунами а росийскі офіцири кажуть про Дудикевичів і їх спільників що то люде, які не можуть позбути ся „рабскої морали“. Так висказало ся про кацапчуків редакция „Военного Слова“ у Львові, яке видає штаб Головно-командуючого і перенесла навіть друк своеї ґазети з кацапскої Ставропиґийскої друкарнї.

Із стрілецких ровів пише один земляк-хорунжий до одного з наших послів: „Я вже в норі. Сиджу собі як циган та й грію ся коло вогню. Ватра добра, бо ми в лїсї Зі судьбою жовнїра я знов борзо освоїв ся, подібно як мої вояки, котрі серед найбільшої музики куль ґаздують гейби дома. Чоловікови мимоволї здає ся, що наглядає

не жовнїрів, а робітників буковиньских Гуцулів, що працюють коло бервенів. Жовнїр наш дуже витревалий та щиро сповняє свою службу. Вищі власти з повним безмеженим довірєм глядять за справдїшними Буковинцями, бо дїйсно дуже визначили ся в послїдних битвах. Боротьба тут завзята; тяжка, бо великі снїги, які тепер зачинають таяти. Серед сурму та гуку армат згадую Вас, пане посол, та засилаю Вам зі своїми камратами сердечні поздоровленя. Незвичайно радувало би мене, колиби Ви, пане посол, написали нам декілька слів, закрисляючи сучасну полїтичну ситуацию. Даруйте за смілість, але знайте, що Ваші слова все більше потїшають по сих норах, як Бог знає що иньше. Тепер кланяю ся низенько й остаюсь з глубоким поважанем. І Д...“ — А в другій карті пише тойсам вояк дальше: „Наша господарка, про котру я згадував, дальше в руху. Безличники однак з часта перебивають нам роботу. Гатять все сальвами в нас. Все чути командирку „разком, братец, гей руш!“ Але ми собі з сего нїчо не робим, дивимо ся, аби була нам кава зварена та те проче їдло, а як вже нам таки забагато, та хапнемо за цївки, або даємо знати нашій артилерії, котра їм все пересилає кілька гусок соли, аж вони „у їх мать“ замовкають. Дух військовий знаменитий, хлопці, бігме, собі люблять війну. Я можу без пересади сказати, що ми мусимо побідити і побідимо.“

Нашу ґазету замовила між иньшим управа шпиталїв на Угорщинї у більшій скількости й розсилає еї по всїм краю. Дякуючи нам, пише управа: „Справляємо українським героям ґазетами справдї несказану радість.“ У Відни зажадала нашої ґазети ґрафиня Гартенав, що опі уе ся кількома шпиталями.

Проф. Михайла Грушівского мали Москалї вивезти на Сибір, з ним пишли во власної волї его подруга і донька.

Укр. Культурна Рада у Відни устроює популярні відчити, про які однак доси наша редакция не одержала нїякої вістки, тому й не можемо подати нїчого більше.

Черновецку раду громадску розвязано і пастановлено радника Краля правит. комісарем.

Визвольна хвиля.

Ще тиждень перед тим, нїм Москалї опустили Чернівці, була тяжка і невиносима одностайність. Нїхто з Буковинців не думав, що зайде така скора і радісна зміна. Ще ходили всїми улицями міста Черновець росийські салдати, проїзджали козацькі патрулї а люди стояли гуртами перед правительством і ждали на пропустки. Ще йшли дальше ревізиї у Українців і ще арештовано богато людий. Важкі вози трену проїзджали через місто і вся сила Росиян концентрувала ся коло Сторожинця. Але між людьми ходила чутка що йде наше войско — та чомусь не хотїло ся вірити. Люди занадто вже були пригноблені. Два дні пізнїйше наче якийсь раптовий вихор звіяв ся, якийсь шалений рух... І те все стрівожило людий. Нїхто не знав, що стало ся. Всїми улицями гнали ся патрулї ...шалено скоро. Вози їхали то в гору то в долину. Великі віддїли салдатів йшли на ріжні сторони міста. Всюди було їх повно. Войско, трени і тяжкі вози.

Відчипляли телеґрафічні дроти і виносили на фіри телефонїчні апарати і все дїяло ся з надзвичайним посьпіхом. Фіра в фіру їхали з дошками за місто, знов другі фіри вивозили у противну сторону до Новоселиці — річи з незамешкалих домів. Люди знали, що щось висить у воздусї. Москалї казали, що йдуть наші і буде за містом великий „розбой“. Ночию вирабовували склепи і безустанно вивозили.

Все було невиразне — все непевне, але всї сподївали ся чогось. Вже не було тої одностайности, було нове трівожне житє. Жінки росийских офіцирів виїзджали з своїми пакунками. Їхали автомобілї і цїлі гурти налалованих фір — туди в долину поза Прут. Їхали цїлї кольони липован з дїтьми і жінками з напакованими фірами. Стукіт гуркіт і крик лунав містом, люди опускали лише на короткий час свое помешкане.

Їхали фіри із салдатскими мундурами і збруею, а салдати розказували що їм у горах не повело ся, але тут під Чернівцями буде „война“, вони „город“ не дадуть. Казав цар, аби й потоком текла кров, але „Черновіц“ вони не дадуть. Другої днини прийшли люди за пропусками до правительства ...було богато Гуцулів. Казали чекати.

Салдати вештали ся по коритарах, заносили і виносили якісь паки, приходили офіцири і зносили величезні клубки шпаґатів. Принесли великий куфер і казали, що то для доктора Іеровського. Заходили і виходили в ріжні двері офіцири; гупане і лускіт і голосні розмови.

І знов принесли куфер і ще і ще. Казали людем йти до дому і завтра прийти за пропусками. Оден стогін невдоволеня рознїс ся коритарами. Гуцули чухали ся в голову і не хотїли виходити. Таже они так довго чекають, тай прийшли купити хлїба і не можуть так довго сидїти в містї.

— „Нїчево, нїчево“, казав салдат і витручуючи на сходи. А хто оперався, в того садив здоровенно кольбою.

— Та не бийте, пане, та я лиш хочу письмо.

— „Не ґаварі нїчево, ступай“ і вигнали всїх аж на вулицю. Вони ще довго стояли перед правительством, сумні і заклопотані і не знали що з собою почати.

Дехто з буковиньских кацапів, що надто добре запріязнив ся з Москалями біг настрімголов туди в правительстві сходами, аби его не забули з собою взяти. Вони почули, що повіяв якийсь холодний вітер понад Прут і заколотив тихий спокій.

Поспішали сани і задержувались перед готелями. Сеї ночи мало щось стати ся, щось нового. Рано було спокійно в містї — хоч ще були Москалї. Ще стояли всюди варти, ще їхали фіри до міста і поза місто. Панував більший спокій, але той спокій трівожив Буковинців. Всї сподївали ся рано, що вже не застануть Москалїв. Всї бояли ся, що вже знов настане те одностайне важке ярмо і треба буде его двигати. Пополудни рознїс ся глухий гуркіт гармат. Дрожали каменицї. Але стражники безоглядно наїзджали кіньми на гуртки людий і понад головами свистала нагайка.

— „Разходїт са, здесь нельзя стаять“.

Мовчки і тихо розпливали ся маси по всїх вулицях і ринок випорожнив ся. Стражники пігнались вулицями за людьми і ще розганяли. Нїхто не сьмів бути на вулицї.

Гуцули ще ждали на свої пропуски. Від ранку чекали, а вартовий казав, щоби чекали.

Прийшов якийсь кацап і просто справив ся в двері.

— Пастой... а...

— Мне нужно до ґаспадіна Іеровскаво.

— Нету, пайшол ґдес.

(Д. б.) С. Г.

Переписка „Редакциї“.

Вп. Андрій Лахоцкий в Будапештї і Іван Гнатюк в Nagy Kanisza. Ваше письмо передали ми до полаюдженя хв. Редакциї „Свободи“, що виходить у Відни (Wien, VIII. Zeltgasse 3—5.

Оповістки.

Відзначене. Цїсар приказав, щоби резер. надпоручникови, послови Осипови Бурачиньскому, висказати похвалу за хоробре поведене перед ворогом. Се відзначене управиае носити медалю „Signum laudis“ Посол Бурачиньский придїлений тепер по 5-місячній военній службі до авдиториату у Відни.

Іменованя. Професор ґімнастики при реальній школї в Чернівцях Іван Радомский. що як резерв. надпоручник брав участь у военних походах в Галичинї і Польщі. вістав звіменований рез. капитаном. Перебувши тяжку недугу і операцию вернув п. Р. знов до служби. — Хорунжий Корнило Купчанко іменований рез. поручником при артилерії.

Спис бук. Українців відзначених доси на поли битви подамо докладнїйше, скоро зберемо дотичні дані.

З поля битви. Упали в бою: поручник Ковалевский, учитель в Жучці, коло Галича; праповщак Сидір Пігуляк, правник, в Галичинї і капраль Костриж, учитель з Кучурова малого, коло Івангороду. В. їм п.! — Ранені: надпоручник Драґан, фельдфебель Осип Бабюк, учитель в Чернівцях; капраль Дмитро Тотоєскул, учитель в Шашківцях і капраль Завадюк, учитель в Конятинї.

З поли битви. Гнатюк Федір резер. поручник 41. полку, учитель різьбарскої школи у Вижници, полонений (в Бий ку Томскої ґубернії в Росиї).

До „Бук. прав. Календаря“ просимо прислати нам пригожі статї і повістки, розвідки і т. п. За принятї праці буде плата. Але просимо спішити ся, бо час короткий. Що не помістимо в календари, надрукуємо в нашій ґазетї.

Православний Молитвенник в церковній і українській мові вийде сими днями. Ціна 10 сотиків. Замовлятя можна в нашій Редакциї.

Буковиньский православний календар на рік 1915 заходом тов. „Руска Бесіда“ в Чернівцях вийде небавом у Відни. Ціна 20 сотиків, а пересилкою 25 сотиків. Замовляти у нашій редакциї.

До шпиталїв, таборів, каварень і реставраций, де пробувають Українці, висилати будемо нашу ґазету, скоро тілько дістанемо докладну адресу дотичного шпиталю, табору, каварнї чи реставрациї, що сим просимо.

Народну Канцелярию для буковиньских Українців отворив Союз українських послів на Буковинї у Відни (III., Rennweg 94, Tür 14), куди треба звернути ся у всїх справах від 11-ої до 12-ої години особисто або писемно.

Буковиньских Українців просимо подати нашій редакциї свої точні адреси в своїм власнім інтересї, бо по першім будемо їм посилати нашу ґазету, а по другім зможемо посередничити у вишукуваню загублених осіб і т. п.

Провідник по Відни.

Міністерства:

Міністерство внутрішних справ — I. Wipplingerstrasse 7 і I. Judenplatz 2.
Міністерство просьвіти — I. Minoritenplatz 5.
Міністерство торговлї — I. Postgasse 8.
Міністерство зелїзниць — I. Elisabethstrasse 9 і I. Nibelungengasse 4.
Міністерство війни — I. Stubenring 1.
Міністерство краєвої оборони — I. Babenbergstrasse 5 і I. Nibelungengasse 10.
Секция маринарки мін. війни — III. Marxergasse 2.
Міністерство рільництва — I. Liebiggasse 5.
Міністерство публичних робіт — IX. Porzellangasse 33.
Міністерство скарбу — I. Himmelpfortgasse 6—8.
Спільне міністерство скарбу — I. Johannesgasse 5.
Міністерство судівництва — I. Schillerplatz 4.
Міністерство заграничних справ — I. Ballhausplatz 2.
Міністерство „для Галичини“ — III. Rennweg 1.
Президия Ради Міністрів — I. Herrengasse 7.

Банки та фінансові інституциї:

Бук. Банк Краєвий — I. Schottengasse 6—8.
Бук. Каса ощадности — I. Schottengasse 6—8.

Запомогові комітети:

Український запомоговий комітет містить ся в VII. Bez Langegasse 5, парт. дв. 6. — **Міска централя для збігців** — II. Zirkusgasse 5, а **бюро для виплати датків на харч** — Prater-Venedigsaal. — **Централя для вишуканя збігців (Zentrale für Vermisste)** — Zirkusgasse 5.—**Зголошеня родин резервістів о підмоги державні** Industriehaus, III. Heumarkt 12.— **Запомоги для жінок резервістів** удїляе ся — II. Zirkusgasse 5.

Українські інституциї:

Буковиньска Народна Канцелярия тай **Редакция і Адміністрация „Буковини“** — Wien, III. Rennweg 94, ч. дверий 14.

Українська Національна Рада, Редакция і адміністрация „Дїла“, „Свободи“ і **„Ukr. Korrespondenzblatt“, Читальня „Просьвіти“, Народний Комітет, „Просьвіта“, „Сїльский Господар“** — Wien, VIII. Zeltgasse 3—5, Mezzanin. — **„Союз визволеня України“, Редакция** „Вістника Союза В. У.“ та „Ukrain. Nachrichten“ — Wien, VIII. Josefstädterstrasse 79, II. сходи, ч. дв. 19. II. пов. — тамже: **„Українська боева управа“. „Ukrainische Rundschau“,** Редакция і Адміністрация XVIII., Gersthoferstrasse 68.

Тов. „Дністер“ при ул. Langegasse 5, дв. 6, що четверга між 4—5 год. по пол.

Дирекция „Карпатиї“ в бюрах товариства Universale, Wien, I. Schottenring.

Жіночий комітет для опіки над раненими укр. жовнірами — I. Wollzeile 25, I п.

Українська ґімназия — III. Radetzkystrasse 2.

Українська семинария і народна школа — VIII. Albertgasse 20.

За редакцию відповідає: Юрій Сербинюк.

З друкарнї І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.

Число 5. Відень, дня 6. марта 1915. Рік 1915.

„БУКОВИНА“
виходить поки що кождо суботи.

Редакция і Адміністрация:
IX. Währingerstr. 20
(на подвірю, на лїво).

Ноодинокі числа по 10 сот.
VIII. Langegasse 19.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковинї“.

„BUKOWENA“
Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- und Landtagsabgeordneten der Bukowina.

Redaktion u. Administration:
IX. Währingerstr. 20
:: (Im Hofe links) ::
versendet an Militär-Spitäler und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.
VIII. Langegasse 19.

Українське питанє.

В ґазетї „Berliner Tagblatt“ написав Енґельберт Пернерсторфер, соціяльдемократичний посол до ради державної і віцепрезидент палати послів про нашу справу таку статю:

„Захід мало що знає про політичні, етноґрафічні й культурні відносини европейского сходу. Анґлії тай Франциї нема чого дивувати ся. Але-ж бо й у Нїмеччинї на жаль широкий загал тяжко визнає ся в отсїм напрямі. По части завинила се сама нїмецка преса. Політичний склад Австриї тяжко поняти та й годї ним від разу одушевляти ся. Минає 25 лїт, від коли судило ся менї у Берлїнї в кругї кількох пруских послів відповідати на ріжні питаня, що відносили ся до Австриї. Зібравши до купи відповіди на отсї питаня, встиг я подати стислий, але ясний опис політичного складу австрийскої держави. Дальший хід розмови виявив майже цїлковитий брак зрозуминя серед моїх слухачів. А се були майже самі політики з фаху, по яких можна було сподївати ся, що держава, яка містить в собі десять мілїонів Нїмцїв, повинна бути предметом живійшого зацїкавленя.

Навіть здавало ся, що про Росию більше знають як про Австрию; правда, тілько в загальних рисах, от приміром, що там ще більше народностий як в Австриї, що рівний гнет тяжить на них всїх тай що цар мимо Думи є самовладцем.

У теперішній війнї треба би доконче знати дещо більше. З того, що здавало ся менї найважнїйшим, сказав я ще 12. сїчня в статї „Длячого Росия мусить вийти побідженою?“ Хотїв би я сим разом звернути увагу на особливо важну точку і притім вказати на розвідку п-а Дм. Донцова „Українська державність а війна против Росиї“, яку задля еї богатого змісту у стислій формі треба особливо препоручити. Вона займає ся найважнїйшим проти-росийским питанем. Цїлий захід Росиї не росийский, хиба винявши Петербург і его найблизший беріг. Коли представити собі лїнїю, що починає ся трохи на захід від Петербурга і чим раз більше направлену на схід аж під західні стовпи Кавказу, то найдемо по сїй лїнїї чергою Фінів, Естів, Нїмцїв, Литовцїв, Ляхів, Біло- і Малоросів (так звуть їх Москалї; ми звемо їх Русинами, они-ж самі держать ся давної історичної назви — Українцї). Від польско-литовскої країни аж до самого полудня найдемо також около 5 мілїонів жидівского населеня. До східної держави (властивої Росиї і приналежних до неї азиятских країв) їм не вільно заходити.

Коли би отже вдало ся — а се стане завсїгди моїм ceterum censeo — Москалїв таким чином побідити, щоби отсї західні народи можна відорвати і утворити з них самостійні держави, тодї-б московска небезпека була на віки відвернена від Европи. Уважаю злишним доказувати, які би то наслїдки вийшли з того для будучого розвитку Европи.

Дехто може усьміхне ся, не припускаючи, що се можливе і я не маю себе тим, що нема вигляду на такий перебіг справи в тій хвилї. По моему однак — сї вигляди не виключені. Припустїм, що Гінденбурґ, увінчаний дальшими успіхами, займе вкінци й Варшаву а Галичина скине з себе зовсїм московске ярмо — числю з можливостями, гідними докладної розваги — припустїм в кінци, що нїмецькі й австро-угорскі війска поступлять ще дальше вперед на схід, тодї настане хвиля для названих вище народів, приложити самим руки до власного визволеня, стануть вони тодї панами своєї долї.

По невдачі дотеперішних надїй революцийних вільно, а навіть треба сумнївати ся, чи хід военних подій так закінчить ся. Мимо того ми повинні не спускати з очий і таких далекосяглих комбінаций. Не думаю, що-б Росия пристала на заключене окремого миру, а що Анґлія буде бороти ся до самого краю, річ майже певна. Про конець війни можна-б хиба говорити в тій надії, що Анґлія зневоже ся. Виходить із сего, що війна на жаль потревае ще довго, а чим довше вона потревае, тим більші вигляди на поступ союзних держав центральних на териториї росийскій.

Бажаемо кождій з поневолених наций повної свободи й самостійности. Коли тут мова про Українцїв з окрема, то легко здогадати ся чому. Відроджене України відлїлило-б Росию від Чорного Моря й закінчилоби раз на завсїгди московскі мрії про Царгород.

Мігби хтось спитати, чи український нарід дозрів до того степеня, щоби правити сам собою. Не знаю, чи найшлюби ся багато приклонників моїх поглядів, бо на мою думку — кождий нарід зрілий до того. Будь що будь, українська самоуправа не булаби гіршою росийскої. Що Українцї є нарід хлїборобів, се не стане перепоною в осягненю сеї цїли. Гіршим видає ся менї обставина, що народна осьвіта завдяки московскій господарцї, яка старає ся накинути народови незрозумілу ему московску мову, ще й доси стоїть на низькім уровени. З другого боку знов промовляє за політичною вдачою народу сильна участь Українцїв в революцийнім руху. Рішучо треба відперти погляд, неначе-б то Українцї як віроісповідники православія мали бути й приклонниками царизму.

От що каже Донцов про сю точку: „Українське сьвященство, виховане на західній культурі, нїколи не признавало московского цезаропапизму; так само не вдало ся московскому патріархови (а пізнїйше синодови) виборoти собі між українським духовеньством гідности церковної зверхности, так що Петро І. був приневолений за помочию султана наклонити константинограде кого митрополита, щоби зрік ся патронату над укр. церквою. Загалом пристало укр. духовеньство на церковний патронат Москви тільки під тим услівем, що сьвященники українські мають виходити з вибору вільними голосами як духовеньства так і мірян.“

В отсих чертах і деяких иньших добачає Донцов певний наклін до західної культури. Ми Нїмцї старали ся поняти Москалїв, щоби Достоевский і Толстой не остали для нас пустими іменами. Лучимо з тими іменами й певні понятя, а чим яснїйші вони стають, тим глубше розкриває ся перед нашими очима пропасть, яка дїлить нас від азиятского „востока“. До сего сходу не належать Українцї, своїм обличем они звернені на захід, як Фіни, Литовцї і Ляхи. Они замешкують великий край (два рази такий за великий як Нїмеччина), у них найкрасша пшениця на цїлу Европу, а їх 30-мілїоновому народови не забракне простору ні часу до дальшого розвитку.

Серед народів, осїлих на західній Росиї, одні Ляхи і Українцї можуть покликувати ся на славну історичну минувшість. Решта племен через брак визначної минувшости позбавлені історичного характеру, по них отже й годї сподївати ся якої історичної будучности. Аж до р. 1781 тревала державна самостійність України. Від тогди вона уходить за росийску провінцию, що має потонути у московскім морю. Москалям однак і за тих 135 лїт не вдало ся винародовити Українцїв. Винародовлене мужицких народів — так судять на підставі нових досьвідів і політики і вчені — річ неможлива. Оно не вдасть ся на Україні, як на Польщі не вдало ся. Для того й можемо сьміло надіяти ся, що укр. нарід вспіє собі виборoти самостійність, а средством до осягненя сеї цїли має стати погромлене Росиї.

Що ідея самостійної укр. держави не повстала аж підчас теперішної війни, про се сьвідчить факт, що вже р. 1888, коли грозила Нїмеччинї війна з Росиею, Едвард Гартман уважав за відповідне вказати на потребу самостійної України. Донцов наводить ще кілька иньших студий, написаних на ту саму тему.

Як небудь закінчить ся теперішна війна: українське питанє не зійде з порядку деннного, аж доки не буде розвязане.

Редакция і Адміністрация

„Буковини“ тай „Буковинська Народна Канцелярия“ находять ся від 4. марта с. р. у Відни, IX. Währingerstrasse 20 (в подворю на лїво), куди в справах нашої ґазети і „Народної Канцелярії“, яка для партий отворена від 11 до 12 години, звертати ся треба.

Гуцульскі Стрільцї.

„Neues politisches Volksblatt“ з 16. лютого 1915 пише:

В теперішних успішних борбах на Буковинї брали українські Гуцульскі Стрільцї значну участь. На патрулях і в борбі на рівнім поли понисали ся

незвичайно ті славні стрільці буковинських гір. Той загартований і жилавий народ легко переносив всякі прикрости зимового походу і свою завзятою відвагою доконував неабиякі діла, що варта би переповісти.

Сі українські добровольці називають ся „Стрільцями Василька“, бо власне посол Николай Василько скликав і зорґанізував їх. Вони в сім тяжкім і великім часі відзначували ся в рицарский спосіб щирим патріотичним духом, яким натхнув їх їхній великий орґанізатор.

Вже в падолисті обїзджав посол Василько, не зважаючи на небезпеку з боку близкого ворога, свій повіт і заохочував безупинно своїх вірних Гуцулів вступати в ряди борців-добровольців. Слова Василька голосно відізвали ся в душах патріотичних українських мужиків. В короткім часї рушили походом зорґанізовані одушевлені Гуцули проти лютого ворога — напасника.

Се велике діло посла Василька признав великою заслугою оборонець Буковини полковник Фішер.

А чого можуть доконати відважні люди під проводом одного відважного мужа, оповідає Людвиґ Мадяр в часописи „Neues Pester Journal“ з дня 24. лютого с. р.:

Ґраф Гуняді є угорским маґнатом, резервовим офіциром. Він далеко подорожував, перейшов цїлу Африку вздовж і поперек, в Загарі і Нубиї полював на льви. Він стріле ць незвичайний. Як місячною ночию король звірів зявив ся перед його пушкою, котрою ще ніколи не схибив, то кождого разу повалив він було льва одніснїньким вистрілом.

*

Гуцульский нарід жие в горах Буковини. Се Русини-Українці. Рослі, дужі мущини з довгим, на плечі спадаючим волосем. Вони здебільшого рубають дерево в лїсах, а як здиблять ся в лїсї з медведем, то йдуть з сокирою на него і в борбі між чоловіком і медведем остає звичайно Гуцул побідником. Хоробрий, відважний народ, що щиро відданий вітчині і понад все любить свободу.

*

Ґраф Гуняді нарукував резервовим офіцирем до армії ґенерала Шфлянцера, котрий провадив тепер військо на Буковині проти Москаля, і просив, щоби йому повірено якесь особливе завдане, завдане, яке булоб рівно небезпечне і подражняюче, гейби польоване на льви у північній Африці. Того самого часу зголосило ся сто Гуцулів до военної служби. Кругом роскішні, хоробрі молодці, гідні такогож самого ватажка. Ґраф Гуняді дістав провід над тими Гуцулами і заразом завдане непокоїти ворога. Сотня рушила в напрямі до Кирлибаби. Вони-ж зачули, що там богато Москалїв, а ті мали богато карабінів і патронів... То, чого Гуцулам якраз бракувало і вони пішли туди, щоб всьо то здобути собі.

Коло Кирлибаби стояло дїйсно богато, богато Москалїв; вони часто висилали патрулї, а ті патрулї складали ся з чотирох мужів під проводом одного підофіцира. І Гуцулам пощастило ся. Зараз першого дня зявило ся пять Москалїв. Оден вистріл з пушки ватажка Гуцулів і російский підофіцир покотив ся мертвий на землю. А чотирох салдатів зловили Гуцули. Відобрали Москалям карабіни і патрони і відіслали їх з великою утїхою поза фронт до головної труни. І Гуцули знову мали щасте. Ще тої самої днини стало ся то саме з трома иньшими патрулями російскими і двацять Гуцулів були заосмотрені добрими російскими карабінами і патронами.

Москалї зауважали, що пропадають їх патрулї і настрашили ся чимало перед загадочним невидимим неприятелем, котрого всюди і нїгде не було. Російске командо зачало трівожити ся. Цїлі компанії і батальони вписилало ся проти Гуцулів Гуняді, але даремно. Гуцули були невидимі, сегодня були вони тут, а завтра там, всюди а все-ж таки нїгде. Шукало ся їх в Кирлибабі, то були вони в Якобенах, а вирнувши Москалї тут, то вилапуоани Гуцули російскі патрулї коло Дорнаватри. Дранаватра, Валепутна, Кирлибаба, Якобени — се необиякі віддалене! І здавало ся, немлов би вони дивним дивом гнали горами та долинами, вони були всюди а все-ж таки не могли їх ніколи спіймати Москалї.

Нашим справляли такі фантастичні прогульки Гуцулів велику втїху. Часом не давали Гуцули тижнями о собі нїчого знати. Наші починали трівожити ся і думали, що хоробра ватага попала ся нарештї Москалям в руки. Але скоро розвіялась всяка журба: від ватажка Гуцулів наспіла вість, що всї стрільцї ще жиють, не бракує жадного, всї мають ся гаразд і працюють далї...

Перед битвою під Кирлибабою знов десь Гуцули позникали. Не було жадної чутки про них і сумували вже за хоробрим ватажком Гуцулів і його сотнею. Велика крівава битва коло Кирлибаби зачала ся а проводирі нетерпеливо очікували вістий. І вісти прийшли! Звіщали, що Гуцули заскочили і здобули трен московський, що Москалї даремно ждуть на довіз муніциї, бо Гуцули висадили в воздух всї вози з муніцією. Прийшли вісти, що хтось нападав на Москалїв на десятьох місцях, що хтось відтяв їх сторожу, що хтось знищив російські телеґрафічні і телефонічні проводи, що хтось непокоїть Москалїв день і ніч. Се все видавало ся загадочним і фантастичним. Що то за військо було? Хто його провадив? Хто дав їм наказ? Нїхто не знав сего, нїхто їх не посилав. А все-ж таки вирінало то військо скрізь, сегодня тут, завтра там і анї наші, анї Москалї не знали, відки то військо вирінути могло так зненацаду. Нїхто не знав, яка сила того війска, нїхто, хто його провадить.

*

Нарештї розвязала ся загадка. Одного дня прийшли два Гуцули верхом до табору; се були стрільцї із сотнї Гунядія. Нїхто їм не давав коний а вони на конях. Сї два Гуцули принесли вісти від ґрафа Гунядія. Звістили, що ґраф Гуняді зі своїми Гуцулами безустанно в погонї за Москалями; вічне непокоене ворога, знищене муніциї, здобуте трену, зруйноване телеґрафічних і телефонічних проводів Москалїв, все то зробили Гуцули. Вчера атакували вони сотню козаків. Девятьдесять козаків повалили ся мертві на полю, одного імили. Здобутих девятьдесять коний козацьких дістало ся девятьдесятьом гуцульским їздцям. Тепер може командо розпоряжати девятьдесятьма мужами гуцульскої кавалериї. Тепер мають вони не лиш карабіни і патрони, але також і конї.

Можна собі представити, яку радість, яке вдоволене і яку гордість викликала ся вістка у головнім таборі. Всї хвалили хоробрих Гуцулів відважного стрільця ґрафа Гунядія.

Як неприміщні осуджують поступоване Москалїв в Галичинї.

Вже сотками лїт старають ся Москалї знищити всяке національне жите Українців. Уживають вони різних способів, аби велика українська нация злила ся з ними в одно велике російське море, щоби так цїлий світ затопити — погубити. Найлїпшим средством до осягненя сеї мети уважають у темнім царстві темноту. І тому то по цїлій роскішній, просторій Україні не найдеш рідних шкіл: ні народних, ні середних, ні висших. А українське слово переслїдують вони як найгірше зло; вони вже настілько зухвалі і безстидні, що заперечують перед світом істноване української мови, мови, якою говорять 30 мілїонів душ.

Вже Шевченко зрозумів віщим духом ту небезпеку, то нещасте, яке грозить нам, Українцям, з боку Москалїв. Він сміло казав їм правду в очи, пятнував їх розбищацку роботу, а своїх земляків будив огненним рідним словом, показував дорогу до свідомости, до нового національного і полїтичного житя. Зато російське правительство дико знущало ся над Шевченком, тяжко карало його. Опісля всї щирі, світлі Українці, котрі словом і дїлом дбали про українську справу, мусїли йти тою терністю дорогою, а недавно пігнали в Сибір Москалї проф. Мих. Грушевського.

І чому воно так? Річ ясна. Як би Україна пробудила ся і стрясла з себе російське ярмо, тоді втратилаб Росия всяке значіне. Просторі українські землї становлять велику частину цїлої Росиї, вони припирають до моря, видають найкращі плоди — збіже і криють в собі великі скарби. Україною прийшла лукава сестриця Росна до значіня, Україною хотїлаб вона світ завоювати.

Більшу частину України Росия нищить, давить і душить ще від часів Богдана Хмельницького, а меньша частина найшла щасливим припадком захист в лоні Габсбурської монархиї, де кожда нация має певне право, може бороти ся о кращу долю, кохати свою штуку, літературу і культуру та полїтично дозрівати. І відси то грозить Росиї страшна небезпека, неминуча загибіль. Відси сіяє світло правди й науки і по той бік кордону і огрівае житє наших закордонних братів. Вплив що до национальної свідомости австрийської України на російську Україну ставав чим раз сильнїйшим. Це зрозуміли Москалї і за всяку цїну хотїли дістати й австрийську Україну у свої руки, щоби цїлковито знищити українство. Правда, підносили ся і між російською суспільностю поважні голоси, що можна лихо ви запобічи в той спосіб, як дасть ся Українцям в Росиї ріжні полекші і сповнить ся їх справедливі домагання. Але загорільці з російської націоналїстичної (чорносотенної) партиї і чути того не хотїли і перли усїма силами до того, щоби розгромити Австрию і завдати смерть українству.

А инші держави знов, як Анґлія і Франция мали нечестиві памірн проти нашої великої союзниці Нїмеччини. Вони злучили ся всї до купи і, найшовши чи не найшовши якоїсь там нїкчемної зачінки, розпочали кровавy світовy війну. Ідуть вони нїби разом, але один перед другим скриває свої задушевні противні цїли. Москаль думає собі: По щасливій війні я з тобою, ненависний Анґлїйче, вже зведу рахунки. А хитрий Анґлїєць гадає собі: По війні я і з тобою, Кацапе, опораю ся. Але бідні ошукані ошуканці, скоро прийде час гіркого розчарованя для вас

Що Москва йде на згубу України, свідчить теперішна московська господарка в Галичинї. Про ту варварську господарку заговорили чужі, непрімішні люди між иншим і у великій часописи „Journal de Génève“. Ся часопись не конче строго відносить ся до наших ворогів, бо виходить у французскій Швайцариї, але все-ж таки не позбула ся вона почутя справедливости й остро засуджує варварське поступоване Москалїв в Галичинї, а головно їх шалене московщене в краях, які їм ще зовсїм не належать.

Про се пише „Journal de Génève“ ось як: „Без огляду на критику таки самих російських ґазет розпочала московська управа в Галичинї під вплівом націоналїстичної і клерикальної партиї таку полїтику, яка конче мусить допровадити до найпоганїйших наслїдків. Східну Галичину, де живуть чотири мілїони Українців і півтора мілїона Поляків і Жидів, віддано московським чорносотенцям на ласку і неласку, котрі господарять сегодня там, як їм самим забагче ся. Ґенеральний ґубернатор ґраф Бобринский оголосив в Галичинї такі розпорядки:

Всї українські часописи не сміють більше виходити. Всї українські бібліотеки мають бути замкнені, а всї економічні товариства і товариства інтелїґенциї розвязуеть ся, між тими і „Просьвіту“, яка числить 150.000 членів і отримувала 3000 бібліотек та 1000 щадниць.

Університет і всї школи замкнено, поки професорі і учителї не навчать ся по московськи. Розпорядком з 30. вересня 1914 приказано, щоби всї українські книги зносити до бюр полїцийних, де мають їх нищити. В противним разї відсидять винні 3 місяці в тюрмі або заплатять 3000 рублів кари. Переписка в українській мові з урядами, ба навіть між приватними заборонена.

Дальше прислало російське правительство 20.000 московських урядників до Галичини, котрі мали би урядувати в краю, якого мови вони не знають хоч від біди. Чорносотенець посол Чигачов зажадав в Думі, щоби правительство вислало до

Галичини 300.000 московських переселенців. Самі московські часописи засуджували таку господарку такі пляни і назвали їх нїкчемними і божевільними, але правительство не зважає на се й далї робить своє“.

Воєнний перегляд.

Минувшого тижня робили вороги на ріжних місцях сильні але невдачні заходи, щоби пробити або віднерти наші ряди.

В Карпатах

пробували Москалї підчас снїжниці крадьки напасти нечайно на наше військо. Наші вдавали, що не бачать їх, аж підійшли так близько, що наші канони й машинові карабіни скосили їх наче траву. Тут борють ся разом з нашими і нїмецкі вийськ., які держать ся гарно, хоч непривиклі воювати в горах, де то снїги то дощі, то мраки то морози і завзятий та впертий воріг страшно докучають нашим і нїмецким воякам-героям, які поборюють все те лихо на пречуд славно.

Коло Станиславова

зібрали Москалї велику силу війська, з якою боролн ся наші жваві полки завзято весь час.

Коло Перемишля

спокій, хиба що російські лїтаки кидали на місто бомби, які однак не зробили майже нїякої шкоди.

І в західній Галичинї

нападав воріг на наших, але всюди надармо.

У Польщі

Москалї сперли ся по великім погромі, якого дізнали на Мазурах, і нападали на нїмецке військо, однак безуспішно, крім міста Прашниша, відки Нїмцї уступили троха перед великою силою, щоби не наражати своє військо на можливі великі страти, як се роблять Москалї.

І на західнім полї битви, себто

у Франциї

заходили ся вороги то тут то там проти Нїмців, які їх не тільки видперли, але й здобули споре число бранців, канон і машинових карабінів, а надто ще відобрали Французам важну гору коло міста Аррасу, за котре веде ся вже довго завзята борба.

Цїкаві ще дві пригоди, які лучили ся Французам. Пяні моряки повезли корабель з амуніцією замість до пристани коло Нюпорту до Остенде, де его затопили Нїмцї. А друга пригода така, що Французи стрїляли на полонених Французів, бо гадали, що то нїмецке військо. Так упало трупом 38 Французів від французских куль.

З турецкого поля битви

замітне те, що французкі і анґлїйські кораблї остріловали день-у-день фортецї, які стоять на сторожі морської вузини т. зв. Дарданелїв, що провадить до Царгороду, столицї турецкого цїсаря-султана. Фортецї мало що ушкоджені, за то ворожі кораблї мали страту від канон, що з фортець боронили Дарданелїв.

Зібравши воєнні події минулого тижня разом, виходить, що вороги наші, Нїмеччини і Туреччини заходили ся безуспішно, ба що ми і наші союзники не тільки відперли ворожі заходи, але й зробили неодин крок вперед.

Нова бранка.

Проти мілїонів війська російського мусить і наша держава поставити як найбільшу силу. Тому прийшла черча ставляти ся до бранки і на тих, що мають 38 аж до 42 роки а доси з якої небудь причини не служили при війську. Всї отсї мущини мають ставити ся до бранки почавши від 6. цьвітня аж до 6. мая с. р. там, де вони тепер пробувають, хиба що там прийшли лиш на кілька днїв. До сеї бранки не мають ставити ся ті, що вже тепер служать як небудь при війську, хоч би без збруї, відтак лїкарі, пенсіоновані вояки і державні пенсіонїсти, що колись служили при війську, далї ті, що задля якоїсь хиби дістали абшит чи увільнене від краєвого ополченя, дальше всї підчас обовязку ополченя супровітовані як нездібні до збруї а на остаток ті, що без руки або без ноги, що слїпі на обі очї, глухонїмі або зійшли з розуму.

Хто перебуває тепер поза рідним селом чи містом, має зголосити ся найдальше до 20. с. м. в громадї, де він тепер є.

Коли і куди асентеровані при сїй бранцї мають нарокувати, се буде оповіщене пізнїйше.

Ось так то прийде ся і старшим людям кидати рідну хату, жінку і дїти. Тяжка доля з ворожої волї, але неминуча, бо мусимо бороти ся як раз за батьківську землю, на якій під рідною стріхою живе наша родина, а яку нам хоче забрати лютий воріг...

Поміч для Буковини.

Цїсар заповів у відручнім письмі до президента міністрів, всяку можливу поміч краям Буковинї і Галичинї, які потерпіли великі шкоди від московського наїзду. Сю поміч подавати ме правительство кождій частинї сих країв, яка буде визволена від ворога. Найпильнїйшу поміч голодуючим подає ся вже, а всї инші шкоди, які хто потерпів, має ся списувати й оцїнювати. Сю роботу переводити ме на Буковинї президент краю, ґраф Меран. Цїла Буковина знає, що ся преважна справа в добрих, щирих і совістних руках. Але президент не може бути всюди сам, оглянути, списати і оцїнити шкоду особисто. Сю роботу виконувати муть урядники і другі люди. Тому може не все і не всюди буде як слїд, може дещо не доцїнять а дещо перецїнять. Аби йшло все по правдї, треба щоби всї сумлїнні люди пильнували сю роботу і, як де найде ся яка несправедливість чи кривда, щоби звертали на неї увагу тих, що будуть сю роботу робити, А коли-б се не помогло і не направило лиха, то най напишуть до самого президента краю або й до наших послів на адресу голови Союза послів Буковини, п. Николая Василька у Відни (Wien I, Gluckgasse 1, Hotel Dungl) а наші посли зроблять, що треба. Так само поручаємо нашим людем удавати ся в справі поживи і наїня до президента буковинської ради культури, п. Стефановича, з яким умовили наші посли все, як слїд.

Утеча полопепого канонера.

„Fremdenblatt“ і „Neues Wiener Tagblatt“ з дня 1. марта с. р., оповіщаючи пригоди полоненого канонера Українця, явно і виразно признають, що жовнїри Українцї не йдуть Москалям на вудку а остають вірні свому цїсареви в кождому положеню житя. Пишуть вони так:

Як мало успіху мали Москалї з поширеня капанства між австрийськими жовнїрами Українцями, як мало вони осягнули вабленем і ласкавим поведенем з полоненими вояками Українцями, пехай покаже історія утечі канонера Петра Бритрюха, котрий служить при 32. полку полевої артилериї.

Ночию в жовтни напали козаки недалеко від Старого Самбора на віддїл канонера Бритрюха, Українця, а заразом обстрілювала його російська артилерия. Дві кулї з шрапнелї ранили його в ногу і він послїдними силами старав ся дістати ся на безпечне місце. Але ніч була темна, він заблудив і скоро опинив ся між козаками, котрі його і двацятьох инших взяли в полон. Козаки загадали на місци розправити ся з полоненими і їх всїх застрілити. Бритрюх відповів їм, що вони всї так само жовнїри як і Москалї, і що нема такого военного звичаю убивати полонених. Козаки відвели їх до Старого Самбора, де канонера сейчас зачав переслухувати російський офіцир. Цей обіцяв Бритрюхови 400 корон і запевняв його, що пустить його до дому, як скаже правду. Але бравий Українець не давав порядної відповіди на звичайні питаня про силу нашого війська. Нарештї сказав офіцир, що Москалї і так будуть на весні у Відни (та най саракі пилують ся, бо весна вже за плечима! — Ред.) Потому заперли полонених в однім домі під острим надзором.

Дві недїли перебував там канонер Бритрюх, де йому витягнули обі кулї з ноги і обходили його та поводили ся з ним досить добре. Потім прийшли вони до Стрия, де заставляли полонених до роботи при будові окріплень. Сї роботи тревали щось три тижні. Потім мусїли вони на лївїї Стрий—Львів пересовувати шини для ширших російських ваґонів, а нарештї робили вони у Львові на двірци. Там приміщено полонених у трох домах близко головного двірця, де вони спали на голій землї. Варта не була надто остра. Наших жовнїрів відпроваджала до і від роботи російська сторожа, але Бритрюхови давали волю, так що він міг навіть віддалювати ся на хвилинку. З Бритрюхом і иньшими полоненими Галичанами поводили ся Москалї і у Львові добре. Він мусїв зато перед дозорцями виспівувати і гопака витинати. Його не нагоняли до роботи, щоби він був свіжий вечером, аби міг забавляти російських салдатів.

І тому що не дуже надзирали їх, постановив собі Бритрюх при найблизшій нагоді утечи. І така нагода лучила ся скоро. При поворотї з роботи драпнув Бритрюх і біг цїлу ніч кілько мога, поки не прийшов другого дня до Миколаева. Там роздобув він собі цивільну одежу. Один чоловік справив його на безпечну дорогу, щоби не здибати ся з Москалями. До Стрия добив ся він щасливо. Відти ставала дорога чим раз небезпечнїйшою. Часто стрічав Бритрюх російські віддїли і бував у вічній небезпеці. На щасте лиш раз його докладно стали випитувати. Питали ся його, чому він як молодий чоловік не служить при війску. Наш канонер викручував ся, що в него, мовляв, зломана нога, а Москалї вірили і пускали його. Нарештї добив ся він до одного села, де його наші вояки задержали і відвели до найблизшої команди, де його радісно привитали наші. Хоробрість і вірність канонера, котрий першу нагоду використав, щоби чим душ поспішити до свого прапора, нагородила військова управа щедро.

НОВИНКИ.

Доносять з Одеси, що в полудневій Росиї, на Україні, видно скрізь слїди загальної ворохобнї. Через безробіте і загальну дорожнечу нужда біднїйшого населеня краю не має. Денно відбувають ся бунти, хоч поліція безпощадно здавлює їх. Шпіґунство знову дійшло до великого розцвіту. І не тільки зпоміж робітників, але також зпомежи горожанських кругів арештують денно богато людий, котрих висилають без всякого переслуханя на Сибір. Знатних горожан, котрих підозрівають о співучасти в революцийній роботї, засуджують на каторгу.

Урльопи для веснянних робіт. Офіціяльно подає ся до відома: Щоби скоро і всюди опорити ся з веснянними роботами, оголошує військова управа, що тим вояком хліборобам, котрі тепер належать до військових формацій поза фронтом, до резерви та до віддїлів і інституцій реконвалесцентів, удїляти муть урльопи, настільки дозволять на се військові інтереси. Такі урльопи можуть тревати найдовше 14 днїв, а просити о таку відпустку можна устно у своїй команді або рідня вояка може подати таку просьбу через староство. При удїленю таких урльопів заглядняти ме ся в першій мірі самостійних господарів, потім свояків самостійних господарів, на вінци вільних робітників. Урльопника дістають особні посьідки і можуть їхати безплатно зелїзницею. Хто по скінченю урльопу не нарукував би знов, того карати муть строго. Підчас урльопу наглядати муть урльопників уряди громадські і полїтичні чи вони дїйсно працюють на поли. Як и каже ся, що урльопники не прайюють на поли, тогди віддїшле ся їх назад до команди і покарає ся строго.

Звірства, яких допустили ся Москалї на Буковинї годї описати! Коло Серету, пише „Neues Wiener Tagblatt“, били Москалї православних панотців, привязували їх до дерев і перед очима нещасних жертв знасилювали їх жінок. В Сторожинци замордували Москалї найбогатшого горожанина Целермаєра в плюгавий спосіб. В ночи 14-го лютого взяли його Москалї з ліжка і заперли. Другого дня дав він своїй жінці знати, щоби вона йому прислала кави і щоби не бояла ся, бо непорозуміне скоро вияснить ся. Зараз потім підвели його чотири салдати, очевидно на висший розказ, і повісили. Мотуз урвав ся, нещасний ступив ще кілька кроків, але кати звалили його на землю і зарізали. Опісля викололи трупови очи і здерли з него одежу. Голий труп лежав в снїгу. В Яблоницї запалили Москалї хату і заборонили ратувати щось в неї. Нещасний властитель вийшов з вогню два коци, щоби не замерзнути. Зато Москалї розпяли його на хрест і поставили коло него варту, поки бідолаха не сконав. В Чернівцях грабили найдужче в шидівській дїльницї, в порожних офіцирських помешканях і коло публичного городу, де жило богато урядників.

Боканча здурів! Росийский бурмістр Чернівців Боканча дістав, як доносить букарештеньска ґазета „Universul“, при відході Москалїв напад божевіля. Его відставлено до санаториї в Одесї.

Головна Українська Національна Рада в Америцї. На 8. грудня м. р. відбули ся в Філядельфії під проводом епископа Сотера Ортиньского величаві збори, в яких взяло участь поверх 400 делеґатів із всїх закутків Америки. Ухвалили підмогати всїма силами своїх братів в старім краю в борбі з катом України — Москалем, висказано в резолюції льояльність і преданність Австриї і запротестовано заразом проти росийских насильств над Українцями. Заразом звернула ся Головна Нац. Рада до австрийского амбасадора в Вашинґтонї і просила его передати вірнопіданчу заяву американських Українців до стіп Найвищого Трону.

Становище Румунії? Дописуватель одної французскої ґазети доносить з Нїму, що румуньский нарід з дня на день набирає більше переконання, що не буде війни з Австриєю. Приятелї Росиї Таке Йонеску і Філіпеску знов говорять виправдї, що до такої війни прийде, але на питане: коли? — мовчать. Се перший раз за час цїлої війни, що французска ґазета признає невдачу всяких заходів склонити Румунію на сторону Росиї і тридержавного союза.

Атентат в Софії доводить до чимрав цїкавійших відкрить. Болгарскій пресї заборонено писати про подробиці слїдства, та про то з певних жерел дістали деякі румуньскі часописи вісти, що атентат був вимірений російскою рукою проти болгарского президента міністрів Радославова. В звязи з атентатом арештовано богато росийских, сербских і грецких горожан. Одна високо поставлена особа в Софії заявила, що атентат в Софії готов тим стати для Балкану, чим атентат в Сараєві для Европи. В Болгарії і Греції слїдно великі військові приготовання під позором маневрів.

Як охоронити себе перед пошестями в сім роцї? За кождою і в кождою війною приходять до всего нещастя ще й всїлякі пошести, від яких майже годї оборонити ся. Але все треба уживати всяких способів, щобі ті пошести не приймали великих розмірів. Найбільше сприяють пошестям теплі пори року, де всяка комашня розносить заразники а найбільше муха. Як собі дати раду, весна й лїто вже перед носом, а мільярдами сих сотворінь? Наш мужик подумає собі: „Що такого така мушка може зробити?“ А така мушка розносить смерть поміж люди, розносить заразники всїх заразливих слабостий і пошестий. Тому подумати-б вже завчасу, якби то звести борбу з сею небезпекою, вїм вона збільшить ся. Муха страшно плодить ся і тому треба вже з початку весни нищити еї. Та чим еї нищити? Всякі крамарскі способи проти мух показали ся за слабими. Ми нераз бачимо, що муха нераз замочить крила в „трілї“ і лазять по столї або вирве ся з липкого паперу і полетить дальше. Чи не вживати-б нам випробованого вже дїдами способу і виварювати клей з того галапасного зїлля, що росте по дубах і иньших деревах, омелою звуть то в нас на Буковинї. Ще й тепер дехто варить очелу, або ягоди в неї, намащує прутчики з лози нею, привязує ті прутчики де у садї, насипле сїмя, зерна або крашок з хлїба і ловить так птахи. Тим успішнїйше можна такими прутчиками ловити мухи і нищити тим способом найнебезпечнїйших розсадників всяких пошестий. А омели в нас по селах подостатком і шибеникіз-хлопців не треба аж підмовляти, аби вони лазили по деревах і збирали омелу. Лише треба би зробити се завчасу.

Визвольна хвиля.

(Конець).

На жаль бідний запізнив ся і так неодин з тих кацапів запізнив ся. Вони не знали, що правительство порожне, що ґубернатор і его шайка ще в ночи утїкли. Та де-ж вони сподївали ся, що покровителї їх покинуть; розчароване було слїдне на їх лицях. Вони недовірчиво допитували ся салдата а він твердив, що всї ще є, лише десь вийшли.

Кацапи забрали ся і Гуцули розійшли ся.

За річку втечемо а ваші туди не дістануть ся, казав салдат у росийськім склепу до кацапів, що там зібрали ся на раду.

Там ми безпечні, туди не пустимо австрийське військо. Всї панки похитували головами, які вони певні були ще вчера. Ще вчера їх запевняли, що нема чого бояти ся. І сегодня ще нїби безпечно жили в надії, що ґубернатор і прочі у Чернівцях. Они їх заберуть з собою, не кинуть своїх вірних слуґ...

— Нема чого бояти ся, а то вже так всї затрівожили ся, казав завідатель склепу, їх одномишленник.

Але на жаль їхня трівога інстинктовно росла. Видно було, як їхали по містї з улиці на улицю і в сторону правительства. Таки щось їм не давало спокою. Над вечер все притихло. Наче велика желїзна рука придавила весь той несупокійний рух. Всюди так тихо. Розлїплювали оповістки і вся маса людий збирала ся у рїжні ґуртки коло дрібно задрукованого паперу. Люди читали, тихо перешіптували ся і все спішило до дому. Всї улиці наче хтось вимів. О 6 вечером було місто зовсїм порожне, наче мертве.

Поволи і тихо посували ся великі брунатні тїни туди в долину поза Прут. В містї було темно, нїгде світла. Лиш чути було глухий ґуркіт і ґупіт і знов тихо. Сеї темної ночи стало ся щось незвичайного. Дуже рано було місто повне людий. Нїгде нї одного Москаля. Так тихо і нїби все місто через ніч змінило ся — стало ширше і більше і не те, що було ще вчера. Всї ті маси гойдались наче велика вода, але стояла на місци. Всї дивили ся туди у сторону, де були російські окопи.

Відти мали прийти синяво-сиві хмаринки. Всї ті люди ждали терпеливо. В ту пору переходила послїдна козацька патруля Прут і запалила за собою міст. В полудне показали ся ті довго ожидані хмаринки. Маси проступили ся і поволи йшло — наше військо. Сльози перли ся до очий а уста застивали. Се була велика хвиля, хвиля, яку чоловік рідко переживає. Душа зносилась в молитві. Ті незнакомі жовнїри, які вони були всїм близькі, як всї рідні. Наче воздух став иньший і легший і все могло дихати.

— Ми ще живемо, ще живемо, казав смаглявий офіцер і усьміхав ся до всїх.

— Нас є ще дуже богато — казав другий і витав людий рукою.

Люди до вечера ждали — ждали і витали наших, що несли з собою свободу і вільне жите, визволене з московського ярма.

С. Г.

Оповістки.

До „Бук. прав. Календаря“ просимо прислати нам пригожі статї і повістки, розвідки і т. п. За приняті працї буде плата. Але просимо спішити ся, бо час короткий. Що не помістимо в календари, надрукуємо в нашій ґазетї.

Православний Молитвенник в церковній і українській мові вийде сими днями. Ціна 10 сотиків. Замовляти можна в нашій Редакції.

Буковиньский православний календар на рік 1915 заходом тов. „Руска Бесіда“ в Чернівцях вийде небавом у Відни. Ціна 20 сотиків, з пересилкою 25 сотиків. Замовляти у нашій редакції.

До шпиталїв, таборів, каварень і реставраций, де пробувають Українці, висилати будемо нашу ґазету, скоро тільки дістанемо докладну адресу дотичного шпиталю, табору, каварнї чи реставрациї, що сим просимо.

Народну Канцелярию для буковиньских Українців отворив Союз українських послів на Буковинї у Відни (III., Rennweg 94, Tür 14), куди треба звернути ся у всїх справах від 11-ої до 12-ої години особисто або писемно.

Буковиньских Українців просимо подати нашій редакції свої точні адреси в своїм власнім інтересї, бо по першім будемо їм посилати нашу ґазету, а по другім зможемо посередничити у вишукуваню загублених осіб і т. п.

Провідник по Відни.

Міністерства:

Міністерство внутрішних справ — I. Wipplingerstrasse 7 і I. Judenplatz 2.
Міністерство просьвіти — I. Minoritenplatz 5.
Міністерство торговлї — I. Postgasse 8.
Міністерство зелїзниць — I. Elisabethstrasse 9 і I. Nibelungengasse 4.
Міністерство війни — I. Stubenring 1.
Міністерство краєвої оборони — I. Babenbergstrasse 5 і I. Nibelungengasse 10.
Секция маринарки мін. війни — III. Marxergasse 2.
Міністерство рільництва — I. Liebiggasse 5.
Міністерство публичних робіт — IX. Porzellangasse 33.
Міністерство скарбу — I. Himmelpfortgasse 6—8.
Спільне міністерство скарбу — I. Johannesgasse 5.
Міністерство судівництва — I. Schillerplatz 4.
Міністерство заграничних справ — I. Ballhausplatz 2.
Міністерство „для Галичини“ — III. Rennweg 1.
Президия Ради Міністрів — I. Herrengasse 7.

Банки та фінансові інституції:

Бук. Банк Краєвий — I. Schottengasse 6—8.
Бук. Каса ощадности — I. Schottengasse 6—8.

Запомогові комітети:

Український запомоговий комітет містить ся в VII. Bez. Langegasse 5, парт. дв. 6. — **Міська централя для збігців** — II. Zirkusgasse 5, **а бюро для виплати датків на харч** — Prater-Venedigsaal. — **Централя для вишуканя збігців (Zentrale für Vermisste)** — Zirkusgasse 5. — **Зголошеня родин резервістів о підмоги державні** Industriehaus, III. Neumarkt 12. — **Запомоги для жінок резервістів** удїляє ся — II. Zirkusgasse 5.

Українські інституції:

Буковиньска Народна Канцелярия тай **Редакция і Адміністрация „Буковини“** — Wien, IX. Währingerstrasse 20 (на подвірю, на лїво).

Українська Національна Рада, Редакция і адміністрация „Дїла“, „Свободи“ і **„Ukr. Korrespondenzblatt“, Читальня „Просьвіти“, Народний Комітет, „Просьвіта“, „Сїльский Господар“** — Wien, VIII. Zeltgasse 3—5, Mezzanin. — **„Союз визволеня України“, Редакция** „Вістника Союза В. У.“ та „Ukrain. Nachrichten“ — Wien, VIII. Josefstädterstrasse 79, II. сходи, ч. дв. 19. II. пов. — тамже: **„Українська боева управа“. „Ukrainische Rundschau“,** Редакция і Адміністрация XVIII., Gersthoferstrasse 68.

Тов. „Дністер“ при ул. Langegasse 5, дв. 6, що четверга між 4—5 год. по пол.

Дирекция „Карпатиї“ в бюрах товариства Universale, Wien, I. Schottenring.

Жіночий комітет для опіки над раненими укр. жовнїрами — I. Wollzeile 25, I п.

Українська ґімназия — III. Radetzkystrasse 2.

Українська семинария і народна школа — VIII. Albertgasse 20.

За редакцию відповідає: Володимир Федорович.

З друкарнї І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.

Число 6. Відень, дня 13. марта 1915. Рік 1915.

„БУКОВИНА“
виходить поки що кождої суботи.

Редакция і Адміністрация:
IX. Währingerstr. 20
(на подвірю, на лїво).

Поодинокі числа по 10 сот.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковинї“.

„BUKOWENA“
Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- und Landtagsabgeordneten der Bukowina.

Redaktion u. Administratio n:
IX. Währingerstr. 20
:: (Im Hofe links) ::
versendet an Militär-Spitäle und -Lager unentgeltlich

Einzelnummer 10 h.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

Воєнний перегляд.

На сході.

Минулий тиждень війни проминув серед плюти, дощів і снїжниць а відтак гострих вітрів і морозів. Та падав не тільки снїг і дощ, але й ворожі бомби і ґранати, свистали не лише вітри, але й кулї тай шрапнелї, а під покришкою мраки-хмари та снїгової хуртовини підкрадали ся росийські війська до наших постерунків. В мокрих ровах та засипаних снїгами дебрах, в болотї по колїна та в снїгах по груди, оттак то бороли ся наші й нїмецькі війська минулого тижня проти напасного, завзятого ворога на верхах Карпатів і на долах Прута, Днїстра, Сяну і Висли. Усюди Москалї робили безнастанно всякі заходи, щоби дібрати ся до наших позиций, занятих. А де московське військо увявало і знеохочувало ся, там старші підганяли їх нагайками, ба й кульками. Оттак то підбігали Москалї аж тричи під одну гору і встелили еї обіче цїлими лавами своїх трупів, а гори таки не взяли. І не тільки тут а на цїлім 500-кільометровім фронтї від Прусів аж на Буковину усї ворожі заходи розбивали ся о безприкладну хоробрість і витревалість наших і нїмецьких жвавих борців-жовнїрів, що забрали Москалям крім деяких місць за сїм день поверх сїмтисяч бранців.

Під Чернівцями поздовж Прута бували лише незначні перепалки, при чім наші полонили немало московських патруль, що старали ся вивідати про наше військо.

На заході.

І тут, у Франциї і в Альзациї втратили вороги не одну позицию й зо тисячу війська, що попали в руки Нїмців.

Сего тижня покінчила ся тут остаточно величезна борба, яка кипіла безнастанно двацять днїв і двацять ночий. Сю битву розпочали були Французи ще 17. лютого на те, аби дати полекшу притисненим на Мазурах у кут Москалям. Тому Французи зібрали шість корпусів війська і пускали з тяжких канон по стотисяч набоїв на добу проти двох слабих дивізий нїмецьких. Такою то силою у шестеро більшого як нїмецька заходили ся Французи пробити на фронтї 8 кільометрів нїмецькі ряди. Однак всї страшні їх зусиля не довели до цїли; 35 офіцирів і 2450 неранених Французів попало в нїмецький полон а яких сорок і пять тисяч було ранених і убитих. Правда і Нїмцї мали великі страти, але хоч ненадармо, бо стоять тут сильнїйше як колинебудь. Французи тямити муть довго ґенерала Айнема, що тут їх побив, як Москалїв Гїнденбурґ...

На полудни

йшла день у день стрілянина анґлїйських і французьких кораблїв на турецькі укріплення Дарданелїв, морської вузини, що провадить до Царгороду. Шкода по турецькім боцї незначна, за те більша з боку напасників. Анґлїйцї висадили були вже на-

вість своє військо з кораблїв на беріг, але турецькі вояки нагнали їх баґнетами назад у кораблї.

Оттак минув знов тиждень війни для нас і наших союзників — Нїмцїв і Турків — щасливо помимо гидкої негоди і невпинних нападів ворогів. Із вдячним серцем приймаємо проте велику похвалу, яку висказала военна команда нашим жвавим військам за їх надлюдські дїла серед величезних трудів.

Огляд полїтичний.

Америка проти Японії.

Росийські ґазети доносять з столицї Хіни Пекіну: Америка дала знати хінському правительству, що вона безусловно буде боронити ненарушимости Хін. Америка признає японські інтереси в Хінах, але японські домаганя означають нарушене свободи Хін. Можливо, що між Америкою а Японїєю може прийти до поважних непорозумінь. В Тїенсінї побили тяжко Хінцї японських купців. Президент хінської республики Юаншикай скликав проти волї деяких партий і осіб заступників провінций на нараду в справі як найскоршого переведеня реформ.

Анґлії не веде ся.

Анґлія напружила всї свої сили, щоби привернути непримішні держави на свою сторону. Знаючи, що справа Дарданелїв болюче місце всїх держав, почала вона острілювати Дарданелї. „Хочете йти зі мною, то й вам дещо дістане ся, а нї, то я візьму сама!“ І вже думала зловити Грецию на сю вудку, мінїстер заграничних справ Венїзелос згодив ся був вже на анґлїйські обіцянки, але воля короля перемогла. Грецка армія не приготована до війни. Як би Греция кинула ся, то мала би зараз Болгарию у плечах і анґлїйські обіцянки готові остати обіцянками, а Греция готова стратити ту частину Македонії, яку здобула у балканській війні. Венїзелос уступив а Греция не мішає ся й далї до війни. А Анґлїйцї завчасу затирали руки. Так само не веде ся Анґлії і з иншими невтральними державами.

Замах на грецкого короля.

Не лиш Москалї, але й Анґлїйцї і Французи переняли росийський спосіб бомбами давати непримішним державам до пізнаня, щоби переходили на їх сторону. По атентатї в Софії, відкрито і в Греції приготований замах на грецкого короля Константина. Атенські ґазети виповідають, що перед кількома днями замітила сторожа, що якийсь чужий чоловік крутив ся потаємно перед королївською палатою. Чужинець, що назвав себе Атанасом, розпитував ся головно, через котру браму виходить король з замку. Сего підозрілого чужинця арештовано. При ревізиї в его помешканю найдено в него дві тисячі драхмів в золотї і багато французских та анґлїйських листів. Полїция ствердила, що Атанас є провідником великої шайки і мав замір виконати замах на короля. По листах з Франциї і Анґлії, які в него забрано, не виключено, що замах приготований потрійним порозумінем, бо як навіть з послїдної коронної ради видно, король противник війни.

В Португалії великий нелад,

можлива й революция ізза незгоди між рядом а військом та задля нуртовань прогнаного короля, що сидить у Анґлії і рад би втягнути Португалію до війни, аби повернути назад до краю.

В розмові з полковником Фішером.

При першій інвазиї Москалїв доказувала наша краєва оборона, яка складала ся з жандармів і їм придїлених ополченців, скарбової сторожи і лїсничих і стояла під командою полковника Фішера, чуда. Малі віддїли відбивали успішно Москалїв, здержували довгий час московску перевагу, прогнали вкінци Москалїв з Чернівців і здержували під Чернівцями через пару тижнїв успішно ворогів, аж доки не пізнали, що не зможуть дальше устояти десятикратній московскій силї і завчасу відтягнули ся добровільно.

Редактор нїмецкої ґазети „Zeit“ мав нагоду розмовити ся з полковником Фішером, який перебував якийсь час у Відни і що лише перед кількома днями виїхав на Буковину.

Полковник Фішер оповідаючи докладно, як то наші браві ополченцї здержували Москалїв над рікою Серетом, говорить і про борбу під Чернівцями.

„Від 22. жовтня держали ми місто аж до 27. падолиста, перед сим здусили переважні сили Москалїв наше крило, так що ми мусїли добровільно опустити знов місто, инакше могли нас Москалї замкнути.

Подивляти треба, як хорошо держало себе населене міста підчас острілюваня. Люди були спокійні і повні надії і кпили собі з Москалїв, що ті так зле стріляють. Росийська артилерія дїйсно не зробила нїякої шкоди. В борбі під Чернівцями знищили ми Москалям девять гармат. Які були ріжницї сил під Чернівцями, і як наші ландштурмісти бороли ся по геройски показує от сей образець: 130 ландштурмістів держало ся проти шість росийских гармат і півтора реґименту інфантерії. Щоби відвернути вогонь артилерії, збудували вони становище для гармат і поставили бочку від капусти в середину. Москалї, як узріли таку гармату, то стріляли на ню мов несамовиті.

Ополченцї і зібрані сили для оборони краю, жандарми, сторожа скарбова і лїсничі бороли ся з такою хоробрістю, що розбили цїлий реґімент козаків. Москалї острілювали нас з фронту і не могли нїчого вдїяти. Дуже рідко нападали вони на наше становище, що виносило 82 кільометри, але ї напади змусили нас опустити Чернівцї. В тих борбах полонили ми 370 Москалїв. Полонені московські ополченцї тїшили ся, що дістали ся до нас. В кишени одного козака з Курско-Мадокского реґименту найшов ся великий годинник, який він видко хотїв

принести до дому як памятку з війни. Полонені мали впрочім коло себе багато зрабованих річий.

Москалї обіцяли, що як наші війска не будуть переходити за Серет, то вони не будуть нападати на наші становища. В противнім разї загрозили поспалювати всї села над Серетом. Я їм відповів: „Я борю ся з Богом за цїсаря, державу й вітчину і полишаю ворогови, щоби він робив, що сам хоче. Я буду знов робити, що я хочу!“ Москалї в слїд за сим спалили дїйсно кілька домів над Серетом.

І як ми заняли Чернівцї прислав менї комендант росийских військ Арютїнов карточку писану олівцем: Завізване, опустити до другого дня, 8. години рано Чернівцї.“ На тій самій карточцї відписав я ему, що менї шкода часу запускати ся з ним в такі пересправи. Того дня почали Москалї обстрілювати Чернівцї.

Страти Москалїв під Чернівцями були в порівнаню досить великі. Як ми могли в випорожнених черновецких шпиталях сконстатувати, лежало там 900 ранених. Крім 360 полоненых стратили Москалї на 22. жовтня 300 до 400 убитими.

Страшна шпигунська система, яка панувала на Буковинї, утруднювала дуже наше положене. Одначе треба зазначити, що переважаюча більшість шпигунів, се люди спроваджені з Росиї а не місцеві Буковинцї. Що Москалї того шпигунського матеріялу нашварцували, се просто встид і ганьба.

Бабство і хлопчики та дївчатка, самі підростки, стояли в службї росийської шпіонажі. В публичних льокалях, реставрациях, каварнях і инших приходили пишно вбрані панї, впихали ся в товариство і підслухували всї розмови. А що в малих містах, як Чернівцї, люди себе взаїмно знають і зараз впадає, як прийде хто чужий, то зараз відкрито в таких „кібіцах“ шпігунів. І дїтий, що підслухували і стежили з подїями, перелапано як шпигунів. Такі шпигуни йшли сейчас в безпечне місце. Тратити чужих шпигунів, ми не тратили. Людий, що разом з Москалями хотїли наситити ся чужим добром, передано полевим судам. Росийські патрулї перебирали ся тодї вже в австрийські мундури.

Мої вояки бороли ся скрізь по геройськи і з найбільшою відвагою. Оден вахмайстер жандармерії пішов з малим віддїлом у ворожі становища і подавав відти письменно все вісти, як за сильний воріг і де стоїть. Москалї все наступали на пяти сему віддїлови, але прото вдало ся всїм по чотиротижневім побутї в поблизькости неприятеля вернути назад у наші становища. Таких геройських дїл було багато. Висадити в воздух перехід, перетяти телеґрафічну лїнїю за плечима неприятеля се щоденні дїла поодиноких віддїлів.

Тому що ми з початку не мали артилерії, мусїли ми дурити Москалїв, що маємо гармати. Я позбирав всї моздїри з церков, з яких стріляє ся на параду і стріляв. На се поставила ся проти нас цїла бриґада до бою. Рішаючої борби мусїли ми тому, що нас була горстка, оминати.

У всїх борбах відзначили ся також ромунські леґіонери і українські Гуцулські Стрільцї, які завзято і хоробро держали ся і багато причинили ся до успіхів.

Загально треба подякувати оборонї краю, що населене на північ ріки Серету зібрало все з поля а навіть засїяло озимину. Та населене оказало ся вдячним і воякам і йшло їм все на руку. Бідні мужики приносили подарунки жовнїрам і кілько можна було давали їм дещо для покріпленя і провіянту.

З похвалою треба піднести неустанну працю полїтичних властий, які все спомагали так військо як і оборону краю.

Ґраф Меран і его заступник ґраф Ецдорф були нераз при особистих розвідуваних в небезпеці. Управа почти і еї урядники зробили також дуже багато. Серед шрапнель робив надкомісар Фішер з своїми монтерами над телефонічним полученем. Про желїзничий рух дбав совісно надінспектор Рислер.

Санїтарна опіка була скрізь добра. В полевих шпиталях в Кимполюнґу і Дорна-Ватрі сповняли з пожертвованем свое тяжке заняте. Хоч температура була низше 20 а й 22 степенї, замерзло з людий дуже мало.

Гуманні острокінчасті московські кулї, яких переважно уживали Москалї, легко ранили людий.

Браві вояки краєвої оборони чез 4 місяцї здержували ворожі сили і аж перед далеко сильнїйшими ворожими силами мусїли вони відтягнути ся. Впрочім ще й сегодня стоять сили краєвої оборони в завзятій борбі на карпатськім фронтї. Сили жандармериї були то, що з кінцем сїчня бороли ся так сьвітло під Якобенами.

Его Величество цїсар приймив мене ласкаво при моїм приходї до Відня — я мусїв тут з огляду на те, що скалічив собі раме, як упав з коня і через серцеву недугу піддати ся лїкарській опіці — на авдиенцию і казав собі в розмові, яка тревала три чверти години, здати справу з битв на Буковинї. Його Величество висказав свое здивоване про хоробрість військ і замітив: „Краєва оборона буде колись цїкавим уступом війни!“

Проти голоду.

Наші вороги задумали нас побити і поневолити. Та завдяки хоробрости і витревалости нашого славного війська ворожі заміри не вдали ся. Вороги не то що не поступили далї, а противно наше жваве військо відпирає їх назад. Та не лише канонами і карабінами задумав воріг вистріляти наших жовнїрів, нї, він загадав виморити голодом ще й жінок, стариню і дїтвору. Супроти сего скрайно нелюдского заміру наших ворогів мусимо також боронити ся. Наш союзник, Нїмеччина, приготовив ся й на се; обчислив кілько у него муки і збіжа і вирахував, кілько хлїба припадає на кожду душу, щоби его стало аж до нового хлїба. По сїм обрахунку дістає в Нїмеччинї кождий, великий і малий, по двацять дека хлїба денно. А щоби не жив один коштом другого, богатий чи ненаїстний на шкоду бідного і голодного, то котрий дістає карточку на хлїб і тілько на неї продасть ему і тільки ему пекар нараз чи по трохи що днини двацять дека хлїба.

Ось так то забезпечили ся Нїмцї проти голоду а так само лагодимо ся і ми зробити. От власне тепер списують і в нас, кілько муки і збіжа хто має. А з того спису вийде, кілько хлїба припадає на кожду душу, щоби вижити до нового хлїба. По обрахунку поскуповують муку і збіже, яке найде ся у кого понад міру, по цїнї, яка буде наст новлена, а відтак призначать, кілько хлїба кождому з нас вільно купувати що дня.

Щоби нїхто не затаїв, кілько муки і збіжа має, а подав усе поправдї, назначені тяжкі кари грошеві чи арештом; бо такий порядок конечний для здоровля ба й для житя народу, котре держава боронить проти нелюдских замірів ворога, які Бог дасть остануть даремні, як і всї прочі.

Ось так лагодимо ся проти голоду, а тимчасом нїмецькі підводні судна затоплюють анґлїйські кораблї торговельні та заперли й чужими кораблями приступ до Анґлїї, їзза чого збільшує ся там цїна, б й брак поживи. Американський президент союзних держав подав думку, щоби не стримувати й не забирати кораблїв, які возять хлїб для невойскових людий. Нїмеччина пристала на се, але Анґлїя та Франция противні тому, бо, як сказано, вони хотїлиб заморити голодом старців, жінок і дїтий. Цїкаво, що тепер зробить Америка і прочі надморські держави, яких кораблї не можуть рушити ся на мори, щоби їх не затопили нїмецькі підводні судна, тому що годї їх розпізнати від анґлїйських, які вивішують чужі фани, ба й перемальовані на те, аби ошукати Нїмців.

НОВИНКИ.

Калєндарик від 14/3 до 20/3 1915.

Днї	Стиль н.	Стиль ст.	Свята православні	Свята римо-католицькі
Н.	14	1	Евдокії	Матильди
П.	15	2	Теодота	Льовґіна
В.	16	3	Евтропія	Авраама
С.	17	4	Герасима пр.	Ґертруди
Ч.	18	5	Конона м.	Александ.
П.	19	6	Св. 42 м. в Ам.	Йосифа
С.	20	7	Василія	Йоана з П.

Вертати на Буковину можуть зараз тілько господарі задля весняної роботи у поли. Для них виставить „Буковинська Народна Канцелярия у Відни (Wien IX, Währingerstrasse 20 im Hofe links) леґітимациї, яких треба жадати, присилаючи опис особи (Імя, стан, відки, куди їде, вік, якого росту, яке лице, які очи, уста, який ніс, инші ознаки, з ким їде і хто з послів чи їх знакомих его знає), **можливі документа і 5 марок по 10 сотиків на відповідь. На сю леґітимацию дістане ся від полїциї або приналежного староства, де пробуває тепер, пропуск і картку на вільну їзду зелїзницею.**

Буковинських Українців є у Відни тепер рівно 60, о скілько відомі нам їхні адреси. До сего додатиб ще їхні родини, що буде разом зо 150 душ.

Примірний патріотизм виявив о. крилошанин Келистин Костецкий, гр. к. парох і декан в Чернівцях, який в присутности росийських офіцирів і вояків проти завізваня ґубернатора підчас першого і другого наїзду Москалїв виголошував у церкві виразно і з притиском ектенії за нашого Цїсаря і за побіду нашого війська. Зважавши небезпеку, яка грозила з боку непощадного ворога нашому старенькому патріотови, не стає слів, щоби виразити подив і пошану для сего неустрашимого духовника, що пішов слїдом свого геройского Митрополита, ґрафа Шептицкого. Честь ему за те, він бо зробив честь усїй черновецкій українській громадї, яка одної думки з ним.

† **Лев риц. де Сем на**, віцесекретар у міністерстві скарбу, резервовий надпоручник, який брав участь у кількадцяти битвах, властитель відзнаки „Signum laudis“, поляг геройською смертию на полю слави на рідних карпатских полонинах в 40. році житя. Вже як концепіст фінансової дирекциї в Чернівцях був він начальником президияльного бюра і зістав відзначений золотим хрестом заслуги з короною. В міністерстві належав Покійник до найздібнїйших урядників, що й висказали его настоятелї в кондолєнциїних листах до вдови. Володїв він вісьма мовами і урядував в них. Покійник був братанком посла Семаки; оставив вдову з дому Калитовску. За вітчину і волю України боров ся. Нехай же земля буде Ему пером!

До визволених частин Буковини і Галичини виїхали урядники скарбові і виплачують пенсиї урядникам, вдовам і сиротам тай винагороди людям за побрану нашим військом худобу і т. п.

Арештоване українських редакторів. Як доносить українське пресове бюро в Берлїнї, арештовано всїх члевів редакциї українського літературного журнала „Українська Хата“, що здобув собі також багато прихильників на Буковинї і заслано в північні ґубернії або на Сибір. Коло „Української Хати“ ґрупували ся ті полїтичні чинники, що поклали в свою програму не лише поборюване росийського правительства, але також росийської держави за ціль національно-українського руху.

Українські Січові Стрільці а Росия. Українських Січових Стрільців, що борють ся плече в плече з австрийською і нїмецькою армією в Карпатах сильно ненавидять Москалї. Кілька Стрільців, що дістали ся в московську неволю, відвезли до Київа, де вони живуть як пси. Поодиноко приміщено їх у вязниці і нїхто не сьміє їх відвідувати. Росийське правительство старає ся про те, щоби нїхто на Україні не довідав ся, що в австрийській армії боре ся корпус українських добровольців. В росийських бюлетинах не згадує ся взагалї про сих Українців. Скрізь, де треба згадати про Українських Січових Стрільців або Гуцулських Стрільців, згадує ся попросту: „ворожі нам стрільці“. (упб)

Масові арештованя Українців в Галичинї. Як оповідають збігці з Галичини, які сими днями прибули до Відня, Москалї арештують цїлими масами Українців в Галичинї і вивозять до Росиї. В самім Станїславові арештовано 10 визначних Українців. На питанє старшого вже чоловіка, директора української ґімназиї Сабата, за що его арештують, він нїчого-ж не винен, відповіли росийські

жандарми: „Як би ти був винен, то дістав ти-б кульку в лоб, а так ми лиш тебе беремо.“ Арештованя переводять лише в ночи. Після других вісток арештували Москалї дотепер в Галичинї поверх 400 греко-католицьких сьвященників-Українців і вислали на Сибір. В той спосіб думають Москалї ширити „православє“, краще сказати цареславіє в Галичинї. Та українські селяни, яким Москалї хочуть силою накинути свою віру, опирають ся тим, що переступають на латинство, яке дозволене московським законом. Сим вчинком показують українські селяни, яким зрабовано їх душпастирів, явно сьвітови, що всякі байки московських заводових брехунів про те, що Українці в Галичинї тягнуть до Москви і московського православія — велика брехня, що виказали також проби „навертаня“ московських місіонарів. Недавно тому відбуло ся під проводом митрополити Владіміра засіданє російського синоду, на якім прочитано пропамятне письмо архиепископа Євлогія про церковне питанє в Галичинї. Архиепископ познакомив в еїм письмі членів синоду з зібраним ним матеріялом, який говорить про дїяльність православного священства в Галичинї, про положенє Українців-унїятів і їх відносини до православної церкви. Архиепископ предложив цїлий ряд зараджень, які мали би урегулювати церковну справу в Галичинї. Ухвалено заснувати в Галичинї церковні школи.

Тайний конґрес українських сепаратистів. Перед вількома тижнями відбув ся о Росії тайний збір революцийних ґруп, котрий виробив вказівки, якби сейчас з'орґанїзувати борбу проти правительства. Всяке порозуміне або співробітництво з російською ґрупою відкинув збір, що самозрозумідо з огляду на безліч разів доказане централїстичне і русофільське становище всяких „революцийних“ російських партий. Але за то признано потребу, щоби дїяльність українських революціонерів була в звязи з дїяльностю революцийних партий инших поневолених народностий Росії. (упб)

Соціялїсти потрійного Союза а українське питанє. На 14. лютого відбула ся в Льондонї конференция англїйських, французьких і російських соціялїстів. Конференция виступила в оборонї всїх поневолених народів. Принято ухвали, в яких жадає ся „увільненя Бельґії і автономиї або самостійности Польщі. Протестовано навіть проти поневоленя Фінців, Жидів і Поляків в Росії. Лиш про московські звірства в Галичинї й Буковинї і ворожий похід російського правительства проти української мови, школи і релїґії не згадала конференция ні словом. Цїкаво, що навіть російські соціялїсти не знають нїчого про поневолення Українців. А анґлїйська „Таймс“ пише про сю конференцию у вступній статї: „Побіда за свободу“. (упб)

З поля битви. Довідуємо ся з приватного жерела, що виказаний між погибшими прапорщик Сидір Нігуляк живий і має находити ся між бранцями в Росії. Окрім того з Буковинців полонені: учителї Елеазар Лазар з Карапчева, Вирста із Замістя і Юрій Шлемко з Вилавча; в Нижнім Новгородї інтернований інжінер Чайковский з Путилова, рез. офіцир.

Поворот інтернованих з Росиї. Міністерство заграничних справ клопотало ся, щоби видістати інтернованих цивільних австрийських горожан з Росії. Російське правительство згодило ся випустити всїх жінок і дївчат та мущин до 17 лїт і від 45, оскільки вони не є австрийськими офіцирами. Тому зволять ті, що звертали ся до міністерства заграничних справ а також і всї инші, яких родину інтерновано в Росії подати найдальше до 20. марта писемно, без штемпеля до міністерства заграничних справ, хто з інтернованих вернув вже домів, а кого ще задержано.

Черновецкі радні міскі, що є у Відни, вібрали ся онодї на раду з огляду на розвязане ради і ухвалили приняти се до відома. При сїй нагодї надрадник Ясеницкий высказав надію, що в будучій радї засяде число Українців, яке відповідалоб дїйсним стосункам населеня.

Російські бранцї, яких полонено під Чернівцями, оповідають, що їх командант грозив їм вигубити родини тих жовнїрів, що попадуть ся у полон. Полонені російські жовнїри турецкої віри (Магометани) здивували ся дуже, почувши аж після, що Турки воюють проти Росії, Анґлії й Франциї, та що султан візвав усїх Магометан до святої війни, бо про се в російськім війську ні одно чути.

Московські звірства не знають границь. Ото сими днями привіс російський парляментер до нашого війська, що стоїть у Галичинї під Надвірною лист, в якім російський командант пише, що на другий день відставлять 1500 родин жидівських, себто яких 5000 душ, на поли битви до нашого війська. Розуміє ся, що Москалї задумали були поза сими жінками, дїтьми і безбороннимн чоловіками посунути своє військо аж до наших укріплень. Але наш комендант відповів на сей ворожий підступ, що наше військо мусить стріляти на кождого, що зближить ся до него з боку неприятеля, тому вся вина за погибіль неповинних душ спаде на російську команду, що бере ся до таких нелюдських способів. Покищо не знати, чи Москалї виконали отсе нечуване доси огидне звірство.

Інтерпеляциї в ромунській палатї. Консервативний посол Верікан поставив інтерпеляцию в ромунській палатї в справі російских звірств на Буковинї і промови російского міністра заграничних справ Сазонова, в якій той высказав думку, що Дарданелї мусять мати Москалї в своїх руках. — Великий приятель Москалїв посол Кузa поставив внесенє, щоби іменувати французского ґенерала Пова почесним горожанином Ромунії. Ґенерал По їде до Росії. Мабуть на те, щоби добре оглянути російскі війска і дати свій осуд. чи виплатить ся дати знов Москалям гроший, чи ні. Та по заяві президента міністрів, що таке іменованє грішилоби проти неприміности Ромунії, внесенє Кузи впало.

Брак худоби до роботи. Міністерство рільництва ухвалило закупити 1500 коний і 2000 волів, щоби запобічи бракови скотини до весняних робіт в Галичинї. В нас на Буковинї також великий брак коний і волів. Що не закупило наше військо, забрали Москалї. Наш посольський Союз звернув увагу міністерства рільництва на се і воно обіцяло в порозуминю з красвою радою культури зарадити сему лихови.

Лїк на спочені ноги. Нема неприємнїйшого почутя, мусить що дня робити велику дорогу, а тут чоловікови парить ноги, що трохи не калїчіє. Головно воякам приходить се дуже прикро, що нераз тижнями не приходять до того, аби роззути ся. Ноги в них часто одна рана. Оден швайцарський професор подає проти спареня дуже простий лїк, який на собі випробував. Ноги добре мастити цитриною а по межи хорі пальцї позакладати також ковальчики цитрини. Сеї лїк дуже помагає а одної цитрини стає на 8 до 10 дéнь. Думаємо, що кождий, в потребі спробує сего простого лїку.

Жидівську віроісповідну раду в Чернівцях, на якої чолї стояв д-р Штравхер, розвязано а на ї місце настановлено комісарем посла д-ра Вендера.

З хвиль трівоги.

I.

Москалї йдуть!

Місто дрімає, дрімають і затрівожені люди. Сплять вони неспокійним сном, бо воріг близко.

Саме перед тижнем, в недїлю, богато мешканців міста Чернівців ще не спало в сю пору: цїлий день йшла була горяча борба біля міста, а в містї трівога, розпука. Вечером прийшли були вісти, що наші прогнали ворога, а по містї снували ся майже цїлу ніч малі мужицькі вози з раненими. Всьо пішло дивити ся і то по більшій части не з голими руками.

Сеї недїлї наслухали ми від самого ранку, але день минув без крівавого танцю.

Нараз в ночи десь по другій годинї роздав ся страшний гук, якась дика сила потрясла цїлим містом. Всьо скочило на рівні ноги з смертельним жахом на обличах. На вулиці вже загомонїли людські голоси, а мій сусїд стукає до вікна.

„Вставай!“ кричить він, „військовий шпиталь горить.“

Руки дріжать, сили увявають і чоловік не тямить вже, яким порядком убирає ся щоденно. Тут другий гук, ще голоснїйший, ще страшнїйший.

Думка, що військовий шпиталь горить, спамятала мене від разу. Тепер треба дїлати!

Я є управителем великото публичного закладу. Прийшла одного разу комісия. Будинок, салї, положене так припали до вподоби, що призначили будинок на шпиталь „Червоного Хреста“. Менї повірено адмінїстрацию майбутнього шпиталю. За дві недїли спорядив я шпиталь як слїд. Сестрички-законниці, жовнїри санїтетські, лїкарі були вже в шпиталю і ждали ранених.

Почувши, що військовий шпиталь горить, побіг я до своїх жовнїрів, котрі вже всї були на ногах, щоби зібрати їх та йти ратувати ранених з вогню й спроваджувати їх сюди до нас.

Аж тут показало ся, що то наше військо наклало коло касарнї великий вогонь і палить там якісь запаси і російські карабіни.

Чуємо, хтось їде верхом і приходить чим раз близше до нас. Був то резервовий офіцир, професор Ш., який довший час здержував Москалїв коло Н. з невеличкою горсткою наших запасних жовнїрів.

Питаю його, що стало ся і що робити?!

— „Наші висадили у воздух оба зелїзні мости над П. , бо Москалї пруть великою силою. Спасайте ся, як можете, — наше військо відтягає ся дальше на полудня“, сказав се і пігнав далї здобутим російським конем.

Чим яснїйше ставало на дворі, тим більше людий по дорогах. Одні втїкають перед страшним, ще не знаним ворогом, бігають з клунками в руках, ганяють за фірами, другі знов стоять, вздихають тяжко, радять ся, бо не легко їм покидати добромайно. Гостинцем до С. веть ся гадиною темно-сїра маса: жовнїри і трен, втїкаючі чоловіки, жінки та дїти — всьо в суміш.

Мої жовнїри окружили мене, питають, що їм робити, чи втїкати чи перебирати ся. Я їх втихомирюю, як умію; аж тут і сестрички-законниці та слуги обсипають мене питанями, на які хиба сам Господь міг би відповісти. Лиш оден сторож хатний Ґйорґій, майже 60-лїтний кремезний чоловяга, не втратив рівноваги. Спокійненько дивить ся навперед себе, неначеб роздумував, чи випити йому ще одну „за пять“ (найбільша мірка для горілки), чи може лишити на пізнїйше.

Спішу до мого помешканя подивити ся, що там дїеть ся. Там повно людий, здебільшого жіноцтва, кревні і знакомі з клунками і валїзками.

— „Прийміть нас Бога ради!“ благають мене. „Ми будемо спати в пивницї або на стриху, лиш аби під прапаром „Червоного Хреста“, бо тодї нїчого не стане ся нам.“

— „Добре, добре, не бійте ся. Наші відтягають ся, до битви не прийде. Мирних людий і дикун помилує“, вспокоюю їх.

В однім кутї йде горячий спір. Одні радять утїкати, поки час, другі знов запевняють, що все таки в більшім містї безпечнїйше як де инде. Оден побіг за фірою, але блїдий, спочений вертає за якийсь час з нїчим, бо годї дістати фіри. Одної хвилї всї готові лишати ся, другої вже настрій розбурханий, а нарештї всї рішені втїкати. І так то сила трівоги гойдала їхнїми почуваними і рішенями як буря филями на морю...

Жінка — блїда, затрівожена — кличе мене на бік:

„Кажи, радь, що робити! Лишати ся, чи втїкати? Як побачу Москаля, то вмру, неминучо вмру!!“

Лишати ся, чи втїкати?... я сам не знаю. Горячковато обдумую справу і нечайно глянув на нашу донечку, що спала собі спокійненько і усмїхала ся легесенько. Невимовний жаль стиснув моє серце. „Ідїть“, кажу, „ідїть всї. Я сам лишу ся, мушу лишити ся, бо маю обовязки, великий маєток в моїх руках. Мушу його передусїм передати до головного шпиталю, а потім я втечу відси і віднайду вас.“

Небавом рушила цїла каравана. Пішли вони пішки направцї толокою в напрямі до В. К. . Довго я стояв мов прикований і все менї маячив перед очима біленький капелюшок моєї донечки... Це була мабуть найтяжша хвиля в моїм житю.

* * *

Але через клопоти годї було віддавати ся журбі-тузї. Всї обступили мене, всї хотїли поради. Дивимо ся, іде знатнїйша особистість — точнїсінько живий, ходячий переполох! — „О девятій годинї приходять Москалї“, ледви промовив і пішов далї. Я післав до головного шпиталю і зажадав, щоби сейчас прислали нам ранених, бо сестрички і вся челядь не хотять довше лишати ся. Вони сподївали ся більшої безпеки. як в серединї лежати муть ранені.

Коло полудня прислали нам 10 ранених. — Старші люди, від 38-го до 42-го року житя. Всї вони ранені коло Р. або під М. Тепер почав ся рух. Всї обходять їх нїжно, піклують ся

ними, бо тим забувають на хвильку на власну важку тревогу.

Точкою супокою в загальній метушні являв ся наш сторож Ґйорґій. Він лиш підсмішкував ся, ступав непевною ходою, бо мабуть пив тепер замість за „пять“ за „десять“, щоби покріпити ся як слїд для важкої хвилї. Пив він здорово, але вірний був, як рідко коли. Головна прикмета в него недовірчивість, він нїкому не довіряв. Вірлиним зором глядїв за кождим. Се впало в очи також і нашій загально улюбленій гофратові, котра мала надзір над кухнею.

„Що то за поганий чоловік?“ — питає мене раз. „Він слїдить тут за нами всїма як шпігун!“

„Вибачайте, добродійко. Се вже така в нього хиба. Але він наскрізь ретельний чоловік, тому прошу не противити ся; він і мене любить часом контролювати“, обороняю його.

Кличу я мого Ґйорґія до канцелярії і випоминаю йому то. Він помахав рукою, прижмуривши трохи очи:

„Ґай, ґай пане директор! Я знаю жіночу господарку. Ану будете видїти, що я прилапаю, як одна з пань не замкне дверий від магазину. В мене мусить бути порядок!“ — з цим він висунув ся за двері.

І таки прилапав! Одного разу іду попри маґазин, а він як кіт коло мишачої дучки стоїть та чатує. Питаю його, що е? А він лиш злобно всміхнув ся і показує на не замкнені двері.

Кождої хвилї хтось приходив і казав, що Москалї йдуть або прийдуть о тій або тій годинї, але Москалїв як не було так нема. Богато людий покидало місто, бо було доволї часу. Котрі лишили ся, тремтять; не знають, що буде. Наших нема і ворога не видко. Про порядок у містї дбала сторожа міська, яка складала ся з добровольцїв. Відзнакою їх була чорно-жовта стяжка.

Аж третої днини, в середу 2. вересня 1914 явив ся російський післанець-офіцир і зажадав добровільної передачі міста. По полудню поїхали гр. прав. митрополит і бурмістер до Ж. і передали російському ґенералови „ключі“ міста. Благали його, щоб помилував місто і мирне населене. Він обіцяв то, як населене ме спокійно заховувати ся.

В вечером рознесла ся миттю вістка, що Москалї вже в містї і збирають ся на площі перед ратушем. Оповідають, бо я при тім не був, що на самім передї російського війська їхали верхом два що найстрашнїйші козаки самим рівчиком по обох боках вулиці. За ними на кони ґенерал з своїм штабом і військо. Перед ратушем виголосив ґенерал грізну промову; говорив, що в імени російського царя бере в посїдане місто, що населене мусить заховувати ся спокійно, бо в противнім разї знищить місто до тла.

А як заграла рос. музика російський гимн і вивісили на ратуші рос. прапор, то неоден патріот проливав тогди гіркі сльози...

(Д. б.)

Надіслане.*)

Залюбки читаєть ся статя про „Адїн язик, адін народ“, поміщена в попереднім числї „Буковини“.

Минали десятки лїт национального єднаня між нами а закордонними Українцями, а рідко хто обзивав ся за спопулярізованем нашого національного імени.

Все так було, що Українцї — тілько вони, а ми Русини, тай годї. Хиба в яку урочисту хвилю, на народному святї чули ми про народ — руско-український, українсько-руский або попросту руский — а звичайно якось не ставало промовцям відваги провозвіщати, що ми народ український.

*) Стрішок верх букви означає наголос.

Так було передше, але й тепер є ще люди, що противлять ся спопуляризованю нашої гарної загально-національної назви. Таких людий нема що брати поважно, вони слава Богу в меншости і дасть Біг зовсїм переведуть ся.

Тим тугійше треба держати ся цего терміну тим, що з ідейних або й практичних причин єдине цій назві признають рацію ужитку.

Одно трудно зрозуміти. Чому саме наголошуемо: **Україна, український,** коли доведено одним пречудовим знавцем народної мови, що такі наголоси не наші, а переняти від вражих Москалїв. Зрештою пригадуеть ся нам правильний наголос і в національнім гимнї: Ще не вмерла **Україна.**

Хто бував в Садаґурщинї, той певно памятає, що там живуть Українцї не лиш по народности але й по назві. Коли спитаєте такого ґазду, як ему на порекло, то він рам так і відріже: Я називаю ся **Українец.**

І коли у нас вже таке завело ся, що кождий наголошуе українські слова після власної вподоби, чи там як кажуть після власного смаку, то в кождім разї не повинно бути місця такому свавільству при національних назвах. Тож памятаємо, що ми **Українцї,** а наша батьківщина **Україна.**

Шукає свої подруги, двох дїтий і тещі, що пробували в Ріжни коло Кут — д. Спиридон **Матринчук,** ц. к. ветеринар при командї 8 дивізиї кавалєриї,

Оповістки.

Віденський ілюстрований Календар тов. „Просьвіта“ у Львові на р. 1915 появив ся власне. На 160 сторінках шістьнацятки, що містить ся в кишени, є календарием, інформациї про Українців і оружну силу Австро-Угорщини, зо 20 віршів, 3 оповіданя і 8 розвідок, головно воєнного змісту, і 33 образочки переважно з походу „Січових Стрільців“. Редактор календаря, д. Ярослав Весоловский, доконав за короткий час, подолавши чимало перепон особливо з друкарнею, неабияке дїло. Ціна календаря 60 сотиків. Головний склад в адміністрациї „Дїла“, (Wien VIII, Zeltgasse 3, Tür 6).

З „Української Культурної Ради“ у Відни. Виклади, уряджувані заходом 3 секциї „Загально-Української Культурної Ради“ відбувають ся правильно. На другім з черги викладї представив д-р Щурат лїнію, по якій ішов розвиток нашої політичної думки. Численно зібрана авдіторія вислухали з великим заінтересованнем викладу, основаного на нових, цінних материялах. Третий з черги викладав д. Микола Ганкевич. В незвичайно живий і пластичний спосіб обговорив історию російської революциї до 80 років, даючи свому нарисови як підклад широкий огляд сучасних подій в Европі і злуку їх із розвитком російського імперіялїзму з одного боку, а революцийних змагань з другого. — В понеділок 8. відбув ся перший літературний поранок, на якім п. Кабаровська відчитала з чутем і зрозумінем воєнні поезиї наших поетів-жовнїрів Волощука і Маковея а також новорічний вірш д. Грицая. Відтак виголосили Петро Карманський і Богдан Лепкий низку своїх творів на воєнно-визвольні теми. Слухачі рясними оплесками дякували авторам і декляматорцї. Сего тижня в пятницю т. є. 12. марця о годинї 11 читав Богдан Лепкий на тему: „Чим жива українська лїтература“. В слїдуючім тижни, а саме у второк 16. і в пятницю 19. о годинї 4—5 відбудуть ся два дальші виклади д. Миколи Ганкевича з історії революциї в Росиї — перший про революцию 80 і 90 років, минулого столїтя, другий про велику росийську революцию 1905 року.

Комітет українського учительства Галичини і Буковини у Відни (VIII. Langegasse 20., 3. Stiege, Parterre) удїляє укр. учителям всяку пораду і поміч.

Український гімназияльний науковий курс у Відни для укр. гімназистів з Галичини і Буковини відбуває ся від падолиста 1914 в III. пов., Radetzkystrasse 2, де вчить ся й невеличке число Буковинців.

До „Бук. прав. Календаря“ просимо прислати нам пригожі статї і повістки, розвідки і т. п. За приняті працї буде плата. Але просимо спішити ся, бо час короткий. Що не помістимо в календари, надрукуємо в нашій ґазетї.

Православний Молитвенник в церковній і українській мові вийде сими днями. Ціна 10 сотиків. Замовляти можна в нашій Редакциї.

Буковиньский православний календар на рік 1915 заходом тов. „Руска Бесіда“ в Черновцях вийде небавом у Відни. Ціна 20 сотиків, з пересилкою 25 сотиків. *Замовляти у нашій редакциї.*

До шпиталїв, таборів, каварень і реставраций, де пробувають Українцї, висилати будемо нашу ґазету, скоро тільки дістанемо докладну адресу дотичного шпиталю, табору, каварнї чи реставрациї, що сим просимо.

Народну Канцелярию для буковиньских Українців отворив Союз українських послів на Буковинї у Відни (IX., Währingerstrasse 20, на подвірю, на лїво), куди треба звернути ся у всїх справах від 11-ої до 12-ої години особисто або писемно.

Буковиньских Українців просимо подати нашій редакциї свої точні адреси в своїм власнім інтересї, бо по першім будемо їм посилати нашу ґазету, а по другім зможемо посередничити у вишукуваню загублених осіб і т. п.

Провідник по Відни.

Мінїстерства:

Мінїстерство внутрішних справ — I. Wipplingerstrasse 7 і I. Judenplatz 2.
Мінїстерство просьвіти — I. Minoritenplatz 5.
Мінїстерство торговлї — I. Postgasse 8.
Мінїстерство зелїзниць — I. Elisabethstrasse 9 і I. Nibelungengasse 4.
Мінїстерство війни — I. Stubenring 1.
Мінїстерство краєвої оборони — I. Babenbergstrasse 5 і I. Nibelungengasse 10.
Секция маринарки мін. війни — III. Marxergasse 2.
Мінїстерство рільництва — I. Liebiggasse 5.
Мінїстерство публичних робіт — IX. Porzellangasse 33.
Мінїстерство скарбу — I. Himmelpfortgasse 6—8.
Спільне мінїстерство скарбу — I. Johannesgasse 5.
Мінїстерство судівництва — I. Schillerplatz 4.
Мінїстерство заграничних справ — I. Ballhausplatz 2.
Мінїстерство „для Галичини“ — III. Rennweg 1.
Президия Ради Мінїстрів — I. Herrengasse 7.

Банки та фінансові інституциї:

Бук. Банк Краєвий — I. Schottengasse 6—8.
Бук. Каса ощадности — I. Schottengasse 6—8.

Запомогові комітети:

Український запомоговий комітет містить ся в VII. Bez. Langegasse 5, парт. дв. 6. — **Міска централя для збігців** — II. Zirkusgasse 5, **а бюро для виплати датків на харч** — Prater-Venedigsaal. — **Централя для вишуканя збігців (Zentrale für Vermisste)** — Zirkusgasse 5.—**Зголошеня родин резервістів о підмоги державні** Industriehaus, III. Heumarkt 12. — **Запомоги для жінок резервістів** удїляє ся — II. Zirkusgasse 5.

Українські інституциї:

Буковиньска Народна Канцелярия тай **Редакция і Адмінїстрация „Буковини“** — Wien, IX. Währingerstrasse 20 (на подвірю, на лїво).

Українська Національна Рада, Редакция і адмінїстрация „Дїла“, „Свободи“ і „Ukr. Korrespondenzblatt“, Читальня „Просьвіти“, Народний Комітет, „Просьвіта“, „Сїльский Господар“ — Wien, VIII. Zeltgasse 3—5, Mezzanin. — **„Союз визволеня України“, Редакция** „Вістника Союза В. У.“ та „Ukrain. Nachrichten“ — Wien, VIII. Josefstädterstrasse 79, II. сходи, ч. дв. 19. II. пов. — тамже: **„Українська боева управа“. „Ukrainische Rundschau“,** Редакция і Адмінїстрация XVIII., Gersthoferstrasse 68.

Тов. „Днїстер“ при ул. Langegasse 5, дв. 6, що четверга між 4—5 год. по пол.

Дирекция „Карпатиї“ в бюрах товариства Universale, Wien, I. Schottenring.

Жіночий комітет для опіки над раненими укр. жовнїрами — I. Wollzeile 25, I п.

Українська гімназия — III. Radetzkystrasse 2.

Українська семинария і народна школа — VIII. Albertgasse 20.

За редакцию відповідає: Володимир Федорович.

З друкарнї І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.

Число 7. Відень, дня 20. марта 1915. Рік 1915.

„БУКОВИНА“
виходить поки що кождої суботи.

Редакция і Адміністрация:
IX. Währingerstr. 20
(в подвірю, на ліво).

Поодинокі числа по 10 сот.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“
Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- und Landtagsabgeordneten der Bukowina.

Redaktion u. Administration:
IX. Währingerstr. 20
:: (Im Hofe links) ::
versendet an Militär-Spitäler und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

Тарас Шевченко.*)

Всї ще ми тямимо, як то тогід цїла буковинська Україна святкувала память нашого незабутнього Батька Тараса. Тодї то наші люди почули з святочних промов, читали по ґазетах, чим для цїлої Україні Шевченко й як цїла Україна святкувала або заходила ся святкувати соті роковини народженя найбільшого свого Сина.

В той час, як люті вороги копали гріб Україні як вони вже радісно затирали свої рабівництвом споганені руки, думаючи, що нема України, що на віки закували темний, закріпощений народ у свої кайдани, — народив ся під бідною, сїлською стріхою Пророк України.

Він научав свій народ щирим, горячим словом, а проклинав гнобителїв отвертою, сміливою мовою, і страдав, тяжко страдав. Дві третинї свого віку карав ся він під московським кнутом і терпів за Україну найтяжші муки і тому він є — Мучеником України.

А що добре зерно впало на добру ниву, видимо по плодах. Сїмдесять і пять років лунає слово Шевченка по Україні і про всякі заходи, — шалені заходи ворогів заглушити то слово, обзиваєть ся воно чим раз сильнїйше та могутнїйше в грудех українського народу! Як всї християни святкують свої найбільші свята, Різдво і Великдень, так всї Українцї на цїлій земли скяткували тогід соті роковини народженя свого Єдиного, Святого.

Головне свято мало відбути ся у Киеві, давній столицї давної української держави. Туди мали з'їхати ся сотки тисяч українського народу, щоби у величавий спосіб віддати честь і пошану свому пророкови Тарасови. Як побачило росийське правительство ті незвичайні прилагоджуваня, ту великанську силу українства, то настрашило ся смертельно і заборонило свято. Це так глїбоко уразило Українців, що зачали на вулицях бунтувати ся і кричати „Геть з царизмом! Най гине Росия! Най жие Україна! Най жие Австрия і Нїмеччина!“

Так обізвали ся Українцї, пробуджені і злучені словом свого пророка, на дику і остеклу заборону ненависних Москалїв-тиранів! А як би не було Тараса на світї, як би він не збудив був народ зі сну своїм огненним словом, то наш народ на віки остав би ся нїмим рабом зрадливого Москаля. — І Шевченко свідомий був того, яке значіне має його слово, бо сказав раз:

— — — „Возвеличу
Малих оттих рабів нїмих!
Я на сторожі коло них
Поставлю СЛОВО.“

Хоч за Україну терпів він тяжкі муки, то він її завжди понад все любив. Він так свою безталанну Україну любив, що йому здавало ся, що й тогди, як би йому прийшло ся розстати ся з сим світом, то його единою думкою булаб Україна. Раз він так співає:

— „Прощай, світе! Прощай земле,
Неприязний краю!
Свої муки, свої люті
В хмарі заховаю.
А ти, моя Україно,
Безталанна вдово!
Я до тебе лїтати му
З хмари на розмову,
На розмову тиху, сумну,
На раду з тобою;
О півночі падати му
З чистою росою.
Порадимось, посумуєм,
Поки сонце встане,
Поки твої малі дїти
На ворога стануть...

Він „свої“ муки в хмарі заховає, щоб нїхто їх не бачив, а всї його думки звернені на долю України. Він з нею хоче сумувати, радити ся і ждати, поки „сонце встане“. Так то він і в часї найтяжших переслїдувань непохитно вірив, що „встане сонце“, встане Україна, як „малі дїти“ виростуть і стануть на ворога!

І що-ж ми бачимо? Бачимо, що його не звела та віра. Бо вже тепер „малі дїти“ підростають і стають на ворога. Ми знаємо, що в рядах австрийського війська тисячі свідомих Українців бють ся не тільки за нашого любимого цїсаря, але й за безталанну вдову Україну; що наші жовнїри з тим більшим завзятем ідуть на Москаля, бо тепер пора здобувати волю Україні. Тай батько Тарас веде своє військо!... Та-ж ті сотки наших добровольців-стрільців — то Тарасові духові дїти! Він їх своїми піснями освідомив, навчив їх любити „безталанну вдову“ Україну, за Ню всьо давати, свою молоду кров проливати!

Тай ми не тратьмо нїколи віри в Його пророчі слова:

Боріте ся, поборете!
Вам Бог помагае;
За вас сила, за вас воля
І правда святая.

*) Для тих читачів, що перебувають далеко від рідного краю і певно не мають при собі „кобзаря“ Шевченка, будемо передруковувати поодинокі твори Шевченка в нашій часописи, щоби в тяжкій хвилї найшли в них розраду і потїху.

Хто завинив війну?

Онодги появила ся книжка в мадярскій мові під заголовком „Хто завинив війну?“, видав еї ґраф Юлїй Андраші. Сей твір має вийти ще в кількох европейских мовах, в нїмецкій, французскій і анґлїйскій. Ґраф Андраші доходить до цїкавих заключень такого змісту:

Росия уживає від кількох років Сербію до своїх плянів на Балканї, оголошуючи велико-сербску ідею, яка мала стати товчком до цїлковитого неперверненя ладу політичного на Балканї. Коли зважити, що се можливе тільки по упадку Австриї, тодї стане ясно, що Росия мусїла бути підготовлена до війни з Австриею. Можливо, що ся війна після московского пляну мала пізнїйше вибухнути, аж коли Сербія зросте в силу, Анґлія вспіє розвинути і зібрати всю військову силу а Франция перепровадить новий закон загального ополченя.

Небезпека росла на наших очах, а міродайні круги збирали ся нераз усунути ворохобну аґітацию на полудневій граници. Склонність до мирного полагоджуваня політичних справ мала однак перевагу й велїла нам задоволятись що раз усуненем хвилевого заколоту. Убійство в Сараєві може й не вийшло впрост від міродайних кругів противних нам держав, але годї сумнїватись, що воно було плодом тих ворожих затїй, яким сприяли офіциальні круги. Кровавий атентат спонукав нас до рішучого розвязаня сербского питаня; на визиваючу зухвалість Сербії, яка підкопувала нашу повагу й грозила захитати нашу самосвідомость, треба було відповісти з найбільшою енергіею.

Коли ще й тодї виявила ся можливість мирного полагодженя справи, Росия, обавляючись о страту сербских симпатий, так важних для еї плянів балканських, пхнула Сербію на шлях военної розправи й сама рішилась в тімсамім напрямі. Нїмеччина знов по невдачній спробі, помогти нам у мирнім полагодженю сербского питаня, оминаючи при тім загально-европейский заколот, з повною щиростю, глибоко закоріненій в народнім дусї нїмецкім, від разу станула в нашій оборонї супроти московскої нахабности. Нїмецкий цїсар старав ся ревно зльокалїзувати сербский конфлїкт, але видячи, що наші домаганя оправдані, не здержував нас перед рішучим кроком. Єму стало ясно, що вістре ворожого союза звернене властиво проти Нїмеччини й що, коли Австрия подасть ся, війна мимо того пізнїйше таки вибухне; він зрозумів, що не сміе допустити до покореня Австриї, яке би могло як найгірше пошкодити повазї дружної держави. Від того й почала ся світова війна. Відповідає за неї і еї страшні наслїдки в першій лїнії Росия, в другій лїнії еї союзники.

Ми тільки боронили ся. Наше сумлїнне чисте й спокійне. Свідомість сеї правди най додасть нам відваги, видержати сміло у сій гіркій борбі до самого кінця. Мир, який наступить по нїй, буде Божим судом над тими, що допустили ся найгіршого злочину, відколи істнує людска цивілїзация, тим, що свідомо завинили найстрашнїйшу війну всесвітної істориї.

Военний перегляд.

На сходї.

За минулий тиждень Москалї пробували на ріжних місцях в Польщі, Галичині і на Буковині пробити або хоч посунути в зад наші ряди, однак надармо. Наше військо не тільки що устояло ся всюди, але й посунуло ся вперед на кількох місцях, займаючи навіть важні горби. Найслабше йшла боротьба у Польщі, вже сильнїйше у західній Галичині коло Горлиць, але найзавзятїйше лютував бій в Карпатах о гостинець, що провадить із Чисної до Балигороду і у східній Галичині коло Отинїї, по середині межи Коломиею і Станиславовом. Крім величезних страт, які мали Москалї ізза

своєї упертої вліздивости, повторяючи деякі невдачні напади й по три рази і лишаючи цілі баталіони трупами, попало ся за сей тиждень около шість тисяч полонених у наші руки.

На Буковині були знов тільки незначні перепалки за Прутом, але гуділи й гармати, хоч не досягали до Черновець. Росийську піхоту, яка пустила ся була ізза Прута на Чернівці, відбили наші канони без труду. В місті спокій. Поживи достарчує ряд доволі. Склепи понайбільше замкнені. Містом радять правительственні урядники, один Українець, один Волох, один Поляк і один Жид під проводом радника Краля. Улицями переходять полонені росийські жовнїри.

Німецкі війска побили сего тижня Москалїв коло Авґустівских лїсів, Остроленки і Прашниша, забрали їм поверх дванацять тисяч полонених і загнали їх аж до твердині Ґродно і до ріки Бобра. Оперши ся плечима о сї охорони Москалї нападали на Німців, однак надармо.

На заході.

У Франциї тревала цїлий тиждень сїпанина сюди—туди й не поступила нїде значно, хоч Французи дуже побивали ся, думаючи що Німцї ослабили ся, забравши багато війска проти Москалїв. Значнїйший успіх мали Німцї, забравши Французам один горб і кілька сот полонених.

На полудни.

Острілюване Дарданелїв тревало з перервами і з тим скутком, що кілька ворожих кораблїв ушкоджено.

В Сербії не було нїчого, а в Чорногорі були лише малі перепалки.

Страшні жертви.

Жертви, яких жадає теперішна війна, не мають собі пари, бо таких доси нїколи не бувало. Кілько людий і гроший пожирає теперішна війна, се годі собі навіть яко-тако уявити, не то докладно обчислити. Ось два голоси про нечувані доси розміри страшних страт, які завинили прокляті напасники-вороги, що спричинили сю війну, яка пожирає денно безлїч гроша, а що гірше, людских душ.

Ото Головна коменда нїмецких армій оголосила оногди, що у послїдних двох великих битвах з Французами і Москалями втратили вороги двістатисяч люда, а коли дочислити до того прочі перестрілки а й хороби, то вийде з того на обох полях битви велика армія яких тристатисяч жовнїрів.

За минулих 7 місяців війни у Франциї ледви чи є ще яке-таке число здібних до служби вояків з тої армії, яка стала у поли з початком війни. В Парижи задумують лагодити вже сїмнацятилїтних хлопців до военної служби. А коли й їх нестане, тоді прийде ся Французам хиба старців вигнати на заріз, хоч у Франциї й так більше людий вмирає чим прибуває.

І що осягнули Французи а й Москалї у сих послїдних двох великих битвах такими незмірними жертвами людскої крови, що три недїлї лила ся безнастанно не потоками а ріками? Успіх був тільки по сторонї нїмецкої армії, яка, що правда мала також великі страти, але не уступила нї на крок, не відступила анї пяди землї а стоїть муром, як стояла око в око з Французами, а Москалїв нагнала неабиякий шмат назад.

Як сказано, нїяка війна ба й кілька їх разом не пожерли стілько людий, що теперішна. Але й гроша йде тепер день-у-день на сю різню стілки, як ще нїколи а нїколи. Ото нїмецкий мінїстер скарбу зажадав власне від нїмецкого парляменту дозволу на позичку десять мілїярдів марок, які будуть потрібні на военні видатки до цвітня слїдуючого року. Але треба знати, що нїмецкий парлямент вже раз позволив десять мілїярдів. Отже разом буде двацять мілїярдів, а одна мілїярда то тисяча мілїонів. Анґлія обчислила свої военні видатки лише до липня с. р. на дванацять мілїярдів марок. А де ще грубі мілїярди Франциї, Росиї, Бельґії, Сербії і наші?

Видатки всїх воюючих держав на армії і фльоти обчисляють на яких двіста мілїонів денно.

І все се пропащі гроші, які зі скарбниці народів забрали несовістні виновники сеї світової війни.

І помимо таких страшних жертв крови і майна нїхто і не надумує ся, нїхто не противить ся тому, а придушує свій біль і жаль і притакує, бо кождий знає, що тут йде борба о бути чи не бути, а за се нїяка жертва не є за велика.

Нїмецкий мінїстер скарбу, жадаючи дозволу нових десяти мілїярдів, сказав зовсїм слушно:

„Найтяжша жертва то не тих десять мілїярдів, а та дорога кров, яку цвіт нашої молодїжи і мужеска сила проливає там перед ворогом, не нарікаючи і не уявляючи, а мовчки розуміючи, що сповняє святий обовязок. Перед сею жертволюбостю мусимо ми, що остали дома і що не можемо дїлити з братами в поли муки і смерть, борбу і побіду, поклонити ся мовчки і приречи, що зробимо все можливе і перенесемо все, що на нас припаде, аби героям на побоевищу злекшити їх завдане і долю та запевнити плоди їх боротьби і смерти. Найменше, що можемо вчинити в тім дусї, то дозвіл нових видатків на цїли военні. Але не доста тільки призволити на те. Ті великі суми треба зібрати позичками, на які повинен нарід зложити ся. Треба народови пояснити, що ся війна провадить ся не тільки кровю і зелїзом, що в сїй війні наш загальний обовязок не тільки бороти ся, але й щадити і платити. І найменший не сміє відтягати ся. Хто розкидає хлїбом і хто служить мамонї, хто не хоче розлучити ся зі своєю готівкою, той такий самий негідник, як дезертир, що кидає збрую.“

Ґраф Серґій Юлєвич Вітте.

„Ґраф Вітте помер.“ Таку вістку подав росийський телеґраф світови, три слова і більш нїчого. Але власне ся надто коротка телеґрама каже догадувати ся, що Вітте погиб неприродною смертю так само як ґраф Мещерский, якого найдено мертвого в липни с. р. саме тої днини, коли мав стати перед царем, щоби запобічи теперішній війні. І Вітте був противником сеї війни й наклikав отверто до того, аби сї закінчити. Темні росийскі духи, що перли до війни, усунули видно найповажнїйших приятелїв миру, се тим більше правдоподібне, бо росийскі невдачі на поли бою піддержували заходи тих, що бажають закінчити сю війну, на яких чолї стояв власне ґраф Вітте.

Велика се шкода для цїлого світа, а тим більша для Росиї, де таких свіглих і незапаморочених напрузизмом голов, як був Вітте, не багато. Єго заслуги для Росиї великі, особливо на поли економічного підпесеня держави. Він подав думку будови сибірскої зелїзниці, підніс значно промисл і торговлю, упорядкував був фінанси Росиї, заключив користний мир з Японїєю і як бувший президент мінїстрів дав почин до росийскої конституциї. Що єго наслїдники зробили з росийскої Думи сміх і що закерминили знов росийскі фінанси та що все обернули на побільшуване війска задля панросийскої нахабности, яку він поборював, се не єго вина. Хоч єго й згладили зі світа, та не згладять того, що єго світла голова передвиджувала, що Росия програє сю війну, а зруйнована фінансово стане місцем революциї, яка положить конець панованю темних духів, що ще держать ся убийствами, і проти котрих вічно свідчити ме убийство нашого пристолокаслїдника Фердинанда і французского полїтика Жореса, убийство в Софії й атентат в Атенах.

Воїн в зелїзї.

Передтамтої суботи відбуло ся на площі Шварценберґа патріотичне свято, що має для Відня історичне значіне. Фондом запомоги вдів і сиріт — для цїлої армії здвигнено памятник в постаті воїна з липового дерева, котрого панцир і зброя має складати ся з незлїчимих цвяхів, котрі вбє в него публика; найменший даток за цвях виносити ме корону.

Свято розпочало ся в урочисто прибраній салї військового касина промовою архикнязя Леопольда Сальватора о 11 годині. По нїм промовляли ще бувший мінїстер війни і ґенерал інфангерії барон Франц Шенайх тай бурмістер Відня д-р Вайскірхнер.

Бурмістер заявив, що місто Відень бере „воїна в зелїзї“ під свою опіку.

По тім вдали ся участники цего свята на площу Шварценберґа, де прикрашений зеленію і хоругвами взносив ся кіоск, а в его середині постать воїна.

Насамперед забив архикнязь Леопольд Сальватор золотий цвях в груди воїна, мовлячи:

„В імени Єго Величности Нашого Найяснїйшого Вожда забиваю я перший цвях“. Потому з наказу цїсаря Вільгельма II. забив золотий цвях нїмецький амбасадор д. Чіршкі-Беґендорфер, а третий з ряду був турецький посол Гусеїн Гілмі-Паша, що вбив цвях з наказу султана Могамеда V.

Опісля доконували цеї церемонії й инші участники торжества.

По полудни мала вже й ширша публика приступ до „воїна в зелїзї“, жертвуючи свої датки в користь фонду, що старанно дбає о призбиране засобів матеріяльних для родин тих вояків, що лягли або померли на війні.

Мінїстерство рільництва

завізвало всї управи державних лїсів і дібр а між ними і управу дібр релїґійного фонду на Буковині, щоби вже сего року всї вільні місця в державних і скарбових лїсах замінено на цасовища.

Тим, що вже мають право випасу, треба як найдальше йти на зустріч; головно треба їх спомагати матеріялом потрібним для загород, водопою і т. п. Колиб управнені до випасу особи не мали самі худоби, то можуть чужу худобу брати на випас. Колиж би і прото ще була десь вільна земля по лїсах, то мають ся її віддати на пасовиско й таким людям, що до тепер взагалї не мали права на випас. Виходить ще, що кождий, хто лиш має худобу, може безплатно користати з такого пасовиска.

З тих місць, на яких з будь яких причин не буде дозволено пасти, можна буде брати траву або сїно, коли дістанеть ся на таке осібний дозвіл від управи лїсів. Навіть із тих сїножатий, на котрих звикле роблено сїно для диких кіз або оленїв, можна буде задурно брати траву або вільно буде там пасти, коли покажеть ся, що на хісноване такими сїножатями пристануть і властителї дичини.

По можности повинні підвладні власти давати позвіл і на то, щоби люди для береженя своїх запасів соломи брали з лїса після зниженої тарифи сухе листє, мох і таке вище на підстілку для худоби.

Такими заходами хоче мінїстерство стати в пригоді тим хлїборобам, що тепер серед тяжких часів не мають чим прогодувати свою худобу.

Булоби пожадане, як би й властителї приватних дібр, а найголовнїйше лїсів застосували ся до сего розпорядку мінїстерства.

НОВИНКИ.

Календарик від 21/3 до 27/3 1915.

Днї	Стиль		Свята	
	н.	ст.	православні	римо-католицькі
Н.	21	8	Теофілякта	Венедикта
П.	22	9	† Св. 40 м.	Катерини
В.	23	10	Кондрата	Віктора
С.	24	11	Софрона Гр.	Гавриїла
Ч.	25	12	Теофана	**Благовіщенє**
П.	26	13	Пер. м. Никифора	7 Бол. ПДМ.
С.	27	14	Венедикта	Богоміла

Союз українських послів Буковини вислав посла Лукашевича на Буковину в справах помочи для наших хлїборобів, яку має подати буков. рада культури.

Листи і посилки грошеві і почтові до наших бранцїв в Росиї і Сербії можна посилати почтою. Такий розпорядок видала почтова дирекция для Долїшної Австриї.

Чи се можливе і з Буковини, про те треба вдати ся зі запитом до найблизшого почтового уряду, який пояснить справу близше.

Два українські стрільці, маленькі й молоденькі, полонили в Гліботї вісїм величезних Черкесів. Люди аж лягали зо сміху, побачивши отсе, тим більше, що Черкеси убрані були в крадені чорні сурдути.

Двір барона Юрія Василька в Чернівцях н. С. Москалї сплюндрували, *забравши з него всї цїннїйші річи*, які вивезли до Росиї. Відтак полили дах бензиною й підпали двір зі всїх боків, який і згорів до тла. Шкода сягає до мілїона корон. За причину сего підпалу подав комендант те, що барон Василько зібрав полк Гуцульских Стрільців, що, як знаємо, зробив посол Николай Василько, братанок барона Василька, на нїм і пімстили ся палячі.

За гроші можна було відкупити ся у Москалїв від рабунків салдатів по домах у Чернівцях. Хто передав российскому командантови через адвоката Невечержіла 400 до 500 корон, дістав московску друковану оповістку такого змісту: „(Імя власителя дому). Оповістка. Се помешкане стоїть під власною охороною росийського войскового коменданта. Росийскі жовнїри сміють входити до сего мешканя тілько тоді, коли мають позвіл з власноручним підписом міского коменданта. Чернівці, 14. падолиста 1914. *Міский комендант: Полковник Дрегер.* Посадник міста: Боканча. Печатка: Міска управа Чернівців.“ Посередник сих московских гешефтів, господин Невечержіл мав забрати ся тепер разом з Москалями.

Прінц Гогенлього, що був короткий час президентом краю на Буковинї, відтак намісником в Трієстї а тепер став президентом найвисшого рахункового двору і бувший президент міністрів, відходить добровільно як поручник кавалерії на поле битви, хоч має вже 52 роки.

Бронзовий медаль хоробрости назначив цїсар для вояків. Медаль з темної бронзи і подібний до срібного медалю другої кляси тай носить ся его на такій самій стяжці. Наділяти будуть медалем коменданти корпусові взглядно армії. Сей медаль дістануть й усї ті жовнїри, яких команда доси похвалила. Власники сего медалю не побирають нїякого додатку.

Нове звірство придумав начальний комендант российскої армії, вел. князь Николай Николаєвич. Він наказав брати всюди в Польщі, Галичинї і на Буковинї жидівских закладників і вішати з них по двох за кождого жида-шпіона і за кождого иньшого, якого би нїмецке або австрийске військо на жидівский донос арештувало. Хоч від сих доносів *натерпіли ся невинно головно наші люди*, проте страх збирає супроти такого середновічного звірства, придуманого Москалями головно на те, аби приєднати собі християн, яких у Росиї мордують так само безпощадно, коли того треба царским посїпакам. В тім, як Москалї лютують проти жидів, можуть бачити всї, що може московска самоволя в разї потреби супроти всїх і кождого. То не люди а звірі, що не то не мають сумлїня, але й Бога не боять ся, хоч удають правовірних християн.

Перебраний росийский шпигун. Онодї мав вахмайстер жандармериї інспекцию в потязї, що їхав з Міскольча до Сереніш. В передїлї другої кляси їхав *оден капітан, поручник* і однорічник. Жандарм зажадав від них легітимаций, але капітан не хотїв показати легітимациї і як вахмайстер обстоював при своїм, приказав однорічникови застрілити жандарма. Жандарм уступив ся, але на слїдуючій стациї доніс се стацийному командантови. Та як оглянув ся за капітаном, побачив, що той утїкає. Жандарм пустив ся в погоню за ним і за помочию жовнїрів вдало ся зловити капітана. Слїдство виказало, що то росийский офіцир ґенерального штабу, перебраний за австрийского капітана управляв шпигунство.

Не можуть обійти ся без Нїмеччини. *Англія дозволила* недавно тому на довіз чотирох артикулів з Нїмеччини, яких бракує в Англії а без яких вона не може обійти ся. Так само й в Росиї підносять ся голоси, що підчас жнив забракне в Росиї кіс, яких Росия спроваджувала 7 до 8 мілїонів з Нїмеччини. Як би ті коси хотїв хто виробити в Росиї, то сам сирий матеріял коштував би 4 рази тілько, що нїмецка коса. А крім того росийскі фабрики тепер так перетяжені, що невстанї виробити їх.

Доля Нїмців в Росиї. Росийскі ґазети пишуть, що 19 тисяч 920 нїмецких кольонїстів з західних провінций привезено на днях до Астрахану і Саратова.

Арештованя в Москві. В льокалю народної освіти і народних забав пекарского і металюрґічного звязку в Москві переведено ревізию, яка тревала 3 годинї. Секретаря сего звязку Ґусева арештовано. Крім сего арештовано ще 9 членів.

Карпатский Комітет засновано недавно в Петербураї. Онодї відбули ся збори сего комітету, який поклав собі за задачу збудити інтерес *росийскої публики для* істориї і житя населеня Галичини.

З хвиль трівоги.

II.

Житє під пануванєм Москаля.

З приходом ворога повіяло холодним, душу проймаючим вітром з „востока“. Наїздник внїс з собою затроєну, умертвляючу атмосферу, від чого душа вольного чоловіка млїла, а очи гасли. Всьо вмовкало, никло і мертва тишина запанувала містом. Людського гомону не чути, веселого руху не видко. Люди мов у лихорадцї; блїді, блїді, бо невимовно важка трівога змінила їх лиця.

Пізний вечір покриває темним серпанком світ Божий, де тілько горя, тілько слїз і неповинної крови. Не сходять ся люди на любу розмову, а стоять мовчки товпами або одинцем і, затаївши духа, наслухають.

Містом лунає спів і музика, З Ринку рушило походом росийське військо головними вулицями, співаючи та вигравaючи свої пісні. Нараз чую знакому пісню. Всї уважно слухають, бо пісня гарна і чарує нїжною мельодиею слухачів. Здавало ся, що на хвильку позабували ті, що стояли коло мене, на своє горе. Тілько моє серце прошиб лютий біль: була то наша українська пісня „Засвистали козаченьки“, що її співали мабуть салдати з Украіни. В тій хвилї перло мене щось незвичайною силою крикнути до них: „Братя, сюди! Ваше місце в австрийських рядах. Зверніте вашу зброю проти тих, котрі вас висилають на братоубійчу війну. Злучіть ся з нами, щоб тим скорше поконати нашого спільного віковічного ворога-тирана та нехай сповнить ся вже раз заповіт батька Тараса:

... вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кровю
Волю опропіте!“

Але що се? Слова чужі, слів не розберу. Тепер я собі пригадав штучку клятих Москалїв; вони підсувають нашим чудовим пісням свої московські слова і величають ся краденим добром як своїм майном. Істория, та дивно-сумна істория українського народу ожила в моїй уяві. За 250 лїт спільного житя України з Москвою всьо нам забрали: і край і земське добро і волю і назву і слово рідне і... пісню. Ту едину пісню, той единий скарб і то, і то споганили погані Москалї. І тепер, ідучи розбишацьким походом проти ще ними не поневоленого українства, кажуть вони співати українських пісень. Що за наруга!...

Серце закипіло горячим гнївом а уста складали ся мимоволї до молитви пімсти *проти наших* вікових гнобителїв.

Щоб хоч трохи втихомирити свій пекучий жаль, став я одному знакомому, не-Українцеви, оповідати про мучеництво українського народу від злуки з Москвою по нинїшний день. Змальовував я ті сумні картини скоро, покапно, але він зрозумів мене і зрозумів незвичайне значіне теперішної війни для нас Українців. Чортівським видавав ся йому намір Москалїв віддірвати від Австриї галицьких і буковинських Українців, щоб потім здавити всїх Українців, знищити українську думку, спинити змаганя Українців до самостійного житя. Він зрозумів, що не може бути більшого ворогівства й пристрастнїйшої ненависти як між правдивими Українцями а Москалями, що заступають росийську державну думку. Між одними а другими панують відносини раба-невольника та пана-гнобителя. Тут примиреня нема і бути не може!

Нашу розмову перебив оден маґістратський урядник, котрий принїс нам сумну вістку, що российский ґенерал жадає від міста 600.000 рублїв данини. Затрівожила нас ся вість не мало, бо богачі *покинули місто* а *бідне населене* ледви могло би зібрати таку суму до 24 год. Просьбами і мольбами удало ся гр. прав. митрополитови зворушити нена ситне серце грізного наїздника і він знизив дань на 300.000 корон. Кождий горожанин сягав за своїм сріблом або золотом і відносив, дехто своє останне добро, до маґістрату.

Тої днини можна було всюди бачити затрівожених людий, що зажурено питали себе взаїмно, чи встигне місто зібрати ту суму. Бояли ся, що в противнім раї збомбардує ґенерал місто або пустить дику козацьку орду на розбищацьке гуляне. І я журив ся — клопотав ся, бо не було тодї в мене нї срібла нї золота, а паперових гроший не приймали тай зміняти їх на срібло не вдало ся менї.

Відсилюю годинник і що лиш хочу прощати ся з ним, як наш сторож Ґйорґій, котрий незвичайно любив, як його жартком звали „обердиректором“, входить до канцелярії.

„Біла“, кажу „Ґйорґію! Москаль хоче гроший, срібла або золота. Треба віднести годинник, а жаль, бо мила памятка.“

„Нї“, пане директор! „Ви дзиґарка не несїть нїкуди. Сховайте його!“ майже люто відрізав Ґйорґій.

„Як же не нести? Та-ж кождий мусить сповнити свій обовязок задля добра своїх співгорожан“, хочу його научати. Він мене таки зараз перебив і порадив грошї понести. „Ото менї порада!“ сказав я гнївно, „у мене нї срібла нї золота, а паперу не приймають.“

„Ге, ге“, засміяв ся він значучо. „Я зміняю!“ „Як? Відки у вас сріблі грошї? питаю здивовано.

„На то є у мене спосіб. Піду собі до коршми, випю одну, другу і даю Жидови паперову пятку або десятку, а він мусить менї здати решту, бо загрожу, що так піду собі геть.“

Оповідаючи про свої штучки, видобув він з пазухи платок повен сріблих гроший і зміняє менї більшу банкноту. Потім пішов він до міста „розбити“ її на дрібні.

*

Не легко було менї на душі, як я ішов до маґістрату. До тої пори я ще не видїв росийського війска. Та бодай його і не видїти! Кучурівською та семигородською вулицею гнали козаки на конях як несамовиті; мабуть здавали справу *своєму начальству*, що розпаношило ся під „Чорним Орлом“, про наше військо. Ринок битком набитий: урядники, купцї, міщани, робітники, ба навіть і старцї зношували свої лепти, щоби тілько зібрати завчасу данину. Скрізь, при вході, по сходах, на коридорах, при дверех стояли на вартї росийські жовнїри з карабінами, на котрих *застромлені були довжезні штики. Якось лячно* було чоловікови минати попри них. Що хвилї приходили офіцири і жадали від міскої управи кватирі, ба вівса та сїна.

Недалеко на площі міского театру розложили Москалї свій табор. Оден знакомий попросив мене, щоби я пішов з ним подивити ся на житє в таборі. Далеко ми *не зайшли, бо нам на зустріч* наділшов віддїл салдатів, раптом став і розступив ся. Відчинила ся брама одної великої каменицї і відти висипало повно людий, робітників, господарів, парубків і міских вуличників. Їх від разу обступили, впорядкували і шігнали кудись. По дорозї хапали ще, хто зблизив ся до них, за ковнїр і гнали навперед себе як арештантів. Так, бачите, спрошували вони людий на клаку. Заставляли вони їх копати рови та направляти мости. Я в тот раз дав пятам знати.

Вечером довідав ся я, що ґенерал „подарував“ данину і кождий може відобрати свої грошї або дорогоцїнности. Всї тїшили ся цим, лишень знавцїв российської політики обурював цей московський підступ. Вони добре знали, що ґенерал відіграв тілько звичайну московську комедию, що він шукав тілько якоїсь приключки, щоби про людське око удавати доброго, милосердного чоловіка, яким нїби мав би бути і цар. І салдати дістали були острий наказ обходити ся з нашим населенем добре і ласкаво, щоби тим туманити наших людий, що нїби в Росиї добре, що „матушка“ Росия прийме їх як рідних дїтий. Вони заохочували їх грабити разом з ними чуже добро, а часом нагайкою силували до ганебного вчинку. От, московська правда, московська культура! Але не вдавало ся вражим наїздникам звести з доброї дороги наших селян, бо в кождім селї є вже богато письменних людий, котрі добре знають, як тяжко карають ся наші брати на Україні під московським пануванем, що віками вже пє Москаль нашу кров, що він тепер прийшов забрати і австрийських Українців, щоби поневолити весь український народ і збогачувати себе коштом того-ж народу.

*

Одної неділї наїхало повно басарабських фірчин, на високих колесах та з низенькими плеченими кошиками. Ми зразу не знали, що то має значити. Нарештї *показало ся*, що тими фірчинами мають вивозити наших ранених жовнїрів до Росиї. Довгими рядами стояли ті вози коло шпиталїв, відки виносили ранених і висаджували на вози. Потому рушили і пігнали темним вечером до Росиї. Тодї то

не одна мати, не одна жінка плакала — умліввала, а дїти дрібненькі, осиротїлі, підбігали плачучи за возами, але салдати їх відтручували на бік... А опісля росписали ся московські ґазети, що російське військо незвичайно хоробро било ся під Чернівцями, що по горячій борбі здобуло місто і кріпости (!) „Рош“ і „Фольксґартен“ і полонило 60.000 нераненых Австрийців. Така то московська правда!

І так остав ся я у величезнім закладі одиноким з Ґйоргіем. Всякі знаряди і запаси відіслав я тайком до головного шпиталю і чекав лиш доброї нагоди, щоби утечи з під московського ярма і віднайти свою родину.

Чоловік, що був між Москалями.

За Рода-Родою.

Одного ранку, десь по середині місяця лютого, збудив ся я досьвіта від сильного телепаня ваґону. Се для мене нїчо нового: бо я день і ніч їду зелїзницею. Нинї числить потяг 132 осий, отже займає майже цїлий кільометер. Попереду й позаду льокомотива. Часом повстає між одною а другою непорозуміне, як буває се між товаришами. Одна гальмує, а друга спішить. Потяг розтягає ся або збиває ся до купи, мій віз часом вискочить зі шин, а далї знов вертає, куда ему слїд. Від того й те сильне телепане. Їдемо в напрямі до Яблоницї. Тонкий сніг, чорний лїс ясеневий або буковий, подекуди й ялиновий, а гори-не гори, а покищо тїлько горби; зима млава, де-не-де білїє ся шматок сьїгу. Край понурий і бідний. Попри шлях зелїзничий журчить чорна Тиса, обгороджена відломками леду. Мужицкі закурені хати з рідка виступають на сїй країні, неначе забутій людьми.

Потяг мов та стонога лїзе, ве ся й сопе. З вікна видно его початок і конець.

Аж о 9. годинї сходить сонце, за пізно, бо потяг добіг вже до своєї цїли. Читаю напись: Де ж ми тепер? На стациї, яка в дїйсности й на картї ґенерального штабу носить славянску назву, а яку Мадяри перехрестили навгадь на свое.

Вже доходить година пів до девятої, а потяг стоїть, як стояв, чорт зна чого. А тут спливає днина, цїпна й без того коротка. Висїдаю, щоби спитатв ся, коли...

Тут і рушив потяг, а урядник зелїзничий кликнув: „Будьте спокійні, ми пересуваємо тїльки!“ Потяг поволеньки посунув ся попри мене, лишаючи мене на пероні, неначе-б хотїв поїхати без мене.

Не вдало ся ему, бо я скочив на задну льокомотиву, що служила до пересуваня ваґонів. Відти побачив чудовий краєвид. Яром-долиною тягне ся требарвна лента, в яку злучили ся: шлях зелїзничий, Чорна Тиса й гостинець. По гостинци неначе в кіно-театрі — тїсною лавою посуває ся сцена за сценою: сотки мужицких родин, котрі, забравши маржину і рухомости, майно зі собою, повтїкали від Москаля, а тепер вертають назад домів; жінки в катанках і в постолах, зі запаскою в переду й з заду; мущини в кожухах і в „гачах“. Різнобарвний вид манить око, але серце віщує горе, яке крие ся за тим пишним походом.

Їдемо поволеньки, а що хвилї стрічає нас то місток, то тунель. На кождім містку — угорский вояк з грізним баґнетом, одягненій у величезний кожух і полотняні штани. Находимо ся тут в царинї карпатских сцен военних, якими управляє австрийский ґенерал барон Пфлянцер. Чим дальше на схід, чим глубше в Карпати, тим пестрійша армія, тим більше схожа на мілїцию*).

Шлях зелїзничий стає чим раз стрімкійший, льокомотива сопе, неначе ей мучить задуха. Одному гусарови, що сидїв у послїднім воґонї, випала люлька з рота, коли виглядав вікном на двір; він вмить вискочив таки підчас їзди, вхопив люльку й вспів ще вилїзти назад до ваґону.

Пішов і я за его приміром: зіскочивши з льокомотиви, біжу, щоби ей перегнати і дістатись до ваґону. Застав і пізнав я там чоловіка, що був між Москалями. (Д. б.)

*) Військо мішане: вояки і цивільні, вбрані почасти в мундур.

ДУМКА про визволенє України.

Склав

НИКОЛАЙ БАБІЙ, вояк з Буковини.

Україно! Україно,
Ти світом забута,
Коли-ж Ти вже позбудеш ся
Росийского кнута?

Сотки лїт ти запряжена
В росийскі кайдани;
Добувають тобов слави
Росийскі тирани!

Пробуди ся мій народе!
Час Тобі вставати,
Прийшла пора, важна хвиля
За оруже взяти
І прогнати з України
Всї ворожі сили.
А сей поклик звучать вічно
З Тараса могили:

„Ваша правда на Вкраїні!
Її здобувайте
І гнобителїв московскых
До гробу сховайте!“

Подивім ся лиш на людий,
Що свободу мають:
За них люди в світї знають,
Тай їх величають.

А ми бідні заковані
В московскій скринї,
Зрабовані світла, правди,
Спимо і до нинї.

З часом встануть Чорноморцї
Й зажадають свого;
А тим часом покараймо
Самодержця строго!

Світ нас уже зненавидїв
І нами гордує,
Бо ми темні і лїниві;
Кождий з нас кепкує.

Пробуди ся, мій народе,
Славо України!
Пірви пута, скинь окови,
Царя Московщини!

Доста вже нам надоїло
Ходити в кайданах;
Наше серце з болю мліє,
Бо вічно у ранах!

Як ми врага поконаем, —
Вкраїна засяє
І своєю культурою
Світу дорівнає!

Надіслане.

Вельми шановна Редакцие!

Прошу о поміщене у Вашій ш. ґазетї цього мого письма. В деяких українських і росийських ґазетах Швайцарії твердять, що я належу до „Союза визволеня України.“ Ради правди прошу ствердити ось що: я був в цій орґанізациї у Львові, як цїла її дїяльність появляла ся лишень у видаваню кількох відозв (котрі я також підписував) і суперечила дїяльности національної Ради. У Відни зголосив я був по першім засїданю „Союза“ — яке відбуло ся по конституованю цеї орґанізациї — свій виступ з неї рекомандованим листом з 21. X. 1914. її президентови. Одночасно повідомив я про це листом національну Раду. Також до „Української Соціяльдемократиї“, що її свого часу засновали кілька членів „Спілки“ і ґрупи, котра 1903 видавала у Львові місячник „Праця“, не стою я в жадних стосунках.

З правдивим поважанем

Д. Донцов.

Переписка „Редакциї“.

Вп. **Зелений** Тодор у Варашдинї, **Пастушок** Никола в Будапештї і Михайло **Врубель** в Загребі, Михайло **Савчук** у Відни і Николай **Ґанкевич**: Ваші просьби передали ми редакциї „Свободи“ до узгляднення. — Вп. **Мик. Ґорб...** Ваші вірші дуже сумні, тепер треба таких, що би піддержували духа, а не пригноблювали.

Оповістки.

Комітет українського учительства Галичини і Буковини у Відни (VIII. Langegasse 20., 3. Stiege, Parterre) уділяє укр. учителям всяку пораду і поміч.

До „Бук. прав. Календаря“ просимо прислати нам пригожі статї і повістки, розвідки і т. п. За принятї працї буде плата. Але просимо спішити ся, бо час короткий. Що не помістимо в календари, надрукуємо в нашій газеті.

Православний Молитвенник в церковній і українській мові вийде сими днями. Ціна 10 сотиків. Замовляти можна в нашій Редакциї.

Буковиньский православний календар на рік 1915 заходом тов. „Руска Бесіда“ в Чернівцях вийде небавом у Відни. Ціна 20 сотиків, з пересилкою 25 сотиків. Замовляти у нашій редакциї.

До шпиталїв, таборів, каварень і реставраций, де пробувають Українці, висилати будемо нашу газету, скоро тїльки дістанемо докладну адресу дотичного шпиталю, табору, каварнї чи реставрациї, що сим просимо.

Народну Канцелярию для буковиньских Українців отворив Союз українських послів на Буковинї у Відни (IX., Währingerstrasse 20, на подвірю, на лїво), куди треба звернути ся у всїх справах від 11-ої до 12-ої години особисто або писемно.

Буковиньских Українців просимо подати нашій редакциї свої точні адреси в своїм власнім інтересї, бо по першім будемо їм посилати нашу газету, а по другім зможемо посередничити у вишукуваню загублених осіб і т. п.

Пошукує свого батька Митра і свої жінки Анни з Черновиць — Ґригорій **Кучима** у Варпалотї на Угорщині (Várpalota, Ungarn, Feldkanonen-Reg. 33.); пошукує своїх родичів і братів Ґеоргія, Марії, Дмитра, Петра, Михайла **Воєвідкіз** з Кадобївців (пов. Заставна на Буковинї) — Воєвідка (K. u. k. F. K. R. Nr. 33. Ersatzkader Várpalota, Ungarn); пошукує свої жінки Марії Вірстюк з дитиною з Васловівців (пов. Чернівці, Буковина — Іван **Вірстюк** (K. u. k. F. K. R. Nr. 33. Ersatzkader Várpalota, Ungarn); пошукує свої жінки Настасії Перепелиці з двома дїтьми з села Бергомету н. Серетом (пов. Вижниця, Бук.) — Николай **Перепелица** (K. u. k. F. K. R. Nr. 33. Ersatzkader Várpalota, Ungarn).

Хто би знав адресу полонених в Росії Остапа Поповича та Сидіра Пігулякa, зволить подати еї нашій редакциї.

Провідник по Відни.

Міністерства:

Міністерство внутрішних справ — I. Wipplingerstrasse 7 і I. Judenplatz 2.
Міністерство просьвіти — I. Minoritenplatz 5.
Міністерство торговлї — I. Postgasse 8.
Міністерство зелїзниць — I. Elisabethstrasse 9 і I. Nibelungengasse 4.
Міністерство війни — I. Stubenring 1.
Міністерство краєвої оборони — I. Babenbergstrasse 5 і I. Nibelungengasse 10.
Секция маринарки мін. війни — III. Marxergasse 2.
Міністерство рільництва — I. Liebiggasse 5.
Міністерство публичних робіт — IX. Porzellangasse 33.
Міністерство скарбу — I. Himmelpfortgasse 6—8.
Спільне міністерство скарбу — I. Johannesgasse 5.
Міністерство судівництва — I. Schillerplatz 4.
Міністерство заграничних справ — I. Ballhausplatz 2.
Міністерство „для Галичини“ — III. Rennweg 1.
Президия Ради Міністрів — I. Herrengasse 7.

Банки та фінансові інституциї:

Бук. Банк Краєвий — I. Schottengasse 6—8.
Бук. Каса ощадности — I. Schottengasse 6—8.

Запомогові комітети:

Український запомоговий комітет містить ся в VII. Bez. Langegasse 5, парт. дв. 6. — **Міска централа для збігців** — II. Zirkusgasse 5, **а бюро для виплати датків на харч** — Prater-Venedigsaal. — **Централа для вишуканя збігців (Zentrale für Vermisste)** — Zirkusgasse 5.—**Зголошеня родин резервістів о підмоги державні** Industriehaus, III. Heumarkt 12. — **Запомоги для жінок резервістів** уділяє ся — II. Zirkusgasse 5.

Українські інституциї:

Буковиньска Народна Канцелярия тай **Редакция і Адміністрация „Буковини“** — Wien, IX. Währingerstrasse 20 (на подвірю, на лїво).
Українська Національна Рада, Редакция і адміністрация „Дїла“, „Свободи“ і „Ukr. Korrespondenzblatt“, Читальня „Просьвіти“, Народний Комітет, „Просьвіта“, „Сїльский Господар“ — Wien, VIII. Zeltgasse 3—5, Mezzanin. — **„Союз визволеня України“, Редакция** „Вістника Союза В. У.“ та „Ukrain. Nachrichten“ — Wien, VIII. Josefstädterstrasse 79, II. сходи, ч. дв. 19. II. пов. — тамже: **„Українська боєва управа“. „Ukrainische Rundschau“,** Редакция і Адміністрация XVIII., Gersthoferstrasse 68.
Тов. „Днїстер“ при ул. Langegasse 5, дв. 6, що четверга між 4—5 год. по пол.
Дирекция „Карпатиї“ в бюрах товариства Universale, Wien, I. Schottenring.
Жіночий комітет для опіки над раненими укр. жовнїрами — I. Wollzeile 25, I п.
Українська ґімназия — III. Radetzkystrasse 2.
Українська семинария і народна школа — VIII. Albertgasse 20.

За редакцию відповідає: Володимир Федорович.

З друкарнї І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.

Число 8. Відень, дня 27. марта 1915. Рік 1915.

„БУКОВИНА“
виходить поки що кождої суботи.
Редакция і Адміністрация:
IX. Währingerstr. 20
(в подвірю, на лїво).
Поодинокі числа по 10 сот.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковинї“.

„BUKOWENA“
Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- und Landtagsabgeordneten der Bukowina.
Redaktion u. Administration:
IX. Währingerstr. 20
(Im Hofe links)
versendet an Militär-Spitäler und -Lager unentgeltlich.
Einzelnummer 10 h.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

Побіда голоду.

В понедїлок рознесла ся вістка, що перемиска твердиня в Галичинї, дістала ся в руки Москалїв. Але не взяли вони її силою своїх гармат ні приступом, а залога здала ся під напором голоду, бо не стало більше поживи в твердинї. Аж мара голоду здобула Перемишль, перед сим страшним ворогом мусїли скапітулювати наші перемискі герої, що це минулої пятницї пробували перебити ся почерез ряди ворога, який окружив нашу твердиню доокола сильними укріпленями. Знеможені недостатком поживи наші вояки не в силї були найти виходу з ворожого кола, завернули тому назад до кріпости і відбили ще два ворожі напади минувшої суботи і неділї. Тільки голод годї було подолати, ну й він побідив, приневолив залогу піддати ся Москалям, які не годні були наших побідити без сего союзника.

Але нїм наші піддали ся, знищили вони перемиску твердиню, канони, збрую й муніцию, передаючи ворогам неукріплене і голодне місто, спаливши навіть усї паперові гроші державні і приватні.

Одинока користь зі сеї побіди голоду для Москалїв тота, що забрали нашу залогу в полон і не потребують далї турбувати ся облогою твердинї, їзза чого можуть ужити те військо на иньшім полю битви. Незначний се прибуток сили, бо окруживши Перемишль своїми укріпленями зменшували Москалї облогу чим раз то більше, уживаючи тут меньше вартне військо.

Але помимо всїх холодних розумовань наш жаль по утратї Перемишля таки великий, бо сей ґранїтний острівець серед хвиль ворожого моря мав на нас і сусїдів значний моральний вплив, був одним свідком більше нашої сили.

Однак годї нам ридати й віддавати ся розпуцї супроти сил природи, яким е й голод. Най нас потїшає й ободряе та свідомість, що Перемишль узяв не Москаль, а голод, а що противно наші моздїри взяли власною силою сильнїйші твердинї в Бельґії, що наше славне військо бороло ся в Перелишли цїлий піврік побідно проти ворога а тижнями й проти голоду, як бороло ся й боре ся побідно в Карпатах не тільки проти Москаля, але й проти морозів, плюти і болота. На них, на наших жвавих борцїв-героїв покладаемо нашу надїю на остаточну побіду над ворогом-Москалем помимо побіди голоду над Перемишлем.

Воєнний перегляд.

В Польщі

пробували Москалї за послїдний тиждень на ріжних місцях, особливо коло Прашниша і Остроленки, пробити нїмецкі ряди, але надармо. Безліч убитих і ранених а поверх 5000 полонених Москалїв заплатило за сї заходи. На найдальшім краю прускоросийской границї, що припирае до східного моря вдерли ся Москалї і заняли були нїмецке місто Мемель, плюндруючи й палячи по дорозї села й забираючи тисячі нїмецких мешканців у полон. Та не довго тревало їхне пановане, бо нїмецке військо прогнало їх відти, відобравши їм полонених мешканців і загарбану худобу. Нинї нема вже ні одного Москаля в Нїмеччинї. Нїмцї загрозили, що за кождe спалене нїмецке село чи обійсте спалять у трое тілько московських.

У західній Галичинї

не було за минулий тиждень нїчого важнїйшого крім сріляниии з гармат. За те

у східній Галичинї

не уставали московскі напади день і ніч на наші становиска, особливо коло Надвірної. Всї ворожі напади відбито, при чім полонено кількасот Москалїв, а що ще важнїйше, спалено московський военний міст на долїшнім Дунайци.

в Карпатах

лютуе від неділї страшна боротьба на просторі Бескидів від Ужока на захід аж до Конечної. Москалї напосїли ся за всяку цїну передерти ся через наші ряди знов на Угорщину. Стягнувши великі сили йдуть приступом день і ніч на наші укріпленя, вкривають трупами гори і доли, полишивши доси поверх 5000 полонених в наших руках, не дїпнявши доси нїде своеї так горяче бажаної цїли, але борба й доси не устала.

На Буковинї

заходили ся Москалї то в день то в ночи дістати ся почерез Прут до Черновець, освічуючи місто електричними світилами. Але наше жваве військо не тільки що відперло всї ворожі заходи, а прогнало Москалїв і з лївого берега Прута, перебравши ся почерез ріку і загнало ворогів аж поза Днїстер, де й опинили ся тепер. Виходить, що вже цїла наша дорога країна-Буковина визволена з під Москаля. Докладнїйші вісти подамо другим разом, коли їх одержимо.

У Франциї

йшла дальше неустанна сїпанина межи нїмецким а французким військом. Французи надармо заходили ся на ріжних точках пробити боєву лїнїю Нїмцїв, полишивши крім убитих і ранених зо 600 полонених в руках нїмецких. Крім того воювали Французи й бомбами, обкидуючи ними з лїтаків нїмецкі місцевости в Альзациї. На то відповіли Нїмцї, кидаючи бомби на пристань Кали і на саму столицю Париж.

На полудни

острілювали французкі й анґлїйскі кораблї турецкі твердинї Дарданелїв. За те віддячили ся Турки острілюванем росийского міста Феодосиї на Кримі. Ушкодженя фортів турецких незначні, за те від турецких гармат потонув один французкий і один анґлїйский панцирник а кілька инших кораблїв так ушкоджено, що ледво могли втїчи.

Дарданелї,

о які тепер побивають ся Французи й Анґлїйцї для Росиї, то морска вузина. Із еґейского моря, що е від Буковини на полудни, коли перейти Румунїю, а відтак Болгарию, провадить ся морска вузина до турецкої столицї Царгороду чи Константинополю. Ся морска вузина мае довготи 74 кільометрів отже понад десять миль. Оба береги гористі і почасти доста стрімкі. Вхід із грецкого (еґейского) моря вузкий, бо его ширина не більша як півмилї. Відтак ширшае вода та не більше як на милю, хоч довжина її досягае двох миль. Дальше Дарданелї знов звужують ся ще меньш як на півмилї, а ще далї навіть на один кільометер, та тягнуть ся так ще понад дві милї вздовж. Хоч відтак вузина ширшае на два до чотири кільометри, то все таки й ся друга половина морскої дороги, що тягне ся ще понад 5 миль, для кораблїв дуже небезпечна, бо й малі гармати з укріплених берегів досягають до кораблїв. Тому знатоки военної штуки думають, що ворожі кораблї не пробють ся через Дарданелї.

Про передачу Перемишля.

Перша облога твердинї.

Після великих битв під Львовом сконцентрували ся наші армії за Дунайцем.

Москалї оточили 16. вересня 1914 твердиню Перемишль, а їх війска уставили ся на заходї поздовж нашої лїнїї.

Потому розпочав ся наш наступ, переможно посували ся ми в західному напрямку, так що неприятель був присилуваний кинути ся з великим напруженем на твердиню, аби її здобути, нїм ще наші наспіли на відсїч. Передчасно, без того, щоби ослабити укріпленя, рішив ся тодї командант облогової армії доконати різнї на людях в найбрутальнїйший спосіб, даючи приказ до загального насильного приступу. Головний напад був звернений проти форту I, одночасно, коли сильний віддїл демонстрував проти Дунковичок. Тут збурено головний форт незлїчимими влучними стрілами — два такі стріли пробили ся через склепіне до середини. Прото не посміла на сїм місци інфантерія зближити ся на більше як 700 кроків. Кілька тисяч Москалїв полягло під Дунковичками. Тимчасом почали наступати з полудневого сходу на форт I. Тут лежить головний форт разом з передними укріпленями на горбі, по хвилястому теренї вдало ся піхотї прібрати ся аж до приступної позиції. Вояки саперского віддїлу усували перепони, а піхота мала настромлені ножиці, якими перетинала колючі дроти; вільними шляхами протискали ся приступні лави, а на свитаню опинили ся вже перші ряди на валах і шанцях. Герої бороли ся з героями. Москалї кидали ручні ґранати, бомби; вживали всяких штучок, яких тіль-

ко понаучували ся від Японців серед облоги Порт Артурської твердині. Та дармо!

З лівого переднього форту почали машинові рушниці сипати зелїзним градом, з всїх усюдів косили оборонцї неприятеля. Вже нові віддїли підступали і все без усякого успіху.

Машинові рушниці та нагаї гнали Москалїв на смерть або перемогу, а по нашім боцї боронив ся з одчаєм невеличкий гурток проти навали цїлих ворожих полків.

Конець був такий: На валах і в шанцях безлїч трупів, в серединї, в фортї маленька громадка перетомлених з оборонцем капітаном Сврлюґою на чолї. Поверх 70.000 людий страти мав неприятель серед першої облоги, а твердиня остала ся, щоби й далї сповняла своє важке завдане. В тім надійшла відсїчна армія і воріг відступив.

Початок другої облоги.

Розпочав ся бій над Сяном з битвами навкруг Маґери і Старого Самбора. Середна частина Галичини була визволена. Тимчасом підійшли війска Гінденбурґа і Данкля під Іванґород. Задля величезної переваги неприятеля мусїли вони завернути ся, наступило переґруповане військових сил і переміщене нашої лїнії аж поза Вислоку. Перемишлеви загрозила друга облога.

9. падолиста окружив зелїзний обруч твердиню. Приступальник почув підчас першої облоги всю міць твердині, пізнав, що за валами і бетоновими укріпленями стоять люди, що готові бити ся до послїдної краплї крови. Томуж то дібрав він менше героїчного способу, аби поконати твердиню: він постановив її голодом зморити.

Замкненє Перемишля.

12. падолиста обступив воріг твердиню із всїх боків. Найбільше сил стягнув він на сходї. Замикаюча лїнія була від оборонної лїнії на яких 15 кільометрів віддалена. Скрізь навкруг Перемишля побудував неприятель оборонні точки і міцне укріпленя, що чим далї перемінювала ся в рівнобіжну до нашої лїнію фортів. І так нашу твердиню замкнула твердиня неприятеля.

Оборона твердині.

Оборонець Перемишля поводив ся з самого початку дїяльно. Завжди, коли Москалї наближали ся, відбивали їх перемиські герої з неослабаючим завзятем. До послїдку роблено виступи, і то иногдї на велику скалю, тай умів оборонець користувати ся силою вогня, знав зручно вихісновувати гармати та всї сили жвавостю побільшати. Богато точок оборонних та укріплених позиций здобуто і богато ворожого війска спіймано.

І далеко понад 100 тисяч найлїпших вояків втратили Москалї під Перемишлем. Як ґіґантична поема з зелїза і вогня одзивають ся до нас звідомленя про битви коло Перемишля, не відмовляють чести й неприятелеви. Але вічною славою покрили себе герої з Перемишля. Навкруги величезна, розгукана хвиля неприятельских війск, в серединї мужі, герої Австро-Угорщини, місцями відтяті від світа і своїх рідних валом, з зелїза і вогню кутого.

І з піднеслою традічностю перли вони все а все в зелїзний мур, щоби його пробити і подати руку тим братам, що борять ся в поли.

Хоробро і завзято обороняли вони твердиню, аж до крайного вичерпаня всїх засобів.

Передача Перемишля.

Сумна подія передачі Перемишля наступила 22. марта.

З останніх сил зробила геройська залога минувшої пятницї виступ, котрий знову доказав її, що облягаюча сторона побудувала укріпленя на спосіб твердинь. 21. і 22. рушили Москалї против нашої східної і північної лїнії, але з великими їхніми стратами відперто їх — на всїх місцях.

В межичасї острілювала артилерія з твердині ворожі позиції, а до ґрому гармат приєднував ся гук, який повставав через зриване важких предметів, фортів, канон і муніцийних запасів.

22. зраня відійшов уповажнений нашого коменданта до коменданта блькуючої армії, щоби умовити ся що до установ передачі.

О 6. годинї 55 минут зраня вислано послїдний телеґрам з твердині до начальної команди, а потому знищено і радіотелеґраф.

Держачи ся по геройськи до послїдку, викликає залога, здаючи ся тілько через крайні недостатки і слабости, у нас найбільший подив і пошану.

В утаємничених колах військових знало ся вже від кількох днїв, що залога послїдними тижнями оказувала найбільшу ощадність, щоби сумну долю передачі звернути як на найпізнїйший час.

Та сумна истина, що вона до такої ощадности була присилувана, дасть ся тим пояснити, що в тім короткім часї, який остававав між обома замкненями твердинї, годї було місто на довший час запровіянтувати.

Вже перша облога довела до того, що спотребило ся велику частину запасів, а по першому виручею твердинї тому йшло трудно з запровіянтованем, бо единий зелїзничий шлях, яким можна би було покористувати ся, був знищений і треба було його ще лагодити.

Рух привернено аж 23. жовтня. Та й тогди стояла зелїзниця головно до розпорядимости раненим і тим транспортам, що йшли до армії Бороевича. Оставали ся лишень гостинці, якими перемашеровувала армія австрийська й росийська по два рази. Через те була вона наскрізь знївечена. Правда, технічні віддїли взяли ся зараз до направи доріг, але трен про то міг лиш поволи посувати ся вперед.

В твердині були: 23. дивізія гонведів під проводом фелдмаршалляйтнанта Томасі, східно-галицька краєва оборона, горішно-угорські і галицькі ополченцї. Фортів боронили: віденська твердинна артилерія і угорські ополченцї.

Багатьома виступами — найбільший тревав від 12. до 15. грудня — довела перемиська залога, що годї її поконати зброєю, а коли тепер піддала ся, то едино через то, що не мож було її оперти ся загладжуючому насильству нужди.

Перемишль сповнив свій обовязок.

Перемишль сповнив свій обовязок. Якеж зрештою завдане твердині? Вона повинна стягати на себе ворожі сили, повинна їх вязати і спиняти, щоби не давали потуги ворогови в битвах. Сїм місяцїв стягав Перемишль немов велитенський маґнет страшенну навалу неприятеля на себе, ослабляв і винищував її.

Непереможною, прехорошою твердинею остав ся він від першої аж до послїдної днини, а як послїдні запаси спотреблено та мара голоду з'явила ся над перемиськими героями, от тогди-то він зняв ся до останного свого завдання, зірвав всї свої укріпленя і оставив свому ворогови не твердиню Перемишль, але тілько порожне місце. Наш Перемишль живе і буде жити в наших серцях на вічні часи.

(„Fremdenblatt“).

Послїдні дни в Перемишли.

Дуже зворушуючі вісти про послїдні дни в Перемишли доносять лїтаки, що встигли відти утїчи.

Стан здоровля в залозї був довго добрий, аж від голоду і всїляких инших невигод стали наповняти ся шпиталї все більше і більше. В пятницю перед виступом з кріпости роздано всїм жовнїрам по дві консерві; як вовки кинули ся вони на їду і не оден, що не міг стравити тілько нараз захорував або й умер. Навіть всї коні зарізано, на послїдку також і коні ґенералів. Решту вівса змололи і роздали разом з кінським мясом голодуючим на час передачі міста. Оповідають також, що в неділю принесли командантови печеного голуба, одиноке, що ще було крім кінського мяса. Але ґенерал Кузманик не приймив сеї страви, а післав її одному тяжкораненому до шпиталю.

„Афтенпостен“ доносить з Петербургу, що по упадку Перемишля Москалї дуже чемно обійшли ся з ґенералом Кузмаником і его офіцирами. Росийскі офіцири подивляли хоробрість і відвагу команданта. Коли ґенерал Кузманек хотїв передати свою шаблю, відповіли ему: „Ви пів року відважно опирали ся нашій перевазї, пане ґенерале. Росия бажає, щоб ви задержали свою шаблю, бо ви завсїгди поводили ся з ворогом відважно і по лицарски.“

Найвисша воєнна команда нїмецка каже у своїй телеґрамі з дня 25. с. м. при кінци; „Нїмецка армія висказує сердечну подяку хоробрій залозї Перемишля, яку по чотиримісячній повній пожертвовань оборонї зміг подолати тільки голод.“

З українського запомогового комітету.

Комітет урядує як доси в VIII. Langegasse 5, Th. 6. Всякі прошеня о запомоги і на дальше треба вносити на руки Вп. П. Президента Юлїяна Романчука.

Приїзд до Відня. Рескриптом ц. к. міністерства внутрішних справ з 8. грудня 1914 заборонено впускати переселенців до Відня з приводу надмірного їх напливу. Тому всї, що хочуть приїхати до Відня або приїхали по 10. грудни 1914 р., мусять мати дозвіл згаданого міністерства, щоби не були наражені на примусове видаленє. Се відносить ся також і до учеників середних шкіл, бо укр. Комітет був в силї, виробити дозвіл на приїзд до Відня і заосмотрене з Централї лишень для учеників з Каринтиї, і то тільки поіменно в виказї названих. Цілого удержаня для тих учеників, що не мають заосмотреня з Централї, комітет не був би в силї дати. Рівнож академики повинні до Відня приїздити аж з початком шкільного лїтного семестра, щоби не мали трудностий з централею, а в кождім случаю що до свого приїзду повинні порозуміти ся з Укр. запомог. комітетом.

Безплатне углє можуть дістати наші емігранти по 75 кг. на 14 день на 3 особи або на 1 особу по 25 кг. поданя до Centralstelle треба вносити через укр. комітет, де є відновідні формулярі, та де уділить ся близших інформаций. („Дїло“)

НОВИНКИ.

Календарик від 28/3 до 3/4 1915.

Днї	Стиль н.	Стиль ст.	Свята православні	Свята римо-католицькі
Н.	28	15	Агапія	Пальм. Нед.
П.	29	16	Савина Юлїана вм.	Кирила
В.	30	17	† Алексея Б. ч.	Квірина
С.	31	18	Кирила	Бальбіни
Ч.	1	19	Страстний Четвер	Цвіт. В. Ч.
П.	2	20	Страстна Пятниця	Вел. Пятниця
С.	3	21	Сави	Вел. Субота

† **Марія Теофіля Костецка**, жена гр.-кат. крилошанина і пароха в Чернівцях, померла тамже по довгій слабости дня 13. марта с. р. в 70-тому роцї житя. В. ї. п.!

Відзначенє. Прімарій бук. кр. видїлу, д-р Володимир Гузар, одержав за визначну службу перед ворогом золотий хрест заслуги з короною.

На проби до Шевченківского свята просимо співачок і співаків з Буковини учащати правильнїйше, як доси; проби відбувають ся ві второк, четвер і пятницю від 5-тої год. по пол. (Lerchenfelderstrasse 14, через подвірє, на лїво в долину.)

На Буковинї направляють шкоди, заподіяні Москалями, зі всеї сили. Черновецькі водопроводи направлені. Поживи не брак.

Приїзд учеників до Відня. (З секциї середного шкільництва української культурної ради.) Подаєть ся до відома всїм інтересованим, що справа введеня новых ґімназияльних курсів з українською викладовою мовою на добрій дорозї. В найближшім часї повідомить ся про се

всіх, що зголосили ся до ґімназиї. Просить ся далї зголошувати адреси учеників *на руки секретаря секциї* А. Крушельницького, Wien, XV. Holochergasse 32, II./24, але перестерігаєть ся, щоб нїхто не приїздив до Відня без *візваня, бо ті, що прийдуть перед часом,* мусїти муть вернути домів, витрачуючи ся на подорож. Рівнож просить ся ще раз учителїв середних шкіл, які мешкають тепер *поза Віднем, щоби подали свої адреси.* — *Президия* Секциї. (Дїло)

По Буковинї подорожував недавно тому Курт барон Реден і оголосив свої поміченя і враженя в довшій статї в „Neues Wiener Tagblatt-ї“. Він рішучо обороняє на підставі докладних інформаций вірне населенє від тяжкого, ворожими елементами киненого обвинуваченя за зраду. Розуміє ся, що примірне пожертвованє і геройські подвиги наших добровольців-стрільців установили в нїм переконанє, що населенє Буковини наскрізь вірне й патріотичне. Поодинокі випадки зради треба приписувати Липованам. „Кілка липованських сїл“, пише він, „нагадують нам, що їх мешканцї, котрі свого часу найшли у нас як вигнані з Росиї релїґійні сектанти щирий приют, оказали ся невдячними. Але тут від разу най буде сказано в честь Буковини, що випадки зради лучали ся рідко і була би то велика кривда, як би такі випадки узагальнювало ся. Зрештою липованський епископ зараз з початком війни втїк до Румуниї.“ Діставши ся Галичиною на венґерську границю, ще раз згадує Буковину: „Знову виринає милий образ, незнана Буковина, ся передня сторожа західної культури. Хто раз побачив Буковину, той зрозуміє пожертвованє й завзяте, з яким помогало населенє боронити її проти Москалїв. Сей край типічно австрийський і не сміє стати московським.“

Про московські звірства на Буковинї пишуть ґазети безперестанно. В українськім селї Молдові-Сулицї коло Селетина пірвали Москалї церковні ризи і книжки тай *викинули їх на гній, де найдено і свячені посудини.* Оттакі то оборонцї-покровителї православної віри! З Румуниї їздила комісия по Буковинї, щоби наочно переконати *ся, як ґаздували Москалї між буковинськими Волохами.* Члени комісиї плакали, побачивши страшні слїди московського лютованя і в румуньских околицях Буковини. Румуни з королївства *переконали ся наочно о прихильно*сти Москалїв до Волохів, яких хотїли перетягнути на свій бік обіцюючи їм золоті грушки на вербі. Колиж Румунія не дала ся підмовити, то московська лють скропила ся на буковинських Волохах. Двір барона Василька, який спалили Москалї і про що ми писали в попереднім числї, стояв у Бергометї над Серетом, а не в Чернівцях, як се було мильно подано; бо єгож камениця в Чернівцях не ушкоджена.

Президент Буковини висказав подяку прав. комісареви ґрафови Бетлєнови в Бистрицї на Угорщинї за поміч уділену бук. властям і збігцям підчас другого наїзду Москалїв.

Ґрунтові книжки і екзекуцийні акта спалили Москалї у вижницкім і путилївскім судї, щоби придобрити ся Гуцулам проти лихварів. Помимо сих московских підступів Гудули держали ся, як пристоїть вірним австрийским горожанам.

Москалї спалили село Дихтинець (коло Путилова) за те, що тут ґуцульські стрільцї здержували їх похід цїлі дві добі.

Революцийний рух на Українї. Меншіков помістив у „Новім Времени“ люту статю проти революцийного руху на Українї, що виходить від „Мазепинцїв“, які в роковини смерти Шевченка розширили відозву підписану українськими студентами в Києві. Саму відозву, яка звертає ся проти відвічного утиску Українцїв з боку Москалїв, росийська цензура сконфіскувала. Всї віденські ґазети подають отсю вістку.

Росийський мінїстер просвіти а Українцї. На приватній нарадї членів думи з *заступниками росийского* правительства, яка відбула ся 7. лютого перед отворенєм думи, поставив оден з послів за спопуканєм Українцїв — які, як звісно, від 16. червня 1907 по появі нового виборчого закону не мають заступників в Думі — інтерпеляцию до мінїстра просвіти в справі переслїдуваня Українцїв, їх товариств і преси в Росиї і Галичинї і завізвав мінїстра дати відповідь на сї запитаня. Мінїстер Маклаков відповів. що власти в Галичинї не підлягають єму, але головнокомандуючому росийских військ. Впрочім протиукраїнські розпорядженя правительства з огляду на воєнний стан цїлком оправдані і тому немо що сподївати ся якоїнебудь зміни в будучности. Політика Маклакова подобаєть ся, видно, в двірских кругах, бо от недавно тому заіменовано єго членом державної ради.

Рецепта пана Струве. Звісний „истинний Москаль“ Петер Бернгард Струве, який тепер основно займає ся українським питанєм, розводить в „Біржевих Ведомостях“ проґраму росийскої полїтики для Галичини, як вона має виглядати після пана Струве. „Росийска полїтика в Галичинї — пише *пан* Струве — мусить бути заразом нацiональною і лїберальною. Вона мусить узглядняти докладно і уважно краєву мову і релїґію — а при тім старати ся достаточними і ґрунтовними зарядженями привести населенє краю близше росийскій культурі.“ Переходячи від теоретичних виводів до практики виводить пан Струве дальше: „В народних школах повинна в першій половинї шкільного часу бути українська мова викладовою мовою, в другій половинї — росийска. Цїле середнє шкільництво і висше шусить бути росийске.“ Тут треба зазначити, що сей передчасний реформатор є поважним членом кадетскої, т. зн. конституцийної демократичної партиї, виступає вже від років проти Українцїв, а партия, що вважає себе лїберальною і удає навіть прихильність *до Українцїв, не потягнула* ще до сегодня єго до відвічальности і взагалї не заняла до єго виступів нїякого становища. Але треба також знати, що та прихильність *кадетів до Українцїв показує ся* лиш при виборах. А се вже знано, що кождий Москаль бреше.

Москалї ширили всякі брїхнї межи народом, навіть що покойний архикнязь Рудольф є з ними, щоби затуманити і приєднати собі наших селян, але дарма, наші люди не такі темні як московскі мужики, що вірять у всякі хоч би й найдурнїйші брїхнї.

Українська штука в кінотеатрі. Перед місяцем грали в кінотеатрах Відня штуку п. н. „Іван Кошуля“. Ся штука збудована, розуміє ся, на тлї воєнних подій. Старий Кошуля, український мужик, має сина ледачого, який розтрачує батьківське майно. Та надходить війна, Іван зголошує са добровольцем, бореть ся завзято з ворогами, здобуває всякі медалї *хоробрости* і стає героєм. Шкода тільки, що Кошуля виглядає скорше на „ганделеса“, хоч на проґрамі стоїть, що то український похатник.

Образ нашого цїсаря із дїточих лїт. Незабавом появить ся образ нашого Монарха з дїточих лїт. Дохід з розпродажи має припасти фондови опіки над вдовами і сиротами поляглих на полю слави вояків. Образ сей мальований ще в роцї 1832. Образ представляє цїсаря як дволїтного хлопчика, який бавить ся в жовнїри. Поверх білої суконочки закинена через плече торбинка на патрони, при боцї шабелька, а в руцї карабін, на який молодий ґренадир, якому блестять з під медвежої шапочки ясні кучерики, поважно спер ся. В другій руцї держить ґренадира, який холїтає ся в руцї. Образ пречудний; маляр не міг єго краще схопити. Образ є тепер власностю архикнязя Леопольда Сальватора, а відбитки продають на цїли воєнної опіки.

Фердинанд Бурґ. Недавно тому помер в Монахії колишний архикнязь Фердинанд Карло син архикнязя Карла Людвика, проживши лиш 47 лїт, з того послїдні чотири під іменем Фердинанда Бурґа, тому що оженив ся без цїсарського позволу з донькою професора віденської технїки, Бертою Чубер. В наслїдок того зрік ся архикнязь всїх прав, які єму прислугували і жив з родиною поза Віднем.

Новими поручниками та прапорщиками іменував Цїсар кілька сот вихованцїв кадетских шкіл, між ними й архикнязїв Льва Кароля та Франця Кароля Сальватора й прапорщиків Максимилїяна Евгена Людвика і Губерта Сальватора. Всї вони й архикнязї відходять на поле бою.

Як мають ся наші офіцири в Сибіру. Оден резервовий офіцир пише з полону (з Красноярску) так: „Комнати, в *яких помістили нас,* бездоганні, хоч, розумієть ся, був би менї побут підчас зими в нашій гарній вілї в Карлаві коло Ґрацу далеко приємнїйший. Що до гроший маємо ся также добре. Ґажі виплачують точно, і я мушу сказати, що материяльно стою собі більше-менше однако, як з платнею, яку я побирав як судовий практикант.“ До сего треба замітити, що Карлав се великий кремінал коло Ґрацу, та що судовий практикант не побирає взагалї жадної плати.

Недостаток хлїба у Відни показав ся був тамтого тижня іза розпорядку намісництва, яке наказало пекарням виробляти значно менше хлїба чим передом. По знесеню сего розпорядку сей брак уступив, тим більше, що місто стало видавати пекарням потрібну скількість муки. Хлїба й булки печуть тепер зі значною домішкою муки кукурудзяної. Небавом мають зовсїм перестати печи булки а буде тільки хлїб. Ограничено також значно виріб тїсточок по цукорнях. Карти на хлїб видавати муть пізнїйше. Обчислено, що з привозом кукурудзи з Угорщини стане в Австриї хлїба аж до нових жнив. Аж ся війна показала всю вагу „насущного хлїба“.

Девятьдесятьтисяч міліонів зложили вже Нїмцї на цїли воєнні. Такої величезної суми не зібрала доси навіть така богата держава як Анґлїя, що доси має всего 8 мілїярдів, наколи Нїмеччина з попередними чотирма і пів мілїардами зібрала вже понад 13 і пів мілїярдів. Богата Франция зібрала всего до три мілїярди, а величезна Росия ледви одну мілїярду отже далеко менше як Австрия. Богацтво, жертволюбність і певність побіди виявила ся в Нїмеччинї, як нїде инде.

І в Швециї прийшли на слїд росийським шпиґунам. *Коло одної* кріпости зловлено кількох підозрілих осіб. Показало ся, що оден з них росийський підданий по імени Енох Файвесевич Бурстайн. Спійманих шпиґунів відвели до Штокгольму. Ся подія викликала в Швециї велике заворушене.

Воєнних псів *провадили оногди* жовнїри у Відни. Сї пси вишукують ранених і вбитих жовнїрів по лїсах і дебрах та снїгах і спасли вже неодного раненого від смерти.

Новий автомобіль пробували оноді у Відни, а то такий, що їде на суші й у водї однаково скоро й обертає ся, куди треба. Проба удала ся.

З ТВОРІВ ШЕВЧЕНКА.

Іван Підкова. [1]

(В. Штернберґові. [2])

I.

Було колись в Українї
Ревіли гармати;
Було колись — Запорожцї
Вміли панувати!
Панували, добували
І славу і волю;
Минуло ся, остали ся
Могили по полю!
Високії ті могили,
Де лягло спочити
Козацькеє біле тїло,
В китайку [3]) повите.
Високії ті могили
Чорнїють, як гори,
Та про волю нишком в полї
З вітрами говорять.
Свідок слави дїдівщини
З вітром розмовляє,
А внук косу несе в росу,
За ними співає.

Було колись — в Українї
Лихо танцювало,
Журба в шинку мед, горілку
Поставцем [4]) кружала.
Було колись добре жити
На тій Українї...
А згадаймо, може серце
Хоч трохи спочине

II.

Чорна хмара зза Лиману [5])
Небо, сонце криє.
Синє море звірюкою
То стогне, то виє,
Днїпра гирло затопило.
„А нуте, хлотята,
На байдаки [6])! Море грає, —
Ходїм погуляти!“

Висипали Запорожцї,
Лиман човни вкрили.
„Грай же, море!“ заспівали,
Запінились хвилї.
Кругом хвилї, як ті гори:
Нї землї, нї неба.
Серце млїє, а Козакам
Того тілько й треба.
Пливуть собі та співають;
Рибалка [7]) лїтає,
А попереду отаман
Веде, куди знає.

---

[1]) Так називав ся оден отаман, що провадив своїх Козаків в Молдову, щоби здобути *молд. трон.* Здобув він його, але мусїв уступити, а польский король Баторій дістав його підступом у свої руки і казав йому відрубати голову у Львові 1578 р.

[2]) Штернберґ — артист-маляр був приятелем Шевченка і тому присвятив Шевченко йому сю поему.

[3]) Китайка — червоний платок, яким накривали умерлого Козака, даючи йому честь і рицарську пошану.

[4]) Поставець — збанок.

[5]) Лиман — Днїпро, упливаючи в Чорне море, розливаєть ся широко і то широке устє або гирло називаєть ся Лиман.

[6]) Байдак — великий човен.

[7]) Рибалка — водна птаха.

Похожає здовж *байдака*,
Гасне люлька в роті;
Поглядає сюди-туди —
Де то буть роботі?
Закрутивши чорні вуси,
За ухо чуприну [8]),
Підняв шапку — човни стали.
„Нехай ворог гине!
Не в Синопу [9]), отамани,
Панове молодці,
А у Царград [10]), до султана
Поїдемо в гості!“
— „Добре, батьку отамане!“
Кругом заревіло.
„Спасибі вам!

Надів шапку.
Знову закупіло
Сине море. Здовж байдака
Знову похожає
Пан отаман та на хвилю
Мовчки поглядає.
(1839) Петербург.

За часів Шевченка робив український народ тяжку панщину, якою „ощасливив“ його хитрим способом московський уряд, а інтеліґенция наша змосковщила ся по части, по части була цілком байдужна до рідної справи. Тогди то не було ні партий ні провідників, котрі провадили би народ до якоїсь певної мети та не було й в народнім житю жадної карности. А де нема провідників, котрі щиро і мудро рядили би народом, і де нема згуртованого народу, котрий слухав би своїх провідників, — там нема і гаразду. Такого народу може бути як трави і листу, а все-ж таки такий нарід не має жадної сили, не має жадного значіня.

Шевченка, котрий свій бідний народ любив понад все, брала ся розпука, що його, колись вольний народ став московським невольником-кріпаком. Він списує пісні — думи, котрими змальовує давне минуле, коли то український народ жив вольним житем на вольній земли. В молодих роках свого житя залюбки описує він ті світлі часи нашої бувальщини, щоби тим збудити свій народ з ганебного сну, щоби заохотити і одушевити його до рішучих і сміливих діл, аби він скинув з себе чуже, тяжке ярмо і став знову вольним! І сам Шевченко находив розраду, як згадував славну бувальщину, тому каже: „А згадаймо, може серце хоч трохи спочине“.

Що саме Шевченко хотів зобразити піснею „Іван Підкова“, не тяжко додумати ся, як підчеркнемо слова: „Запорожці вміли панувати“. Народ за часів Шевченка не вмів панувати, не вмів задержати або радше здобути собі назад панованє, тому був невольником. Зато давні Запорожці вміли панувати: у них були такі, що вміли приказувати, і такі, що вміли слухати, у них був послух, була карність і тим то і слава і воля! То минуло ся, тілько могили, „свідки слави дідівщини“, остали ся по полю. І хиба вони лишень могли говорити про давну волю України і то нишком-тайком з вітрами, щоб лютий воріг не чув. А сучасний народ, внук славної дідівщини „несе косу в росу“, працює тяжко на чужім полю і згадує про колишню волю в своїх піснях і думах.

В другій частині поеми представляє Шевченко чудовими образами, як то Запорожці вміли панувати. Знаємо, що Шевченко був також знатним малярем-артистом. тому-ж він і пише так, як би малював словами образи-картини.

Перший образ:

Страшна буря на морю. Море стогне і вие як люта звірюка і залило Лиман.

Другий образ представляє людий. Отаман запорожский Іван Підкова завзиває своїх Козаків, щоби сїдали на човни і йшли з ним „погуляти“ по розбурханому морю. Дальша картина показує, що Запорожці в-тот-раз на оден приказ отамана висипали як рій з улея. І тут, бачите, головна думка цілої поеми! Хоч отаман запрошає на таке варівке, майже божевільне діло, то жаден не спротивив ся, а всї як оден покоряють ся приказови отамана, бо мають до него безграничне довіре. І знову чудовий образ: Козацькі судна як лушпинки гуляють по запінених хвилях а рибалки лїгають (і на них не забув поет) і шукають поживи. Козаки „плинуть собі і співають“, як би не було жадної небезпеки, чого-ж їм журити ся? Та-ж їх веде отаман, а він добре знає, куди він їх веде!

Незвичайна, важка думка роїть ся в голові атамана, бо навіть — *люлька гасне в роті!*“ Він задумує велике діло, він хотїв би вдарити на ворога там, де сей найсильнїйший. В тій хвилї він і рішив ся і повідомляє про то товариство. Цїле товариство одобряє його великий плян і одноду шно йде на кривавy розправу. Отаман дякує товариству, що воно його поперає в його великих плянах. Слова „Спасибі вам“ вказують коротко і ясно на стосунки, які панували між отаманом а товариством. Отаман не був самовладцем, не міг робити, що хотїв, а був рівний між рівними і служив загальній справі.

[8]) Запорожці голили собі голову та лишали тілько чуб (т. зв. оселедець) і закладали його за ухо.

[9]) Синопа — турецке місто на полудневім березї Чорного моря.

[10]) Царград — Царгород, столиця Туреччини.

Чоловік, що був між Москалями.

За Рода-Родою.

(Дальше)

Він однорочник-капраль, в цивілю інжінер лїсничий, а по правдї зветь ся цїлком инакше, ніж я его тут хочу назвати після его народности й его переконання: назвем его „Український“. Українці, як звісно, щироавстрийскі патріоти. Отсе прибране імя най хоронить молодого чоловіка від переслідування, коли-б він ще раз мав попасти ся в московскі руки.

Було се в початком зими; фронт нашої армії в Карпатах ще не був злучений в тїсну лаву, в ярах і дебрах гуділи дрібні бої. Тодї то вислав ґенерал інфантерії барон Пфлянцер-Бальтин компанію ляндштурму в Карпати. Треба знати, що цїла лїнія важних точок карпатских почавши від просмику Ужок через Веречку, Бескид, Пантир і Яблоницю гет аж під буковинські гори належала до команди т. зв. ґрупи Пфлянцер-Бальтина; сей фронт на яких 300 кільометрів обороняла горстка ляндштурму. Компанія, про яку тут мова, станула до бою з козаками, єї комендант, 60-лїтний резервовий офіцер поляг від разу, фельфебер, старший чоловік, тесля зі Семигороду, зістав тяжко ранений. Тодї скинув лїкар-помічник стяжку з червоним хрестом і перебрав команду компанії.

Опіка над раненими припала одинокому чоловікови, по якім можна було сподївати ся, що з'уміє завязати як слїд раненого, значить однорочникови. Він мав виносити ранених з боевої лїнії, збирати їх на певнім від куль місци і потїшати кілько мога аж до слїдуючої перерви вогню. Опісля мали лїкар і Український виручувати один другого в службі: однорочник командирує а лїкар ходить коло ранених.

Дерева аж скреплять від морозу. Однорочник зносить поліна, щоби вогонь під шатром не погас, а палав як слїд, там бо лежить шестеро ранених. То сей — то той кличе, ба стогне, треба їх раз відвернути від огню— як той хлїб, щоби не пригорів — або знов близше присунути до огню, бо віє з надвору.

Таким чином і сталось, що компанія відступила, а Український навіть не замітив того. Нечайно вступило кілка бородатих, заморозених козаків до шатра; обтрясаючи сніг з плащів посїдали довкола вогню.

„Вот наші“ — забурмотїв один з них...

Український а з ним шестеро ранених остовпіли.

Тут обізвав ся инший, більше дзвінкий голос „Вот ваші“, сказав инший козак.

Український вмів по московськи і забалакав вівцю: „Слухай, батюшка, поможеш менї отсих нещасних понести туди, де ранених завязують.“

„На наше, чи на ваше місце?“

„Все одно, котре близше.“

„Годі, іди, сам подивн ся! Наша артилерия враз із вашою ревуть онтам над яром, для того я би не радив нїкому мішати ся до їх сварки. Коли ти якийсь лїкар, то повинен найлїпше знати, що для раненого перша заповідь: спокій тай троха водки.“ За сими словами витягнув фляшку: „Добра старка, не дуже міцна, але запашна; їй Богу, що тілько з милосердія подаю єї хорим бідакам.“

Небавом появила ся цїла патруля козаків — усї верхом — перед шатром, а єї проводир, молодий підофіцер замельдував: „Уредніґ! (зн. цуґсфірер). Ми найшли лїпшу кватиру, чверть години за лїсом.“

Бородатий підняв ся, вагаючись, що ему робити. Далї спитав ся товаришів: „Як думаєте, чи забрати Австриняків з собою? Вони згинуть по дорозї? А що з ними робити, коли остануть живі?“

Він поглянув остро на однорочника й сказав: „Ти цїлий, підеш з нами.“

„Я товаришів не покину, они або замерзнуть або повмирають з голоду“ — відповів спокійно Український.

„Гаразд, най буде по твойому. А ти, Ґріша і ви всї Пйотре, Семйоне, Іван, Павел і ти, Серґій, злїзайте і возьміте ранених на коні.“

Таким чином дістав ся Український разом з раненими тов ришами до стодоли лїсничого. Там лежало вже з двацять ранених, самі козаки, а молодий московський лїкар обходив їх. „Уредніґ“ представив ему однорочника як доктора і такого, що надто вміє по московськи.

Тілько, що „уредніґ“ забрав ся — нїм ще вспів лїкар промовити бодай слівцем — а вже закликав его однорочник на бік і шепнув ему тремтячим голосом на ухо: „Господине доктор, я не лїкар. Я полоненний і мене відправлять на Сібір, коли зрадите мене. Ви були колись студентом і як освічений Европеець, не дасьте менї пропасти“

„Успокійтесь, пане товаришу!“ — сказав лїкар, подаючи Українському руку — „Ви будете моїм помічником, але аж від завтра, бо ви змучені. Я нині сам упораю ся з раненими. А тепер ходїм!“ — і запровадив однорочника до помешкання лїсничого.

(Конець буде.)

В письмі д. Донцова, що було поміщене в попереднім числї нашої часописи, має бути: „...як цїла її дїяльність... і не суперечила дїяльности нац. Ради.“

Переписка „Редакциї“.

Читачеви.

Статї не поміщаєм, аби не дати причини до зайвої полеміки. Всеж таки статя не без інтересу, і справдї пора вже, щоби й на мовній области настали часи „переоцїнки цїнностий“.

Зрештою і то правда, що закордонні Українці пишуть краще й популярнїйше, а що для нас дуже важне ще й на мові, дуже близькій до буковинських діялектів. Нема лїпшої ради, як писати так, як говорять сїльські люди. Всеукраїнства таким мовним партикуляризмом не позбудемо ся, а навпаки.

По засвідченю Ів. Нечуя-Левицького, відомого знавця і майстра українського слова, пересякли буков. говори паскрізь українськими формами і на ту сильну *сторону наших діялектів* звертає він як раз увагу галицьких публицистів. (Нечуй, Сьогочасна письменна мова).

Ми так-же переконані, що чим глибше в гущу буков. простонародної бесїди, тим близше до ідеалу загально-української мови.

Оповістки.

Народна Канцелярия для буковинських Українців подає до відома, що особам, котрі мають свої домівства поза Прутом, покищо виставляти легітимаций для повороту *не можна*.

Пошукує *свого* батька Олександра, жени Марії, брата Дениса Тотоескулів з Шишківців (На Буковині — **Дмитро Тотоескул** (Wien I, Rekonvaleszentenheim „Künstlerhaus“ Karlsplatz 5).

Хто би знав адресу полонених в Росиї Остапа Поповича та Сидіра Пігулика, зволить подати ї нашій редакциї.

Провідник по Відни.

Міністерства:

Міністерство внутрішних справ — I. Wipplingerstrasse 7 і I. Judenplatz 2.
Міністерство просвіти — I. Minoritenplatz 5.
Міністерство торговлї — I. Postgasse 8.
Міністерство зелїзниць — I. Elisabethstrasse 9 і I. Nibelungengasse 4.
Міністерство війни — I. Stubenring 1.
Міністерство краєвої оборони — I. Babenbergstrasse 5 і I. Nibelungengasse 10.
Секция маринарки мін. війни — III. Marxergasse 2.
Міністерство рільництва — I. Liebiggasse 5.
Міністерство публичних робіт — IX. Porzellangasse 33.
Міністерство скарбу — I. Himmelpfortgasse 6—8.
Спільне міністерство скарбу — I. Johannesgasse 5.
Міністерство судівництва — I. Schillerplatz 4.
Міністерство заграничних справ — I. Ballhausplatz 2.
Міністерство „для Галичини“ — III. Rennweg 1.
Президия Ради Міністрів — I. Herrengasse 7.

Банки та фінансові інституциї:

Бук. Банк Краєвий — I. Schottengasse 6—8.
Бук. Каса ощадности — I. Schottengasse 6—8.

Запомогові комітети:

Український запомоговий комітет містить ся в VII. Bez. Langegasse 5, парт. дв. 6. — **Міска централя для збігців** — II. Zirkusgasse 5, **а бюро для виплати датнів на харч** — Prater-Venedigsaal. — **Централя для вишуканя збігців (Zentrale für Vermisste)** — Zirkusgasse 5.—**Зголошеня родин резервістів о підмоги державні** Industriehaus, III. Heumarkt 12. — **Запомоги для жінок резервістів** уділяє ся — II. Zirkusgasse 5.

Українські інституциї:

Буковинська Народна Канцелярия тай **Редакция і Адміністрация „Буковини“** — Wien, IX. Währingerstrasse 20 (на подвірю, на лїво).
Українська Національна Рада, Редакция і адміністрация „Дїла“, „Свободи“ і **„Ukr. Korrespondenzblatt“, Читальня „Просвіти“, Народний Комітет, „Просвіта“, „Сїльский Господар“** — Wien, VIII. Zeltgasse 3—5, Mezzanin. — **„Союз визволеня України“, Редакция** „Вістника Союза В. У.“ та „Ukrain. Nachrichten“ — Wien, VIII. Josefstädterstrasse 79, II. сходи, ч. дв. 19. II. пов. — тамже: **„Українська боева управа“. „Ukrainische Rundschau“,** Редакция і Адміністрация XVIII., Gersthoferstrasse 68.
Тов. „Дністер“ при ул. Langegasse 5, дв. 6, що четверга між 4—5 год. по пол.
Дирекция „Карпатиї“ в бюрах товариства Universale, Wien, I. Schottenring.
Жіночий комітет для опіки над раненими укр. жовнїрами — I. Wollzeile 25, I п.
Українська гімназия — III. Radetzkystrasse 2.
Українська семинария і народна школа — VIII. Albertgasse 20

За редакцию відповідає: Володимир Федорович.

З друкарнї І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.